



DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES I ÚS DE LA RESERVA DE PLAÇA

PROPOSTA DE DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

LA DETECCIÓ
D'ALUMNAT AMB
NECESSITATS
EDUCATIVES
ESPECÍFIQUES I ÚS DE
LA RESERVA DE
PLAÇA

PROPOSTA PER AL DESPLEGAMENT
DEL DECRET 11/2021

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya

1a edició: Maig 2021

Informe sobre la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de plaça. Proposta per al desplegament del Decret 11/2021. Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Maig 2021

Maquetació: Síndic de Greuges

Foto de coberta: (c) Pixabay

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ	5
II. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ÚS DE LA RESERVA DE PLACES	7
1. Els principals dèficits en l'ús de la reserva de places en la lluita contra la segregació escolar.	7
2. El nou model de reserva de places en el marc del Decret 11/2021	9
III. CRITERIS PER A LA DETECCIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES	13
3. Els factors i els indicadors de necessitat educativa específica per raons socioeconòmiques i socioculturals.	13
4. Els condicionants per a la detecció i per a l'assignació de plaça	31
IV. DETECCIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES	39
5. La presentació de la sol·licitud de preinscripció com a tràmit fonamental per a la detecció	39
6. La detecció prospectiva prèvia i posterior al procés de preinscripció: unitats de detecció, amb especial atenció al procediment inicial d'admissió	41
7. La comprovació i l'acreditació de les necessitats educatives específiques després de la sol·licitud de preinscripció	44
8. La consulta de registres administratius en la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques	46
V. ASSIGNACIÓ DE PLAÇA A L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES	55
9. L'assignació de plaça de reserva a l'alumnat amb necessitats educatives específiques: procediment diferenciat però equivalent.	55
10. L'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques abans de l'assignació de plaça: l'orientació en la tria	55
11. L'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques assignat i l'acollida al centre	56
12. L'escolarització equilibrada d'alumnat amb necessitats educatives específiques després de l'inici de curs: els criteris per a l'assignació de les sol·licituds d'admissió que es presenten fora del període ordinari de preinscripció	56

VI. ASSIGNACIÓ DE L'AJUT ECONÒMIC PER A L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES	59
13. L'adjudicació de l'ajut a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el moment de l'assignació de plaça.	59
14. La quantificació de l'ajut per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques	59
VII. REVISIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES DETECTAT	63
15. L'actualització de la informació sobre la renda familiar i les variacions dels nivells de renda: tràmit de sol·licitud de revisió per causes sobrevingudes	63
16. La recol·locació de plaça en el procés d'admissió	63
17. La revisió anual de la condició d'alumnat amb necessitats educatives específiques vinculada a la confirmació de la matrícula: la gestió de les altes, la renovació o, si escau, la desdetecció.	63
VIII. PLANIFICACIÓ EDUCATIVA	65
18. La programació de l'oferta de places reservades	65
19. La importància de la detecció per a la planificació d'altres instruments per promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat: la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques.	68
IX. AVALUACIÓ	71
20. La construcció d'un sistema d'indicadors d'equitat en l'admissió	71
21. El desenvolupament de sistemes de recollida de dades sobre la composició social dels centres: la millora del RALC	71
22. L'avaluació contínua del protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places	72
X. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS	73
23. El protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places.	73
24. Actuacions complementàries a desenvolupar per a la implementació del protocol (o instrucció)	77

I. INTRODUCCIÓ

Un dels principals dèficits en la lluita contra la segregació escolar és la infrautilització de la reserva de places com a instrument efectiu per promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat.

Amb l'objectiu de corregir aquesta mancança, el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, promogut pel Departament d'Educació i el Síndic de Greuges i subscrit l'any 2019 també per la majoria d'administracions locals i d'agents de la comunitat educativa, i que actualment està en procés de desplegament, preveu dos àmbits d'actuació directament relacionats amb aquest instrument de planificació educativa:

■ **ÀMBIT 1. APROVACIÓ D'UN NOU DECRET D'ADMISSIÓ D'ALUMNAT AMB MÉS INSTRUMENTS PER COMBATRE LA SEGREGACIÓ ESCOLAR.** El Pacte preveu elaborar una nova normativa que millori els procediments de detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i també els mecanismes d'accés a les places de reserva. Aquest compromís ja s'ha acomplert amb l'aprovació recent per part del Departament d'Educació del Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya.

■ **ÀMBIT 3. APROVACIÓ D'UN PROTOCOL PER A L'APROFITAMENT DE LA RESERVA DE PLACES COM A MESURA D'ESCOLARITZACIÓ EQUILIBRADA D'ALUMNAT,** que, entre altres aspectes, defineixi procediments de detecció activa d'aquestes necessitats educatives, impliqui els dispositius necessaris (equips d'assessorament psicopedagògic, oficines municipals d'escolarització, serveis socials, etc.) i garanteixi un ús efectiu de la reserva de places per combatre la segregació. Aquest compromís previst en el Pacte encara està pendent de desenvolupar.

El Pacte contra la segregació escolar també preveu crear comissions d'estudi per millorar la disponibilitat d'instruments normatius i tècnics per combatre aquest fenomen.

D'acord amb aquesta previsió, a principi de 2021, a proposta del Departament d'Educació, s'ha creat la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, que té per objectiu identificar línies d'actuació per millorar els procediments i els protocols de detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el procés d'admissió d'alumnat, a fi de promoure l'escolarització equilibrada d'aquest alumnat entre els centres.

Aquesta comissió està coordinada pel Síndic de Greuges de Catalunya i està integrada per (per ordre alfabètic):

- Mireia Algar Rodríguez, treballadora social de l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic de Terrassa.
- Xavier Bonal, catedràtic de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Marcel·lina Bosch Costa, sub-directora general d'Atenció i Suport a la Comunitat Educativa (i responsable de la coordinació del Pacte contra la segregació escolar) del Departament d'Educació.
- Juan José Falcó Monserrat, director general d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa del Departament d'Educació.
- Jesús Ladrón de Guevara Lahuerta, cap del Departament de Població i Processos Electorals, Direcció de Serveis de Secretaria General de l'Ajuntament de Barcelona.
- Carme Meléndez, sub-directora general de Gestió de Serveis a la Comunitat Educativa del Departament d'Educació.
- Gemma Pérez Clemente, inspectora dels Serveis Territorials del Vallès Occidental.
- Jordi Puit Cases, cap de gestió de serveis a l'alumnat del Departament d'Educació.
- Lluís Torrens Melich, director d'Innovació Social de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona.

Adicionalment, per a l'elaboració de l'informe, s'han mantingut reunions de treball amb Claudi Cervelló Roset, cap de

l'Àrea d'Inspecció de Serveis i delegat de protecció de dades de l'Agència Tributària de Catalunya; Cristina Rovira Trepal, subdirectora general de Producció i Coordinació de l'Institut d'Estadística de Catalunya; Santiago Farré Tous, cap de l'Assessoria Jurídica de l'Autoritat de Protecció de Dades de Catalunya; Esther Peña de las Heras, cap de l'Oficina d'Innovació i Administració Digital de la Direcció General d'Administració Digital del Departament de Polítiques Digitals i Administració Pública, i Josep Maria Flores Juanpere, cap de l'Àrea d'Impuls de la Millora dels Serveis Digitals, del mateix Departament.

Pel que fa a la reserva de places, el Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu canvis significatius que obliguen a repensar i redissenyar l'ús de la reserva. Alguns d'aquests canvis són: a) l'aplicació d'una concepció més àmplia de les necessitats educatives específiques que cobreixi el conjunt d'alumnat en situació de pobresa, no només aquell que està en una situació més extrema de vulnerabilitat social; b) la millora dels instruments de detecció (creació d'unitats de detecció, automatització del

procediment de detecció a través dels registres administratius, etc.) i c) la millora de la programació de la reserva de places i de les garanties per a una escolarització equilibrada d'alumnat (flexibilitat en la planificació de la reserva, ajuts econòmics per a alumnat amb necessitats educatives específiques, criteris per a la gestió de la matrícula viva amb necessitats educatives específiques, etc.).

Aquest informe, elaborat a partir dels treballs de la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, es proposa establir criteris bàsics per a l'elaboració del protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places en el marc del nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, amb l'objectiu de donar compliment, també, als compromisos que estableix l'àmbit 3 del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya.

Aquest informe s'ha elaborat com a proposta per al Departament d'Educació, amb l'objectiu que l'analitzi i que en valori l'aplicació futura.

II. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ÚS DE LA RESERVA DE PLACES

1. ELS PRINCIPALS DÈFICITS EN L'ÚS DE LA RESERVA DE PLACES EN LA LLUITA CONTRA LA SEGREGACIÓ ESCOLAR

La reserva de places per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques és el principal instrument que ofereix la normativa que regula l'admissió d'alumnat per promoure'n l'escolarització equilibrada. A la pràctica, però, en molts municipis l'ús d'aquest instrument s'ha caracteritzat ben sovint per dèficits d'implementació que en limiten l'efectivitat.

La consideració restrictiva de les necessitats educatives específiques. El grau de comprensivitat dels supòsits per determinar les necessitats educatives específiques és un dels factors que més condiciona el potencial impacte que pot tenir la detecció d'aquestes necessitats en la lluita contra la segregació escolar. Fins ara, la detecció de les necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques i socioculturals ha estat molt condicionada a una valoració psicopedagògica de necessitat de suport educatiu.

Si bé la determinació de les necessitats educatives específiques ha de respondre a una valoració tècnicament fonamentada per part de professionals especialistes, aquestes necessitats es poden entendre de manera restrictiva (necessitats que, per donar-hi resposta, requereixen dispositius educatius formals específics, com ara una adaptació curricular o una aula d'acollida, per exemple) o de manera més comprensiva (necessitats derivades d'una determinada situació de vulnerabilitat social que, per la seva possible afectació en les condicions d'educabilitat de l'alumnat, també requereixen pràctiques específiques de caràcter social i educatiu, com ara un seguiment més intensiu per part del professorat, la concessió d'un ajut o una vinculació especial del centre amb la família, encara que aquestes pràctiques no vagin vinculades a mesures i suports educatius addicionals). Aquestes necessitats educatives específiques, que no necessàriament responen a dèficits socioeducatius severos, també requereixen que l'escola articuli respostes específiques.

La infradetecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. Més enllà dels supòsits per considerar les necessitats educatives específiques, un dèficit força comú té a veure amb les mancances en els sistemes de detecció a escala local de les necessitats educatives específiques de l'alumnat per part dels serveis municipals, dels serveis educatius o dels centres escolars. En molts indrets, la detecció de necessitats educatives específiques ha depès de la mateixa família i del fet que empleni en la sol·licitud de preinscripció la casella corresponent a les necessitats educatives específiques, en un context en què moltes famílies desconeixen aquest procediment. En altres indrets, la intervenció dels equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (en endavant, EAP) o els serveis socials municipals per detectar aquest alumnat presenten procediments i mitjans precaris.

No tots els municipis disposen de procediments de detecció activa de les necessitats educatives de l'alumnat, abans i durant el procés de preinscripció, en coordinació amb els centres escolars, els serveis socials, les oficines municipals d'escolarització (en endavant, OME), les entitats locals, etc., ni empren els diferents instruments a disposició (padró d'habitants, etc.). Sense una detecció significativa d'alumnat amb necessitats educatives específiques, no és possible equilibrar l'escolarització d'aquest alumnat ni fer-ho amb un impacte positiu a l'hora de reduir les desigualtats en la composició social dels centres d'una mateixa zona.

La manca de detecció de necessitats educatives específiques relacionades amb la incorporació tardana en el cas de l'alumnat de P3. En la majoria de municipis, no hi ha cap alumne amb necessitats educatives específiques d'incorporació tardana a P3, atès que l'Administració educativa considera que els objectius previstos en el currículum per a aquesta etapa, com ara l'estimulació de la llengua oral i la descoberta del codi lectoescriptor, ja donen resposta a les necessitats de l'alumnat d'origen migrant. Aquest fet també limita les possibilitats d'equilibrar la composició social dels centres en una proporció més gran d'alumnat a P3.

No-adequació del nombre de places reservades a la quantitat d'alumnat amb necessitats educatives específiques resident a la zona. En relació amb l'aprofitament de la reserva de places, un dels dèficits més comuns en nombrosos municipis fa referència a una infradotació o sobredotació, segons el cas, de places reservades en funció de la quantitat d'alumnat amb necessitats educatives específiques detectat, fet que no permet combatre la concentració d'aquest alumnat en determinats centres. En els municipis amb més alumnes amb necessitats educatives específiques que places reservades, aquestes places no tenen capacitat per escolaritzar el conjunt de la demanda d'aquest tipus d'alumnat, de manera que la demanda d'alumnat amb necessitats educatives específiques que es queda fora de la reserva es distribueix inequitatívament entre els centres, i generalment es concentra en els centres socialment desfavorits, que ja rep una proporció més gran de sol·licituds d'alumnat amb necessitats educatives específiques. I als municipis que amplien la reserva de places fins al punt que aquestes són globalment més nombroses que la quantitat d'alumnes amb necessitats educatives específiques residents a la zona, els centres que tendeixen a escolaritzar més alumnat d'aquest tipus matriculen en el procés ordinari d'admissió més alumnes amb necessitats educatives específiques, perquè ocupen places reservades sense que puguin ser derivades a altres centres, que els centres amb una proporció més baixa d'aquest tipus d'alumnat, que no exhaureixen la reserva.

En general, l'instrument de la reserva de places està ben utilitzat si el nombre de places reservades establertes en un determinat territori és equivalent al conjunt de la demanda escolar amb necessitats educatives específiques, i si cap centre d'aquest territori escolaritza una proporció d'alumnat amb necessitats educatives específiques superior a la reserva de places feta. Això obliga a dimensionar la reserva de places al volum d'alumnat amb necessitats educatives específiques present en cada zona d'escolarització, d'acord amb la detecció que se n'hagi fet, i ampliar la reserva de places, si escau, als municipis amb voluntat de detecció i escolarització equilibrada en què les necessitats educatives específiques detectades siguin superiors a

les places reservades. Si no és així, la dotació de places reservades no permet garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

La manca de polítiques actives d'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques dels centres amb més concentració d'aquestes necessitats cap a altres centres amb menys concentració (en el procés ordinari d'admissió). En relació amb aquest aprofitament de la reserva de places, un dèficit relativament freqüent fa referència, abans i durant el període de preinscripció, a la manca de detecció i orientació d'alumnat amb necessitats educatives específiques cap als centres amb menys concentració d'aquest tipus d'alumnat, amb la corresponent assignació de plaça per part de les comissions de garanties d'admissió. En alguns casos, aquest posicionament passiu s'explica per la voluntat de la mateixa comissió d'evitar modificar les preferències manifestades per les famílies d'aquests alumnes. Davant d'aquest dèficit, cal desenvolupar polítiques proactives d'assignació de plaça i d'acompanyament d'aquesta demanda escolar cap als centres que, si bé no han estat sol·licitats per les famílies, no cobreixen les places reservades.

La vigència curta de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques. Tot i que la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (en endavant, LEC), estableix que la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques es pot mantenir fins al final del període de preinscripció i matrícula, sense anar més enllà de l'inici de curs (art. 48.1), la seva vigència ha estat regulada pel Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, actualment derogat, concretament fins al dia anterior a la publicació de les llistes d'admesos (art. 19.4). Aquesta curta vigència de la reserva de places ha limitat les possibilitats d'ús d'aquest instrument per a la matrícula fora de termini que s'incorpora abans d'iniciar el curs escolar i ha provocat que aquestes places siguin ocupades finalment per l'alumnat ordinari de la llista d'espera, especialment en els centres amb una demanda més consolidada, generalment

també amb una concentració més baixa d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Les discontinuïtats de l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en els centres. La manca de formalització de la matrícula de l'alumnat amb necessitats educatives específiques al centre assignat per la comissió de garanties d'admissió, pel fet que les famílies prefereixen escolaritzar el seu fill en altres centres, encara que tinguin una elevada concentració d'aquest tipus d'alumnat, és un dels problemes que limiten l'eficàcia de la reserva de places. En alguns casos, aquestes mateixes baixes es produeixen en futurs processos d'admissió d'alumnat, quan l'alumnat amb necessitats educatives específiques es "recol·loca" en centres amb vacants, generalment socialment més desfavorits (mentre que alumnat ordinari que ja havia estat assignat d'ofici a aquests centres per manca de places suficients per satisfer la seva sol·licitud aprofita aquest buit per passar d'escoles amb una composició social desfavorida cap a escoles amb una composició social afavorida). L'estudi de la mobilitat d'alumnat assenyala certs transvasaments de matrícula amb necessitats educatives específiques de centres socialment afavorits amb més demanda cap a centres socialment desfavorits amb menys demanda, i de matrícula d'alumnat ordinari en sentit invers.

En aquest sentit, resulten fonamentals les actuacions d'acompanyament i acollida per promoure la continuïtat de l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres assignats, i desenvolupar les mesures necessàries de planificació educativa (reduccions de ràtio en els centres amb vacants, per exemple) per evitar els moviments entre centres en els cursos intermedis.

La manca de garanties de gratuïtat en l'assignació de plaça. En part, especialment quan es produeix del sector concertat cap al sector públic, aquest transvasament de matrícula d'alumnat amb necessitats educatives específiques s'explica per l'existència de les quotes corresponents a la realització d'activitats complementàries i d'ús de serveis escolars als centres concertats. La manca de garanties de gratuïtat ha condicionat negativament l'assignació

d'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres concertats. En aquest sentit, la LEC preveu el deure del Departament d'Educació d'establir ajuts per accedir a les activitats complementàries (art. 6, 50.3 i 202), condició que actualment no es dona. El Departament d'Educació té mecanismes previstos en la LEC, a través de la programació de l'oferta, de la regulació de les activitats complementàries i de la convocatòria d'ajuts per a aquestes activitats, que són efectius per evitar aquest transvasament. La corresponsabilitat dels centres concertats en aquesta tasca també és fonamental per evitar que les dificultats econòmiques derivin en un canvi de centre enmig de l'escolaritat.

Els límits a l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques. L'aprovació de la LEC va suposar, entre altres aspectes, la creació d'un nou instrument per combatre la segregació escolar: la possibilitat d'establir territorialment la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques que poden ésser escolaritzats en cada centre en l'accés als nivells inicials de cada etapa (art. 48.1). Malgrat que aquesta era la principal aportació de la LEC en la lluita contra la segregació escolar, aquesta previsió ha estat pendent de desplegament reglamentari des de l'any 2009 fins a l'aprovació del Decret 11/2021, de 16 de febrer.

Limitar l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques en els centres amb una proporció més elevada d'alumnat d'aquest tipus és fonamental per evitar que es concentri en determinats centres, sempre que es faci de manera adequada. En municipis amb dèficits de detecció de les necessitats educatives específiques, per exemple, l'establiment d'un límit tindrà un impacte molt restringit.

2. EL NOU MODEL DE RESERVA DE PLACES EN EL MARC DEL DECRET 11/2021

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix canvis significatius en el desplegament de la reserva de places com a instrument clau per a l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. Els canvis més significatius en aquest àmbit són:

L'ampliació de supòsits per determinar la consideració de necessitats educatives

específiques derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals desfavorides. A efectes del procés d'admissió d'alumnat, els supòsits que determinen l'existència de necessitats educatives específiques tenen a veure amb els factors que comporten risc de patir desigualtat educativa i que, consegüentment, requereixen una atenció específica en el sistema educatiu, sigui a partir de les modalitats de suport educatiu establertes en el Decret 150/2017, sigui a través d'altres pràctiques orientades a prevenir, atendre o compensar aquests factors de risc. Amb el nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, es transita d'una detecció basada en la constatació d'un dèficit a una detecció basada en el risc educatiu, en una situació de desavantatge educatiu associada a factors diversos com ara la situació de pobresa o el risc de patir-la, la manca de recursos socioculturals de les famílies, l'existència de processos migratoris recents i el caràcter nouvingut a Catalunya, la incorporació tardana al sistema educatiu, el baix rendiment acadèmic al llarg de l'escolaritat, les experiències de no-escolarització, absentisme i abandonament escolar o les situacions de desemparament o acolliment (art. 54.3).

L'establiment d'un llindar de renda com a element central per determinar les necessitats educatives específiques. El nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, també preveu que, en tot cas, es considera alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals aquell que viu en situació de pobresa, d'acord amb el llindar de renda familiar establert pel Departament. La resta de factors són complementaris (art. 54.3). Aquesta circumstància permet automatitzar i centralitzar, a partir de la consulta de dades sobre els ingressos de les famílies, la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

La creació de la unitat de detecció per millorar la detecció. El Departament d'Educació i els ajuntaments creen una unitat de detecció, composta per representants de la Inspecció d'Educació, l'EAP i tècnics municipals, que s'ocupa de coordinar específicament les actuacions relacionades amb la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques. Aquesta tasca, que es desenvolupa durant

tot el curs, té per l'objectiu acreditar l'existència de necessitats educatives específiques abans de l'assignació de plaça i, preferentment, abans de l'inici del termini de preinscripció (art. 56). Per fer la detecció i el dictamen de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, es té en compte la informació que té l'Administració en els registres i els sistemes d'acreditació documentats ja disponibles, sens perjudici de la resta d'actuacions que vulguin desenvolupar. Les diferents administracions i serveis de la zona han de col·laborar amb l'Administració educativa per detectar l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

La possibilitat de promoure un sistema de detecció de les necessitats educatives específiques a partir dels registres administratius existents. Tot i que no s'especifica explícitament, el nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, fa possible una detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques de manera més automàtica, especialment perquè el criteri principal per determinar aquestes necessitats, el nivell de renda familiar, ho permet. En tot cas, el Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu que, en la mesura que es pugui disposar de la informació necessària facilitada per les administracions pertinents, es comprovaran mitjançant consultes interadministratives les circumstàncies al·legades en la sol·licitud, i també que la presentació de la sol·licitud de preinscripció implica l'autorització al Departament per consultar les dades necessàries, excepte que s'hagi fet constar l'oposició expressa en la consulta (art. 37.3).

L'establiment de procediments d'admissió diferenciats per a l'alumnat ordinari i l'alumnat amb necessitats educatives específiques (doble via d'accés). D'acord amb el nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, la programació de l'oferta es fa de manera diferenciada en el cas de les places per a l'alumnat ordinari i en el cas de les places reservades per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 26.1.f). El procediment d'assignació de plaça, al seu torn, també es pot desenvolupar de manera separada amb l'objectiu de millorar l'equitat (art. 29.2.b). A més, mentre la reserva és vigent, l'alumnat ordinari és assignat a places ordinàries i l'alumnat amb necessitats

educatives específiques, a places reservades (art. 57).

La flexibilitat de la reserva de places. El nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, no estableix un nombre mínim de places reservades, com ho feia el Decret 75/2007 (dues en el cas dels ensenyaments bàsics), sinó que preveu que aquesta reserva es determini en cada municipi i zona. A proposta de les taules locals de planificació educativa o de les comissions de garanties d'admissió, a més, es pot modificar la reserva internament a cada zona, en tots o en alguns dels centres d'una mateixa zona educativa, en funció del nombre d'alumnes amb necessitats educatives específiques que s'hagi detectat i en funció de la previsió d'aquest alumnat que caldrà escolaritzar fins a l'inici del curs (art. 55.2). També es pot establir una reserva diferenciada per a alumnes amb necessitats educatives especials i per a alumnes amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals (art. 55.3).

La zona com a unitat de referència per a la reserva de places. Les zones educatives esdevenen, d'acord amb el nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, unitats de programació de l'oferta i de referència per determinar la reserva de llocs escolars per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 4.1.e i 55.1). Això significa que la distribució equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques es desenvolupa fonamentalment dins de cada zona educativa.

L'allargament de la durada de la reserva d'alumnat amb necessitats educatives específiques fins a l'inici de curs. La reserva de places amb necessitats educatives específiques es manté vigent just abans de la pèrdua de vigència de la llista d'espera o, en tot cas, fins a l'inici del curs escolar (art. 55.4). En zones amb elevada segregació escolar o amb elevada mobilitat d'alumnat durant el curs escolar, doncs, la reserva de places es pot allargar fins a l'inici de curs escolar.

L'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques al llarg del procés. Les comissions de garanties d'admissió, les oficines municipals d'escolarització i els centres educatius tenen la funció d'acompanyar l'alumnat amb necessitats educatives específiques assignat als centres escolars. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu

desenvolupar mesures proactives d'assignació de plaça de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per garantir-ne l'escolarització equilibrada, i també l'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el procés ordinari d'admissió, abans, durant i després del període de preinscripció per part de les comissions de garanties d'admissió i les oficines municipals d'escolarització (art. 17 i 20), i també quan l'assignació es fa fora de termini per garantir-ne l'escolarització adequada als centres assignats. En aquest sentit, estableix el deure dels centres educatius de garantir a tot l'alumnat una bona acollida i, en aquest sentit, han d'adoptar les mesures adequades per evitar la mobilitat de l'alumnat entre centres per raons de caràcter econòmic (art. 51.3).

La proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, desplega la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques que es poden escolaritzar en cada centre d'una mateixa zona educativa en l'admissió als nivells inicials de cada etapa, i estableix criteris per determinar-ne la magnitud (equivalent al percentatge d'aquest alumnat que correspondria per centre en el cas que fos possible una distribució entre els centres de la zona educativa plenament equilibrada; durant tot el curs escolar; possibles increments; possibles diferències per a cadascuna de les tipologies d'alumnat) (art. 59).

La gestió de la matrícula viva d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, regula de manera més clara els criteris que regeixen l'escolarització de l'alumnat que presenta la sol·licitud fora del termini de preinscripció establert, sigui abans de l'inici de curs, sigui després de l'inici de curs. L'assignació de lloc escolar durant el curs escolar es fa d'acord amb la disponibilitat de llocs escolars, les preferències de la família, l'equilibri en la distribució de l'alumnat, la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques que s'hagi determinat per als centres de la zona educativa respectiva o altres criteris (art. 49). També preveu els criteris per a l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques un cop iniciat el curs (art. 57.5).

Així mateix, limita els supòsits d'admissió després de l'inici del curs a l'alumnat no

escolaritzat a Catalunya a canvis de residència a un altre municipi o districte, en el cas de Barcelona; a la conveniència de canvi de centre motivat per actes de violència de gènere o d'assetjament escolar o per la imposició d'una sanció disciplinària, i a l'inici d'una mesura d'acolliment (art. 47). En tot cas, les sol·licituds s'han de trametre a la comissió de garanties d'admissió, a fi de verificar aquesta circumstància i també perquè valorin la concurrència de necessitats educatives específiques (art. 48).

En aquesta mateixa línia, també preveu la reducció del nombre màxim d'alumnes per grup per atendre les necessitats d'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques de nova incorporació al sistema educatiu que es puguin presentar després de l'inici del curs escolar i per promoure la distribució equilibrada d'aquest alumnat i l'equitat escolar entre els centres d'una mateixa zona educativa (art. 58), i la limitació de les ràtios d'alumnes/grup a l'inici de curs, per garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques que s'incorpora al sistema educatiu un cop el curs ja ha començat i evitar l'escolarització d'aquest alumnat en centres que ja en tinguin en una alta concentració (art. 60).

L'establiment d'ajuts econòmics per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, també regula els ajuts per garantir la igualtat d'oportunitats, especialment per promoure la participació de l'alumnat en situació socioeconòmica i sociocultural desfavorida en les activitats complementàries i en els serveis escolars com a mesura d'equitat escolar. Per a l'escolarització equilibrada d'alumnat, el Departament d'Educació garanteix els ajuts previstos a l'alumnat amb necessitats educatives específiques assignat als centres (art. 63) per assegurar la gratuïtat de l'escolarització d'aquest alumnat.

En aquest sentit, estableix els principis d'accessibilitat (procurar l'accés en igualtat d'oportunitats de l'alumnat a aquestes activitats i serveis, sense que la seva situació socioeconòmica hi suposi un impediment) i de no-exclusió (evitar que hi hagi alumnat que no participi en les activitats complementàries i en els serveis escolars per raons econòmiques o de discapacitat,

vetllant els centres públics i concertats perquè cap alumne amb dificultats per sufragar-ne el cost o per discapacitat en quedi exclòs, amb el suport de l'Administració educativa) (art. 64), i les seves garanties (ajuts de l'Administració educativa i local, mesures d'accessibilitat econòmica desenvolupades pels mateixos centres, comunicació a la Inspecció d'Educació de l'alumnat que no participa a les activitats complementàries per raons econòmiques, etc.) (art. 65).

La corresponsabilitat del Departament d'Educació i de l'Administració local en la gestió de la reserva de places. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, atorga als ajuntaments un paper preponderant, conjuntament amb el Departament d'Educació, en la planificació educativa al municipi, especialment a través de la creació de les taules locals de planificació. Les taules locals, a més de participar en la programació de l'oferta i en el desplegament d'altres instruments de planificació educativa, intervenen en l'adopció de mesures específiques per fomentar l'equitat escolar i reduir la segregació escolar en el municipi (art. 11). Addicionalment, les administracions locals també participen directament en la comissió de garanties d'admissió i en les oficines municipals d'escolarització, òrgans que incideixen activament en l'escolarització equilibrada d'alumnat (art. 17 i 20).

La definició de l'escolarització equilibrada de l'alumnat com a principi de planificació educativa. El nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, defineix en què consisteix l'escolarització equilibrada de l'alumnat entre els centres educatius que conformen una mateixa zona educativa, ja previst de manera indeterminada en el Decret 75/2007. Així, l'escolarització equilibrada s'entén garantida quan la composició social de l'alumnat dels centres educatius reflecteix l'heterogeneïtat social de la zona educativa a la qual pertanyen i l'alumnat amb necessitats específiques s'escolaritza de manera equilibrada en tots els centres educatius de la zona (art. 52). A més, aquest principi s'ha de garantir a l'hora de programar l'oferta i desplegar la resta d'instruments de planificació educativa (configuració de les zones educatives, les adscripcions, etc.). L'escolarització equilibrada d'alumnat també és el criteri principal per a l'assignació de llocs escolars (art. 57.3.a).

III. CRITERIS PER A LA DETECCIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

3. ELS FACTORS I ELS INDICADORS DE NECESSITAT EDUCATIVA ESPECÍFICA PER RAONS SOCIOECONÒMIQUES I SOCIOCULTURALS

El Departament d'Educació estableix per reglament els factors i els indicadors que s'han de tenir en compte per determinar les necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals desfavorides, i també el procediment de ponderació dels diferents indicadors per dictaminar sobre aquestes necessitats educatives específiques (disposició addicional sisena de la LEC).

D'acord amb el Decret 11/2021, de 16 de febrer, els factors de necessitat educativa, sempre vinculats a una determinada situació de desavantatge educatiu, es concreten en la pobresa o el risc de patir-la, la manca de recursos socioculturals de les famílies, l'existència de processos migratoris recents, la incorporació tardana al sistema educatiu amb manca de competència lingüística en la llengua vehicular dels aprenentatges o amb una escolaritat prèvia deficitària, el baix rendiment acadèmic allarg de l'escolaritat, les experiències de no-escolarització, absentisme i abandonament escolar o les situacions de desemparament o acolliment (art. 54.3).

En aquest sentit, els indicadors de necessitat educativa específica tenen a veure amb les dades observables que permeten determinar la concurrència d'aquests factors.

El Departament d'Educació ha de determinar els factors i els indicadors de necessitat educativa específica a través d'una resolució aprovada en el marc del desplegament del protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places.

A l'hora de definir els indicadors, convé tenir present que el nou Decret 11/2021, de 16 de febrer, pretén incrementar la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques, no només amb l'ampliació dels supòsits que ho determinen, sinó també amb una simplificació dels procediments de

detecció, fent ús especialment de la informació disponible en els registres administratius, que permeten acreditar les situacions de desavantatge educatiu, sovint a través d'avaluacions prèvies ja fetes per professionals de l'àmbit educatiu o social.

3.1. Factor-indicador principal de necessitat educativa específica per raons socioeconòmiques i socioculturals

a) El nivell de renda de la família: l'alumnat que viu en llars per sota de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC)

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu que, en tot cas, es considera alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals aquell que viu en situació de pobresa, d'acord amb el llindar de renda familiar establert pel Departament (art. 54.3).

Amb caràcter general, i atès que la consideració de necessitats educatives específiques va associada a la situació de pobresa o al risc de patir-la, el Departament d'Educació pot adoptar tres indicadors de referència, fonamentalment: el risc de pobresa, la privació material severa i l'IRSC.

El risc de pobresa (o pobresa relativa) identifica com a pobra o en risc de pobresa la població que se situa per sota del llindar de risc de pobresa, determinat anualment a partir del 60% del valor de la mediana dels ingressos disponibles anuals equivalents de les persones o de les llars. Els llindars de risc de pobresa de les llars depenen de la dimensió i la composició de les llars.

El llindar de risc de pobresa per a una família estàndard composta per dos adults i dos infants se situa en els 22.415,7 euros anuals (19.213,4 euros en el cas de dos adults i un infant). En el cas de les famílies monoparentals, el llindar de risc de pobresa d'una família d'un adult i dos infants se situa en els 17.078,6 euros (13.876,4 euros en el cas d'un adult i un infant).

Segons l'Enquesta de condicions de vida, la taxa de risc de pobresa de la població de menys de 16 anys corresponent a l'any 2019 se situa en el 31,1%. La mitjana del període 2013-2019, calculat en base 2013, se situa en el 27,9%.

La privació material severa, en canvi, correspon a la carència a l'hora de fer front a les necessitats materials bàsiques, com a mínim en quatre dels nou ítems següents: poder pagar sense endarreriments despeses relacionades amb l'habitatge (hipoteca o lloguer, rebuts de gas, comunitat, etc.) o de compres ajornades; poder anar de vacances almenys una setmana l'any; poder fer un àpat de carn, pollastre o peix (o l'equivalent vegetarià) almenys cada dos dies; poder afrontar despeses imprevistes; poder permetre's un telèfon (incloent-hi telèfon mòbil); poder permetre's un televisor; poder permetre's una rentadora; poder permetre's un cotxe i poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada.

Si bé no hi ha un llindar de referència, aquest es pot construir a partir dels nivells de renda disponibles en les llars que es troben en aquesta situació. Segons l'Enquesta de condicions de vida, la població de menys de 16 anys en situació de privació material severa corresponent a l'any 2019 se situa en el 8,6%. Si es pren com a referència la mitjana del període 2013-2019, se situa en el 8,3%.

I, finalment, l'IRSC correspon al llindar de renda per sota del qual s'entén, amb caràcter general, que hi ha manca de recursos econòmics. La Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, estableix que són beneficiàries de les prestacions socials de caràcter econòmic les persones residents legalment a Catalunya que es troben en situació de necessitat, a les quals s'atorga la prestació amb la finalitat de pal·liar aquesta situació (art. 4). S'entén per

situació de necessitat qualsevol contingència que té lloc o apareix en el transcurs de la vida d'una persona i que li impedeix de fer front a les despeses essencials per al manteniment propi o per al manteniment de les persones que integren la unitat familiar o la unitat de convivència a la qual pertany (art. 11). Per determinar l'IRSC, la quantia s'incrementa d'un 30% per cada membre de la unitat familiar o de la unitat de convivència que no té patrimoni ni ingressos (at. 15).

Per a l'exercici 2020, la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya fixa el valor de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya en 7.967,73 euros anuals. En el cas d'una família amb dos adults i dos infants, el valor de l'indicador se situa en els 15.138,7 euros anuals, un 32,5% inferior al llindar de pobresa (en el cas d'una família amb dos adults i un infant, 12.748,4 euros, un 33,6% inferior al llindar de pobresa; en el cas d'una família amb un adult i dos infants, 12.748,4 euros, un 25,3% inferior, i en el cas d'una família d'un adult i un infant, 10.358,1 euros, un 25,3% inferior).

Prenent com a referència la mitjana del període 2013-2019, els alumnes d'educació infantil de segon cicle, primària i secundària obligatòria amb precarietat econòmica se situarien, d'acord amb les estimacions fetes, entre els 282.403 que viuen en situació de risc de pobresa, els 200.762 que viuen en situació de necessitat econòmica i els 83.884 que viuen en situació de privació material severa (segons dades d'alumnat del curs 2019/2020) (vegeu la taula 1).

Taula 1. Alumnat en situació de pobresa (2019/2020)

	EINF EPRI	ESO	Total	Alumnat en situació de risc de pobresa (2019)	Alumnat en situació de risc de pobresa (2013- 2019)	Alumnat per sota IRSC (2019)	Alumnat per sota IRSC (2013- 2019)	Alumnat en privació material severa (2019)	Alumnat en privació material severa (2013- 2019)
Alumnat	683.797	326.849	1.010.646	314.311	282.403	223.446	200.762	86.916	83.884
%	-	-	100,0	31,1	27,9	22,1	19,9	8,6	8,3

Font: Idescat

Nota: L'IRSC està ponderat pel nombre de membres de la llar, sobre la base de la fórmula següent: $IRSC \cdot (1 + 0,3 \cdot (\text{membres de la unitat familiar} - 1))$. El càlcul no està fet sobre la base de l'escala d'equivalència de l'OCDE modificada $[IRSC \cdot (1 + 0,5 \cdot (\text{membres de 14 o més anys} - 1) + 0,3 \cdot (\text{membres de menys de 14 anys}))]$.

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques recomana, amb caràcter general, adoptar com a referència l'alumnat que viu en llars per sota de l'IRSC. Aquest fet suposaria incrementar el nombre d'alumnes amb

necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques dels prop de 75.000 actuals als més de 200.000 futurs (vegeu la taula 2). L'objectiu, doncs, seria multiplicar pràcticament per tres la detecció actual d'aquest alumnat.

Taula 2. Alumnat amb necessitats educatives específiques (curs 2019/2020)

	EINF EPRI	ESO	Total
Total	683.797	326.849	1.010.646
NESE	91.535	60.329	151.864
Situacions socioeconòmiques i/o socioculturals desfavorides	46.406	29.444	75.850

Font: Departament d'Educació

Nota: Les dades d'ESO d'alumnat amb situacions socioeconòmiques i/o socioculturals desfavorides han estat estimades a partir de la seva prevalença en el curs 2018/2019.

b) La necessària relació entre la detecció, la composició social de la zona educativa i altres instruments de planificació educativa

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, ofereix al Departament d'Educació la flexibilitat necessària per fixar el llindar de renda familiar que determini la consideració de necessitats educatives específiques.

Si bé la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques recomana adoptar com a referència l'IRSC, convé recordar que l'objectiu d'aquesta detecció és garantir una escolarització equilibrada d'alumnat, és a dir, equilibrar la composició social dels centres.

En els epígrafs anteriors, s'ha fet esment del caràcter inefectiu de l'ús de la reserva de places per combatre la segregació escolar en municipis on n'hi ha una detecció baixa, atès que l'escolarització equilibrada de pocs alumnes amb necessitats educatives específiques detectats no té impacte significatiu en la reducció de les desigualtats en la composició social dels centres.

Aquest mateix efecte es pot produir en una situació inversa, en zones educatives que tinguin una elevada concentració de població socialment desfavorida, en què la majoria

d'alumnat resident a la zona tingui la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. En aquest supòsit, la reserva de places tampoc no permetria equilibrar la composició social dels centres, atès que el criteri considerat no permetria diferenciar internament l'alumnat en funció de les seves característiques socials.

Aquest risc es pot corregir amb la configuració de zones educatives socialment heterogènies, com ja preveu el Decret 11/2021, de 16 de febrer, i també a través de l'aplicació de la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques diferenciada per tipologia d'alumnat (art. 59.3.a). Aquesta normativa preveu que l'assignació dels llocs a l'alumnat amb necessitats educatives específiques es faci atenent, entre d'altres, a la procedència cultural de l'alumnat, als informes especialitzats o a les necessitats específiques de l'alumnat i els recursos finançats amb fons públics de què disposa el centre per atendre-les (art. 57.3). En aquest sentit, per garantir l'escolarització equilibrada d'alumnat, és fonamental que en l'assignació de plaça es considerin els factors complementaris de necessitat educativa específica.

Cal afegir, a més, les diferències territorials relacionades amb el cost de la vida i amb la renda. Atès que el risc de pobresa és una

mesura relativa condicionada a la renda de la població de referència, caldria valorar la possibilitat de determinar nivells de renda diferenciats en funció de la realitat de cada territori. D'aquesta manera, per exemple, el llindar de renda per determinar la concurrència de necessitats educatives específiques podria ser més elevat a les zones urbanes, especialment a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, que a les zones rurals.

El cost de la vida està molt condicionat pel cost de l'accés a l'habitatge, amb dos components principals: el règim d'accés (cessió o propietat sense cost, hipoteca o lloguer) i el cost del lloguer o la hipoteca. Per saber si una llar està tensionada per l'accés a l'habitatge es poden utilitzar almenys dues metodologies, saber si el cost de l'habitatge supera el 30-40% dels ingressos o saber si els ingressos nets després de pagar l'habitatge són suficients per cobrir les necessitats bàsiques calculades amb la metodologia de pressupostos de referència. Si l'ingrés net és inferior al cost de cobrir les necessitats bàsiques (calculat amb la metodologia de pressupostos de referència), aleshores es considera que la família està en situació de manca d'ingressos suficients. El cost objectiu d'habitatge territorialitzat es pot calcular amb els indicadors de preus de lloguer de la Generalitat.

3.2. Factors/indicadors complementaris de necessitat educativa específica per raons socioeconòmiques i socioculturals

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, també estableix que, a banda de la renda familiar, i de forma complementària, es pot considerar la concurrència d'altres situacions per determinar la presència de necessitats educatives específiques (art. 54.3).

a) La situació de pobresa o el risc de patir-la: infants en situació de risc social o amb informe favorable de serveis socials i perceptors de prestacions econòmiques (beca de menjador escolar, renda garantida de ciutadania)

Infants en situació de risc i altres usuaris de serveis socials

La vulnerabilitat social té una forta associació amb la situació econòmica. La Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la

infància i l'adolescència (LDOIA), considera la situació de risc com la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar (art. 102.1).

El risc social representa una situació de desavantatge educatiu que afecta negativament les condicions d'educabilitat i, consegüentment també, l'èxit educatiu. La LDOIA (art. 102.2) associa el risc social a situacions com ara:

“a) La manca d'atenció física o psíquica de l'infant o l'adolescent pels progenitors, o pels titulars de la tutela o de la guarda, que comporti un perjudici lleu per a la salut física o emocional de l'infant o l'adolescent.

b) La dificultat greu per a dispensar l'atenció física i psíquica adequada a l'infant o l'adolescent per part dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.

c) La utilització, pels progenitors o pels titulars de la tutela o de la guarda, del càstig físic o emocional sobre l'infant o l'adolescent que, sense constituir un episodi greu o un patró crònic de violència, en perjudiqui el desenvolupament.

d) Les mancances que, pel fet que no poden ésser adequadament compensades en l'àmbit familiar, ni impulsades des d'aquest mateix àmbit per a llur tractament mitjançant els serveis i recursos normalitzats, puguin produir la marginació, la inadaptació o el desemparament de l'infant o l'adolescent.

e) La manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandó escolar.

f) El conflicte obert i crònic entre els progenitors, separats o no, quan anteposen llurs necessitats a les de l'infant o l'adolescent.

g) La incapacitat o la impossibilitat dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda de controlar la conducta de l'infant o l'adolescent que provoqui un perill evident de fer-se mal o de perjudicar terceres persones.

h) Les pràctiques discriminatòries, pels progenitors o titulars de la tutela o de la

guarda, contra les nenes o les noies, que comportin un perjudici per a llur benestar i llur salut mental i física, incloent-hi el risc de patir l'ablació o la mutilació genital femenina i la violència exercida contra elles.

i) Qualsevol altra circumstància que, en el cas que persisteixi, pugui evolucionar i derivar en el desemparament de l'infant o l'adolescent.”

La presència d'una situació de risc comporta la intervenció dels serveis socials bàsics, que han de valorar-la i promoure, si escau, les mesures i els recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir-la o eliminar-la (art. 103.1). Entre les mesures d'atenció social i educativa davant les situacions de risc, hi ha el deure de l'acompanyament de l'infant o adolescent als centres educatius (art. 104). Si el risc és greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, aquests serveis han d'elevat el cas als serveis socials especialitzats en infància i adolescència (art. 103). De les situacions de risc, se n'ha d'informar l'òrgan competent en matèria de protecció a la infància mitjançant el sistema d'informació i gestió en infància i adolescència (SINI@), que conté la informació sobre l'expedient únic de l'infant o l'adolescent (art. 101).

Els serveis socials poden informar sobre els infants en situació de risc residents al seu municipi. Aquesta informació també consta, a priori, al SINI@.

Complementàriament, i més enllà dels infants en situació de risc social, caldria valorar la possibilitat de considerar altres infants amb un informe de valoració favorable dels serveis socials, d'acord amb les seves necessitats socials, encara que formalment no tinguin un expedient obert de risc social.

En aquesta línia, la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques proposa considerar els infants atesos per les entitats d'iniciativa social, que també formen part del sistema públic de serveis socials segons l'article 14 de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, i que també participen del Sistema d'Informació Social establert per l'article 42 de la mateixa llei, a través del qual comparteix dades relatives a l'atenció social amb els serveis socials municipals.

Alumnat beneficiari dels ajuts individuals de menjador escolar

El consells comarcals gestionen els ajuts individuals de menjador escolar, per delegació del Departament d'Educació, que s'atorguen anualment a l'alumnat matriculat en un centre sostingut amb fons públics en els nivells d'educació infantil de segon cicle, educació primària i educació secundària obligatòria, sempre que l'hagi sol·licitat, faci ús del servei de menjador i no el tingui amb caràcter gratuït.

Els criteris per a l'atorgament són:

a) El càlcul de renda familiar, d'acord amb els criteris establerts en la convocatòria.

b) La valoració de situacions específiques de la unitat familiar, com ara la condició de família nombrosa o monoparental, la condició de discapacitat o l'existència d'acolliment familiar.

c) La valoració per part dels serveis socials per necessitat social. Per a aquest darrer concepte, és necessari que l'alumne estigui en seguiment per part dels serveis socials i que estigui inclòs en un pla d'intervenció o de treball per risc d'exclusió social (situació de risc o situació de risc greu).

Segons els Criteris per a l'atorgament d'ajuts individuals de menjador escolar adreçats a l'alumnat d'ensenyaments obligatoris i de segon cicle d'educació infantil escolaritzats en centres educatius sufragats amb fons públics per al curs escolar 2019-2020, el llindar de renda familiar que garanteix un ajut del 50% és, en el cas d'una família estàndard composta per dos adults i dos infants, de 21.202,7 euros anuals, xifra lleugerament inferior al llindar de risc de pobresa de l'any 2019 (22.415,7 euros). En el cas de famílies amb dos adults i un infant, el llindar seria de 18.173,7 euros, també lleugerament per sota del llindar de risc de pobresa (19.213,4 euros). En el cas de les famílies monoparentals, el llindar de renda d'una família d'un adult i dos infants se situa en els 16.154,4 euros (per 17.078,6 euros en el cas del risc de pobresa), mentre que en el cas d'un adult i un infant, en els 13.125,4 euros (per 13.876,4 euros en el cas del risc de pobresa). Per sobre d'aquest llindar, les famílies no perceben l'ajut del 50% (vegeu la taula 3).

D'altra banda, el llindar de renda per als ajuts individuals de menjador del 100% és del 60% del que s'estableix per a l'obtenció d'un ajut del 50%. Aquest llindar equival a 12.721,6 euros en el cas d'una família de dos adults i dos infants, sensiblement per sota de l'IRSC (15.138,7 euros) i especialment també del llindar de risc de pobresa (22.415,7 euros). Per ser beneficiaris de l'ajut, cal tenir ingressos inferiors a aquest llindar i acreditar una puntuació superior o igual a 15 punts entre els criteris *b* i *c* exposats anteriorment, de valoració de situacions específiques de la unitat familiar i de valoració per part dels serveis socials per necessitat social.

En aquest sentit, si es pren com a referència l'IRSC, tots els alumnes amb ajut de menjador del 100% haurien de ser considerats alumnat amb necessitats educatives específiques, mentre que no tots els alumnes amb ajut de 50% haurien de tenir aquesta consideració.

El curs 2019/2020, hi havia 141.337 alumnes beneficiaris d'ajut individual de menjador escolar, la qual cosa suposa el 14,0% del total (vegeu la taula 4).

Taula 3. Llindars de renda per als ajuts de menjador escolar

	Llindar renda ajut 50%	Llindar renda ajut 100%	Llindar de risc de pobresa	IRSC
Dos adults i dos infants	21.202,7	12.721,6	22.415,7	15.138,7
Dos adults i un infant	18.173,8	10.904,3	19.213,4	12.748,4
Un adult i dos infants	16.154,4	9.692,6	17.078,6	12.748,4
Un adult i un infant	13.125,5	7.875,3	13.876,4	10.358,1

Font: Idescat i Departament d'Educació

Nota: L'IRSC està ponderat pel nombre de membres de la llar, sobre la base de la fórmula següent: $IRSC \cdot (1 + 0,3 \cdot (\text{membres de la unitat familiar} - 1))$. El càlcul no està fet sobre la base de l'escala d'equivalència de l'OCDE modificada $[IRSC \cdot (1 + 0,5 \cdot (\text{membres de 14 o més anys} - 1)) + 0,3 \cdot (\text{membres de menys de 14 anys})]$.

Taula 4. Alumnat beneficiari de beca de menjador escolar (curs 2019/2020)

	EINF EPRI	ESO	Total
Total	683.797	326.849	1.010.646
Beneficiaris ajut individual de menjador	-	-	141.337

Font: Departament d'Educació

Nota: dades provisionals.

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques proposa, com a criteri de simplificació, unificar els llindars de renda que donen accés a l'ajut de menjador escolar

i que determinen la concurrència de necessitats educatives específiques, de manera que tot l'alumnat amb aquestes necessitats pugui ser beneficiari d'ajut de menjador escolar, i viceversa.

Infants beneficiaris de la renda garantida de ciutadania (RGC)

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix com a criteri de prioritat a l'hora d'ordenar les sol·licituds en l'admissió d'alumnat la renda anual de la unitat familiar (art. 39.1.c), i també que el seu barem s'aplica "quan el pare o la mare, tutor o tutora, siguin beneficiaris de l'ajut de la renda garantida de ciutadania, calculat en funció dels fills a càrrec de la persona perceptora" (annex).

La Llei 14/2017, de 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania (LRGC), preveu com a requisit per tenir dret a percebre aquesta prestació social de naturalesa econòmica, entre d'altres, "no disposar d'una quantitat d'ingressos, rendes o recursos econòmics considerada mínima per a atendre les necessitats bàsiques d'una vida digna, d'acord amb l'import corresponent de la renda garantida de ciutadania amb relació al llindar d'ingressos fixat per l'indicador de renda de suficiència de Catalunya" (situació que s'ha de donar, com a mínim, durant els dos mesos immediatament anteriors a la presentació de la sol·licitud de la renda garantida de ciutadania i mentre es tramita i es percep la prestació) (art. 7.1.d).

Per a l'exercici 2020, la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya fixa el valor de l'IRSC en 7.967,73 euros anuals, que correspon a 664 euros mensuals (en dotze pagues; 996 euros per unitats familiars de dos membres, 1.096 euros de tres, 1.196 euros de quatre i 1.208 euros de cinc). Això significa que pot ser beneficiària de la renda garantida de ciutadania qualsevol persona sempre que tingui ingressos inferiors a aquest import.

A priori, el llindar d'ingressos establert per percebre la renda garantida de ciutadania se situaria per sota del llindar d'ingressos establert com a factor principal, la qual cosa significa que els beneficiaris ja estan detectats per aquesta via.

El Decret 55/2020, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de l'LRGC, estableix el dret a la prestació de la renda garantida quan concorren circumstàncies extraordinàries per les quals es troben en una situació d'especial necessitat o urgència, acreditades pels serveis socials, malgrat que no compleixin els requisits establerts, com ara imminència de desnonament o pèrdua de l'habitatge, violència masclista, malalties greus sobrevingudes, risc dels menors d'edat a càrrec, joves i adolescents en risc d'exclusió social imminent que pugui atemptar contra la seva vida o salut o que pateixin violència o maltractament, per la seva orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, persones que són víctimes d'explotació sexual o del tràfic d'éssers humans o persones amb altres situacions anàlogues que impliquin trobar-se en risc d'exclusió social imminent (art. 13). Des d'aquesta perspectiva, doncs, tots els infants beneficiaris de la renda garantida de ciutadania haurien de tenir la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques (més enllà de si al·leguen aquesta circumstància o no en la sol·licitud de preinscripció).

Els infants beneficiaris de la renda garantida de ciutadania, prop de 35.000 l'any 2020, poden ser detectats a través de la sol·licitud de preinscripció, en cas que ho facin constar a través del criteri de prioritat corresponent a la renda (vegeu la taula 5).

Taula 5. Evolució del nombre de beneficiaris de la renda garantida de ciutadania (2017-2020)

	2017	2018	2019	2020 (oct.)
Destinatari	67.920	68.163	75.839	95.036
Beneficiaris menors d'edat	23.979	25.643	29.025	35.772
Import pagat en prestació per al col·lectiu de famílies activables laboralment	74,2 M € (setembre-desembre)	240,5 M € (gener-desembre)	267,5 M € (gener-desembre)	267,9 M € (gener-octubre)

Font: Renda garantida de ciutadania. Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives

Infants beneficiaris d'ajuts d'urgència social o altres ajuts de les administracions locals

Les administracions locals estableixen convocatòries d'ajuts en l'àmbit dels serveis socials i de l'educació.

En l'àmbit dels serveis socials bàsics, destaquen les prestacions econòmiques d'urgència social, establertes per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, dins del Catàleg classificat de serveis i prestacions socials del Sistema Català de Serveis Socials, i que s'atorguen a famílies en situació de migradesa de recursos econòmics. D'acord amb el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de serveis socials 2010-2011, les prestacions econòmiques d'urgència social tenen per finalitat atendre situacions de necessitats puntuals, urgents i bàsiques, de subsistència com ara l'alimentació, el vestit i l'allotjament, i es financen amb càrrec als pressupostos de les entitats locals.

En el cas de l'Ajuntament de Barcelona, hi ha el Fons extraordinari d'ajuts d'emergència social d'infants de 0-16 anys (Fons d'infància), que és un ajut extraordinari de periodicitat mensual concedit a famílies en situació de vulnerabilitat ateses pels serveis socials municipals (o derivades per aquests serveis a entitats socials per rebre alguna prestació en espècie) per cobrir les necessitats bàsiques de subsistència d'infants i/o adolescents de 0 a 16 anys. Un altre dels requisits per percebre aquest ajut és que han de formar part d'unitats familiars amb un nivell de renda familiar disponible que no superi uns ingressos mínims corresponents a 1,5 vegades l'IRSC per a una família de mida mínima d'un adult i un menor, i que s'incrementa en 0,2 vegades aquest import per cada membre addicional, adult o menor. Aquest fons excepcionalment l'any 2020 va ser substituït per un fons d'emergència COVID-19 amb un càlcul diferent i adreçat també a llars sense menors o individus sols. Finalment, han de ser llars que no cobrin ni la renda garantida de ciutadania ni l'ingrés mínim vital.

En l'àmbit de l'educació, molts ajuntaments tenen convocatòries d'ajuts per a l'escolarització d'infants socialment desfavorits a l'educació infantil de primer cicle, ajuts per a llibres de text i material escolar, etc.

La informació dels beneficiaris d'aquests ajuts es pot emprar per detectar l'alumnat amb necessitats educatives específiques, especialment quan els criteris d'elegibilitat d'aquests ajuts es troben dins dels marges establerts per a la concurrència de necessitats educatives específiques.

Infants beneficiaris d'ajuts al lloguer de l'habitatge

L'Agència de l'Habitatge de Catalunya atorga diferents ajuts en matèria d'habitatge per a famílies en situació de risc de pobresa.

Les subvencions per al pagament del lloguer, regulades a través de la Resolució TES/986/2020, de 8 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió, en règim de concurrència pública competitiva, de les subvencions per al pagament del lloguer, preveu com a requisit per a l'atorgament d'aquests ajuts tenir uns ingressos anuals de la unitat de convivència iguals o superiors a 0,6 vegades l'IRSC (amb alguna excepció), i que no superin 1,415633 vegades l'IRSC (en cas d'unitats de convivència d'una persona, que s'afegeix 0,471878 vegades l'IRSC per cada persona addicional).

Les prestacions econòmiques d'especial urgència per a l'habitatge, regulades per la Resolució TES/126/2021, de 15 de gener, per la qual s'estableixen les condicions d'accés a les prestacions econòmiques d'especial urgència, per afrontar situacions d'emergència en l'àmbit de l'habitatge, i el procediment per concedir-les, estan destinades a cobrir deutes d'impagament de rendes de lloguer o quotes hipotecàries o a donar suport davant la pèrdua de l'habitatge habitual. En aquest cas, s'estableix com a requisit tenir uns ingressos de la unitat de convivència de la persona sol·licitant no superiors a 2 vegades l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) ponderat, en el cas de persones que viuen soles, i no superiors a 2,5 vegades l'IRSC ponderat, si es tracta d'unitats de convivència de dos membres o més.

Caldria valorar la possible diferència entre el llindar de renda establert per a la concurrència de necessitats educatives específiques i els requisits de renda establerts en aquests ajuts,

tot i que el risc d'exclusió residencial podria ser considerat condició suficient per vincular els beneficiaris d'aquests ajuts amb la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Infants de famílies amb resolució favorable de la mesa d'emergència social

La Llei 24/2015, de 29 de juliol, de mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, i la Llei 4/2016, de 23 de desembre, de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones en risc d'exclusió residencial, promouen mecanismes i mesures de protecció del dret a l'habitatge amb relació a les persones físiques residents a Catalunya que es troben en situació d'exclusió residencial o que estan en risc de trobar-s'hi.

Les persones en risc d'exclusió residencial perquè es troben en situacions de vulnerabilitat i d'emergència econòmica i social poden sol·licitar el reallotjament a la mesa d'emergències municipal, si l'ajuntament té mesa pròpia (Badalona, Barcelona, Cornellà de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Lleida, Martorell, Sabadell, Sant Adrià de Besòs, Sant Cugat del Vallès, Terrassa i Vic) o, en la resta de casos, a la Mesa de valoració de situacions d'emergències econòmiques i socials de Catalunya, òrgan col·legiat de l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, competent en la proposta d'adjudicació d'habitatges en casos d'emergència econòmica o social, d'acord amb el que estableix l'article 74 del Decret 75/2014, de 27 de maig, del Pla per al dret a l'habitatge.

L'article 3.1 de la Resolució TES/987/2019, de 15 d'abril, per la qual es publica el Reglament de la Mesa de valoració de situacions d'emergències econòmiques i socials de Catalunya, estableix que tenen la consideració de situacions d'emergència econòmica i social situacions com ara el desnonament per deute de rendes de lloguer, l'execució hipotecària o dació en pagament per deute de les quotes hipotecàries, les persones sense llar o sense títol jurídic o document legal que acrediti cap dret sobre l'habitatge habitual, dones en situació d'exclusió residencial per violència masclista, menors d'edat, gent gran o persones en situació de desemparament que viuen en condicions higièniques i sanitàries o de seguretat precàries, persones reconegudes

com a pacients crònics i/o afectats per problemes de salut greus, agreujats per les condicions físiques i higièniques deficitàries de l'habitatge, persones amb discapacitats sobrevingudes o amb empitjorament de les capacitats funcionals que requereixin un habitatge adaptat a les noves necessitats, persones víctimes d'assetjament immobiliari, persones afectades per una ordre de desallotjament per males condicions estructurals de l'edifici on viuen o per causes de força major, persones derivades d'entitats de la Xarxa d'Habitatge d'Inserció Social o assimilables o qualsevol altra situació justificada socialment per demanda de les administracions locals d'acord amb els articles 95.6 i 104.h de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge.

Aquestes situacions d'exclusió residencial tenen efectes negatius sobre les condicions d'educabilitat de l'alumnat, en el cas d'infants afectats.

b) La manca de recursos socioculturals de les famílies: alumnat amb progenitors amb nivell d'estudis baix (inferior a estudis primaris)

Un dels factors més determinants a l'hora de valorar les condicions d'educabilitat de l'alumnat té a veure amb el nivell d'instrucció dels progenitors, tal com constata la recerca en aquesta matèria. La mateixa classificació dels centres en funció de la seva complexitat que elabora el Departament d'Educació incorpora, com a indicador per determinar el nivell de complexitat d'un centre, el nivell d'instrucció dels pares i de les mares.

A escala internacional, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) va aprovar la Classificació internacional normalitzada d'educació 2011 (CINE-2011), que serveix com a referència a l'hora d'ordenar els nivells d'estudis de la població. En el cas de Catalunya, a través del Decret 150/2020, de 22 de desembre, es va aprovar la Classificació catalana d'educació 2020 (CCED-2020), elaborada per l'Institut d'Estadística de Catalunya (vegeu el quadre 1). Aquesta classificació és d'ús obligatori, entre d'altres, en tota la documentació administrativa derivada de l'activitat de les administracions públiques catalanes en què figurin programes educatius codificats, independentment del seu aprofitament estadístic.

Quadre 1. Classificacions normalitzades d'educació

Codi	Classificació internacional normalitzada d'educació 2011	Classificació catalana d'educació 2020
0	Educació de la primera infància	Menys que primària
1	Educació primària	Educació primària
2	Primera etapa d'educació secundària	Primera etapa d'educació secundària i similar
3	Segona etapa d'educació secundària	Segona etapa d'educació secundària i similar
4	Educació postsecundària no superior	Educació postsecundària no superior
5	Educació superior de cicle curt	Ensenyaments de grau superior de formació professional i equivalents, arts plàstiques i disseny, i esportius; títols universitaris propis que requereixen el títol de batxillerat, de durada igual o superior a dos anys
6	Grau en educació superior o nivell equivalent	Graus universitaris de fins a 240 crèdits ECTS, diplomatures universitàries, títols universitaris propis d'expert o especialista i similars
7	Màster, especialització o nivell equivalent	Graus universitaris de més de 240 crèdits ECTS, llicenciatures, màsters i especialitats en ciències de la salut pel sistema de residència i similars
8	Doctorat o nivell equivalent	Doctorat universitari
9	No classificat en un altre apartat	-

Font: Idescat

Per determinar el dèficit instructiu, no hi ha un nivell d'estudis determinat dels progenitors per sota del qual inequívocament es pot afirmar que es produeix una situació de desavantatge educatiu en relació amb les condicions d'educabilitat bàsiques amb efectes sobre el procés d'aprenentatge o l'èxit escolar de l'alumnat. Durant anys, s'ha establert com a referència per al dèficit instructiu la població que no ha assolit o completat els ensenyaments d'educació bàsica (com a mínim, l'educació secundària obligatòria), d'acord amb el que estableix la legislació en matèria educativa. A escala internacional, s'ha tendit a prendre com a referència la població que no ha assolit o completat la segona etapa d'educació secundària (com a mínim, en el cas de

Catalunya, el batxillerat o els cicles formatius de grau mitjà).

En el cas de la classificació de la complexitat dels centres, elaborada pel mateix Departament d'Educació a través del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya (CSASE) els anys 2014, 2017 i 2020, s'utilitza com a referència el percentatge de progenitors amb baixa instrucció, equivalent a inferior a estudis primaris (nivell 0 de la CCED-2020).

Segons els treballs per a l'elaboració de la classificació de la complexitat del centre de 2020, prop del 20% de l'alumnat té progenitors amb nivell d'estudis inferior a primària (vegeu la taula 6).

Taula 6. Alumnat amb progenitors amb nivells d'estudis baixos

Alumnat total	Alumnat amb progenitors amb nivell d'estudis baixos (inferior a primària)
1.010.646	210.214

Font: CSASE

c) L'existència de processos migratoris recents i el caràcter nouvingut a Catalunya, i també la incorporació tardana al sistema educatiu, associada a la manca de competència lingüística en la llengua vehicular dels aprenentatges o a una escolaritat prèvia deficitària: alumnat estranger nouvingut en els darrers 24 mesos i alumnat amb progenitors en situació de residència no regularitzada

L'anàlisi de les proves de competències (PISA, proves d'avaluació externa, etc.) que es practiquen a l'alumnat de Catalunya evidencia l'elevada desigualtat en els aprenentatges que suposa l'origen migrant. Al seu torn, l'origen migrant també representa un factor clau per

comprendre els nivells de segregació escolar en el sistema educatiu i les diferències en la composició social dels centres (Síndic de Greuges, 2016).

La classificació de la complexitat dels centres elaborada pel Departament d'Educació preveu, en els seus càlculs, referències a l'origen migrant de l'alumnat. En concret, es preveu el percentatge d'alumnat migrant de zones en desenvolupament i el percentatge d'alumnat de nacionalitat estrangera. A Catalunya, el 16,5% de l'alumnat a l'educació infantil de segon cicle, primària o secundària obligatòria és de nacionalitat estrangera (vegeu la taula 7).

Taula 7. Alumnat de nacionalitat estrangera (curs 2019/2020)

	EINF EPRI	ESO	Total
Total	683.797	326.849	1.010.646
Alumnat estranger	123.764	42.611	166.375

Font: Departament d'Educació

La incorporació tardana de l'alumnat al sistema educatiu, de vegades associat al desconeixement de la llengua vehicular i a dèficits d'escolarització prèvia, també suposa una situació de desavantatge educatiu que afecta negativament les condicions d'educabilitat i, consegüentment, l'èxit educatiu.

També cal tenir en compte els diferents contextos lingüístics i culturals dels infants de famílies migrants. Les necessitats educatives i els resultats són diferents en funció de l'origen.

De fet, actualment, el Departament d'Educació ja detecta l'alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de la incorporació tardana, entesa

com a incorporació inicial de l'alumne al sistema educatiu en un moment posterior a l'inici de l'educació primària en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos i procedeix d'àmbits lingüístics i culturals allunyats de la llengua vehicular del sistema educatiu.

Per a la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques d'incorporació tardana s'aplica el mateix criteri que per a la dotació de les aules d'acollida, com si la consideració d'aquestes necessitats estigués fonamentalment limitada a alumnat que requereix un recurs d'acollida específic en el centre. De fet, per a la dotació de les aules d'acollida, "es considera alumne nouvingut el de procedència estrangera incorporat per

primera vegada al sistema educatiu, a partir de cycle mitjà de primària, en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos i procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del català”.

Per als alumnes nouvinguts que s'incorporen al cycle inicial d'educació primària (1r i 2n) i que tenen un coneixement molt limitat de les dues llengües oficials, per als alumnes de cycle mitjà o superior de primària que s'han iniciat tardanament en el sistema educatiu, encara que faci més de dos anys, i no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials de Catalunya, o per als alumnes d'origen estranger que s'incorporen al sistema educatiu de Catalunya a l'ensenyament obligatori, el Departament d'Educació ofereix el suport lingüístic i social.

En el cas de l'alumnat d'educació infantil, el Departament d'Educació considera que els objectius previstos en el currículum per a aquesta etapa ja donen resposta a les necessitats de l'alumnat d'origen estranger, tot i que es proposen, en alguns casos, estratègies específiques de suport per a alumnat d'aquesta etapa.

En el marc del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, s'estableixen com a mesures per desenvolupar l'ampliació dels supòsits per determinar les necessitats educatives específiques relacionades amb la incorporació tardana, no només a partir de tercer de primària (actuació 8), i també garantir l'accés de l'alumnat nouvingut des de primer de primària a les aules d'acollida (actuació 27).

Als ensenyaments de primària i secundària obligatòria, hi ha prop de 35.000 alumnes amb necessitats educatives específiques d'incorporació tardana, d'acord amb els criteris establerts (vegeu la taula 8).

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques recomana, amb caràcter general, adoptar com a referència l'alumnat nouvingut en els darrers vint-i-quatre mesos procedent de països en vies de desenvolupament, segons la classificació de l'Índex de desenvolupament humà de les Nacions Unides.

Taula 8. Alumnat amb necessitats educatives específiques (curs 2019/2020)

	EINF EPRI	ESO	Total
Total	683.797	326.849	1.010.646
NESE	91.535	60.329	151.864
Alumnat nouvingut	20.943	13.855	34.798
Situacions socioeconòmiques i/o socioculturals desfavorides	46.406	29.444	75.850

Font: Departament d'Educació

Nota: Les dades d'ESO d'alumnat nouvingut i d'alumnat en situacions socioeconòmiques i/o socioculturals desfavorides han estat estimades a partir de la seva prevalença en el curs 2018/2019.

Finalment, una de les situacions de més vulnerabilitat associades als processos migratoris té a veure amb la població nouvinguda que no disposa de permís de residència. No tenir una situació de residència regularitzada suposa un obstacle per a les oportunitats d'integració social i econòmica de les persones que ho pateixen i, consegüentment també, dels infants a càrrec, en cas que en tinguin. El Ministeri de l'Interior té les dades de població estrangera adulta que disposa de NIE i de permís de residència.

d) El baix rendiment acadèmic al llarg de l'escolaritat: alumnat amb nivell baix a les proves de competències

El baix rendiment acadèmic suposa una evidència de necessitat específica per les dificultats d'adquisició dels aprenentatges previstos per a cada etapa, i també una situació de desavantatge educatiu per al seguiment adequat de la trajectòria escolar futura.

La LEC assegura “un sistema d'avaluació intern i extern com a garantia d'ajustament del sistema a llurs principis i finalitats, amb l'objectiu, entre d'altres, de contribuir a millorar la qualitat i l'equitat del sistema educatiu i analitzar i aportar informació sobre el grau d'assoliment dels objectius educatius (art. 182.2). Una de les modalitats d'avaluació és l'avaluació dels rendiments educatius, que ha de comprendre en tot cas les avaluacions de diagnòstic de les competències bàsiques assolides pels alumnes, els resultats de les quals s'han de tenir en compte per determinar si els alumnes han assolit els objectius de cada etapa” (art. 186.1).

Més enllà dels sistemes propis d'avaluació que disposen els centres sobre l'assoliment dels aprenentatges de l'alumnat previstos en cada etapa educativa, el Departament d'Educació proporciona als centres escolars diferents instruments d'avaluació estandarditzats per detectar l'alumnat que no està en un procés adequat d'assoliment de les competències necessàries per fer un desenvolupament positiu al llarg de l'escolaritat: l'avaluació diagnòstica i l'avaluació externa.

Cal determinar els criteris objectius que determinen la concurrència d'aquestes necessitats educatives, tant si depèn de

l'expedient acadèmic de l'alumnat (nombre de matèries no superades), dels resultats de l'avaluació diagnòstica o de l'avaluació externa (alumnat amb nivell baix) o de la valoració del tutor.

La prova d'avaluació diagnòstica l'apliquen els mateixos centres als alumnes que han acabat el cicle inicial d'educació primària (a principi de tercer de primària o a final de segon de primària), i té per objectiu detectar possibles mancances i ajudar a organitzar les mesures i els suports que permetin la millora dels processos d'aprenentatge de l'alumnat.

La prova d'avaluació externa es fa als alumnes de sisè de primària i de quart d'ESO, generalment entre els mesos de febrer i maig, i té per objectiu mesurar l'assoliment de les competències i els coneixements bàsics de l'alumnat al final de l'educació primària i l'educació secundària obligatòria, respectivament. El resultat de la prova d'avaluació externa no té efecte ni en l'avaluació final de l'alumnat, ni en l'obtenció de la titulació dels ensenyaments ni en la promoció escolar, però sí que té per objectiu millorar els resultats de l'alumnat i afavorir la transició en el canvi d'etapa, si escau.

La prova d'avaluació externa a sisè de primària s'estructura en cinc parts: competència comunicativa lingüística en llengua catalana, en llengua castellana i en llengua estrangera, competència matemàtica i competència associada a l'àrea de coneixement del medi natural. La prova d'avaluació externa a quart d'ESO també s'estructura en cinc parts: competència comunicativa lingüística en llengua catalana, en llengua castellana i en llengua estrangera, competència matemàtica i competència científicotecnològica.

La prova d'avaluació externa s'aplica al conjunt d'alumnat escolaritzat en aquests nivells educatius, amb l'excepció dels casos exempts, establerts per la resolució del Departament d'Educació que regula anualment les directrius per dur a terme les proves (com ara, l'alumnat que s'ha incorporat al sistema educatiu català en els dos darrers anys i no té un coneixement suficient de les llengües de la prova, a més de l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitats físiques, psíquiques o sensorials que repercuteixen en desfasaments greus de l'aprenentatge o

l'alumnat que per malaltia prolongada o per situacions administratives o jurídiques no pugui assistir al centre).

Segons dades de les proves de competències a sisè de primària del curs 2018/2019, el nivell baix de competències afecta l'entorn d'un 10-15% de l'alumnat (vegeu la taula 9).

A efectes del procés d'admissió d'alumnat i de la lluita contra la segregació escolar, la valoració del baix rendiment acadèmic de l'alumnat és especialment pertinent en el pas de primària a secundària, per evitar la concentració d'alumnat amb baix rendiment en determinats centres, i especialment també al llarg de l'educació secundària obligatòria.

En el cas del pas de primària a secundària, es podria agafar com un dels elements de referència el resultat de les proves de competències, sempre que es resolgués l'asincronia existent entre el procés ordinari de preinscripció i la realització de les proves de sisè de primària: el procés de preinscripció es desenvolupa al mes de març-abril i les proves d'avaluació de sisè de primària, a l'entorn del mes de maig (mentre que les proves de quart d'ESO, al mes de febrer).

La informació sobre els resultats de les proves de competències s'hauria de complementar per altra informació obtinguda de l'avaluació de l'alumnat (i continguda en l'expedient acadèmic).

Taula 9. Resultats de les proves de competències a sisè de primària (curs 2018/2019)

	Nivell baix	Total	%
Llengua catalana	6.551	65.424	10,0
Llengua castellana	6.442	65.755	9,8
Llengua estrangera	8.876	65.290	13,6
Matemàtiques	7.576	65.441	11,6
Científicotecnològica	9.928	65.567	15,1

Font: CSASE

e) Les experiències de no-escolarització, absentisme i abandonament escolar: alumnat no escolaritzat o amb abandó escolar a l'educació bàsica i alumnat amb situacions d'absentisme (lleu, moderat o greu)

Un altre factor que genera una situació de desavantatge educatiu vinculada a les condicions d'educabilitat bàsiques de l'alumnat té a veure amb els dèficits d'escolarització i d'assistència regular als centres.

La Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació (LODE), estableix que l'educació és obligatòria en els nivells de l'educació bàsica (art. 1.1). La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE), preveu que l'educació bàsica està integrada per l'educació primària, l'educació

secundària obligatòria i els cicles formatius de grau bàsic (art. 3.3).

La LDOIA defineix les situacions de no-escolarització, absentisme i abandó escolar. En aquest sentit, la no-escolarització es produeix quan els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionen la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui. S'entén per *absentisme*, en canvi, l'absència de classe sense presentar justificació o sense una justificació acceptable (amb diferents graus: absentisme lleu, moderat o greu). D'altra banda, l'abandó escolar es correspon amb el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar en període d'escolarització obligatòria (art. 52.1).

La LDOIA preveu que les administracions públiques han de fer una especial atenció a detectar els casos de no-escolarització, absentisme i abandó escolar, i han d'adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per fer-hi front, mitjançant els protocols corresponents (art. 52.2). En el cas de l'absentisme, el Departament d'Educació ha promogut el Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme.

D'acord amb aquest protocol, l'absentisme lleu (puntual o esporàdic) consisteix en l'absència de menys del 5% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. L'absentisme moderat, en canvi, correspon a absències entre el 5% i el 25% (tots dos percentatges inclosos) de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. I l'absentisme greu (regular o crònic), a l'absència de més del 25% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. Quan aquesta absència és del 100% de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable, es considera abandó escolar.

Tant la LEC com la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local (LRBRL), estableixen que els municipis tenen la competència de la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria (art. 159.3 LEC i art. 25 LRBRL). El protocol esmentat anteriorment estableix que les situacions de no-escolarització, d'absentisme no resoltes i d'abandó escolar han de ser comunicades als serveis socials municipals, entre d'altres.

f) Les situacions de desemparament o acolliment: alumnat amb expedient obert en el sistema de protecció

La LDOIA estableix que l'infant o l'adolescent en situació de desemparament o d'acolliment familiar té un dret preferent a l'escolarització en el centre escolar més adequat a les seves circumstàncies personals, i que el Departament d'Educació ha d'establir les mesures adequades d'accés a l'escolarització per garantir el dret preferent (art. 51).

La LDOIA preveu que "els infants desemparats són aquells que es troben en una situació de fet en què els manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la

personalitat, sempre que per a llur protecció efectiva calgui aplicar una mesura que impliqui la separació del nucli familiar" (art. 105).

La LDOIA (art. 105.2) associa el desemparament a situacions com ara:

"a) L'abandonament.

b) Els maltractaments físics o psíquics, els abusos sexuals, l'explotació o altres situacions de la mateixa naturalesa efectuades per les persones a les quals correspon la guarda o que s'han portat a terme amb el coneixement i la tolerància d'aquestes persones.

c) Els perjudicis greus al nadó causats per maltractament prenatal. A aquests efectes, s'entén per *maltractament prenatal* la manca de cura del propi cos, conscient o inconscient, o la ingestió de drogues o substàncies psicotròpiques per part de la dona durant el procés de gestació, i també el produït indirectament al nadó per la persona que maltracta la dona en procés de gestació.

d) L'exercici inadequat de les funcions de guarda que comporti un perill greu per a l'infant o l'adolescent.

e) El trastorn o l'alteració psíquica o la drogodependència dels progenitors, o dels titulars de la tutela o de la guarda, que repercuteixi greument en el desenvolupament de l'infant o l'adolescent.

f) El subministrament a l'infant o l'adolescent de drogues, estupefaents o qualsevol altra substància psicotròpica o tòxica portat a terme per les persones a les quals correspon la guarda o per altres persones amb llur coneixement i tolerància.

g) La inducció a la mendicitat, la delinqüència o la prostitució per part de les persones encarregades de la guarda, o l'exercici de les dites activitats portat a terme amb llur consentiment o tolerància, i també qualsevol forma d'explotació econòmica.

h) La desatenció física, psíquica o emocional greu o cronificada.

i) La violència masclista o l'existència de circumstàncies en l'entorn sociofamiliar de

l'infant o adolescent, quan perjudiquin greument el seu desenvolupament.

j) L'obstaculització pels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda de les actuacions d'investigació o comprovació, o llur falta de col·laboració, quan aquest comportament posi en perill la seguretat de l'infant o l'adolescent, i també la negativa dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda a participar en l'execució de les mesures adoptades en situacions de risc si això comporta la persistència, la cronificació o l'agreujament d'aquestes situacions.

k) Les situacions de risc que per llur nombre, evolució, persistència o agreujament determinin la privació a l'infant o l'adolescent dels elements bàsics per al desenvolupament integral de la personalitat.

l) Qualsevol altra situació de desatenció o negligència que atempti contra la integritat física o psíquica de l'infant o l'adolescent, o l'existència objectiva d'altres factors que n'impossibilitin el desenvolupament integral.”

En el moment en què es té coneixement que un infant o adolescent es pot trobar en situació de desemparament, la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) ha d'incoar l'expedient de desemparament. Abans de

l'acord d'iniciació, l'òrgan competent pot obrir un període d'informació prèvia amb la finalitat de conèixer les circumstàncies del cas concret i la conveniència o no d'iniciar el procediment (art. 106).

La LDOIA diferencia entre les situacions de desemparament, ateses pels serveis socials especialitzats d'atenció a la infància i per la DGAIA, i les situacions de risc, anteriorment exposades, ateses pels serveis socials bàsics. Si el risc és greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, els serveis socials han d'elevat l'informe als serveis socials especialitzats en infància i adolescència (art. 103.3), que al seu torn ho comuniquen a la DGAIA (art. 101.1).

Des d'aquesta perspectiva, els expedients oberts a la DGAIA poden ser, segons el tipus de procediment o d'actuació tramitada: a) informatiu, b) de risc, c) de desemparament, d) de tutela, e) de guarda, f) assistencial (els expedients assistencials corresponen a joves que han assolit la majoria d'edat) (art. 101.2). El novembre de 2020, hi havia 16.638 infants i adolescents amb expedient obert en el sistema de protecció, dels quals prop d'11.000 tenen l'edat teòrica d'escolarització a l'educació infantil de segon cicle, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria (de 3 a 15 anys) (vegeu la taula 10).

Taula 10. Nombre d'infants amb expedient obert en el sistema de protecció (novembre de 2020)

Tipus d'expedient	Infants
Informatiu	487
Risc greu (amb intervenció oberta EAIA)	6.549
Desemparament (en situació d'estudi)	2.947
Tutela	6.583
Guarda	72
Total	16.638

Font: DGAIA

g) Altres circumstàncies socials valorades pels serveis socials o els EAP que tinguin incidència en les condicions d'educabilitat de l'alumnat

Les condicions d'educabilitat poden estar negativament condicionades per altres circumstàncies socials no establertes en els supòsits de risc social previstos en l'article 102.2 de la LDOIA o que, si bé hi tinguin relació, no hagin estat prèviament detectades o no hagin comportat l'obertura d'un expedient de risc. És el cas d'infants amb progenitors víctimes de violència de gènere, consums de tòxics, separacions conflictives, problemes de salut mental, etc.

Actualment, la Resolució de 26 d'abril de 2018, de la Direcció General d'Educació Infantil i Primària, que estableix el procediment que cal seguir i els protocols que han d'utilitzar els equips d'assessorament i orientació psicopedagògics (EAP) per elaborar, entre d'altres, l'informe de l'EAP de l'alumne amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides, ja preveu la realització d'informes individuals (art. 13) o d'informes globals de necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides (art. 17), amb l'objecte d'informar la comissió de garanties d'admissió perquè faci una proposta d'escolarització als serveis territorials o, si escau, al Consorci de Barcelona.

Adicionalment, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, estableix, entre les funcions dels serveis socials bàsics, valorar i fer els diagnòstics social, socioeducatiu i sociolaboral de les situacions de necessitat social a petició de la persona usuària, del seu entorn familiar, convivencial o social o d'altres serveis de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública (art. 17), alhora que també preveu com a prestació del sistema públic de serveis socials la valoració singularitzada i el diagnòstic social de les situacions personals, convivencials i familiars i de les demandes socials (art. 21)

El procediment que s'estableixi per a la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques ha de preveure la possibilitat que els serveis socials o l'EAP

valorin, amb el corresponent informe favorable, circumstàncies específiques no establertes en els anteriors factors de necessitat educativa i que tinguin incidència en les condicions d'educabilitat de l'alumnat.

3.3. Fórmula de cribatge per determinar la concurrència de necessitats educatives específiques

El cribatge de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques es fa de manera automatitzada a partir dels registres administratius, a través d'una fórmula basada en el compliment de requisits garantits a partir de llindar de renda o de la suma d'altres condicions socials.

El cribatge a partir d'aquesta fórmula es complementa a partir de la tasca de detecció prospectiva desenvolupada per les unitats de detecció.

Fórmula basada en el compliment de requisits garantits a partir de llindar de renda o de la suma d'altres condicions socials

El Departament d'Educació determina que tot l'alumnat que es troba per sota d'un determinat llindar de renda té la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques (sempre que, com s'exposa més endavant, ho al·legui en el full de preinscripció).

Aquest és un procediment relativament anàleg al que es produeix en la tramitació dels ajuts de menjador escolar del 50%.

Complementàriament, i d'acord amb la informació disponible als registres administratius, el Departament d'Educació també considera alumnat amb necessitats educatives específiques:

- Els infants en situació de risc (amb expedient de risc) i altres usuaris de serveis socials.
- L'alumnat beneficiari d'ajut individual de menjador escolar del 100%.
- Els infants beneficiaris de la renda garantida de ciutadania.
- Els infants beneficiaris d'ajuts d'urgència social o altres ajuts de les administracions

locals (Fons d'infància de l'Ajuntament de Barcelona)

- Els infants beneficiaris d'ajuts al lloguer de l'habitatge (Agència de l'Habitatge de Catalunya)
- Els infants de famílies en situació d'exclusió residencial amb resolució favorable de la mesa d'emergència social.
- Els infants amb els progenitors amb estudis baixos.
- Els infants de nacionalitat estrangera nous nadius en els darrers 24 mesos procedent de països en vies de desenvolupament segons la classificació de l'Índex de desenvolupament humà de les Nacions Unides.
- Els infants amb progenitors de nacionalitat estrangera sense residència legal a l'Estat.
- Els infants amb expedient obert al sistema de protecció (amb resolució d'acolliment per part de la DGAIA).
- L'alumnat amb nivell baix a les proves de competències.

Aquest procediment es fa de manera automatitzada a partir dels registres administratius, sense necessitat de validació per part de les unitats de detecció o d'altres serveis.

Procediment de control del resultat de la fórmula de cribratge a partir de l'anàlisi de perfils

Hi ha la possibilitat d'establir un procediment de control suplementari de falsos positius o negatius que permetin un cert marge de discrecionalitat a les unitats de detecció per corregir en positiu o en negatiu el resultat de la detecció automatitzada.

A partir de procediments d'intel·ligència artificial, el Departament d'Educació podria establir perfils d'acord amb les dades disponibles de l'alumnat ja escolaritzat que té la consideració de necessitats educatives específiques i valorar l'alumnat que participa en el procés d'admissió sobre la base de la proximitat o coincidència d'aquests perfils.

Aquest model requeriria que l'alumnat detectat per proximitat o distància al perfil d'alumnat amb necessitats educatives específiques fos valorat per les unitats de detecció, per determinar o no la concurrència de necessitats educatives específiques en cas que s'apreciés una situació de desavantatge en les condicions d'educabilitat. Les dades que consten en els registres administratius no acreditarien necessàriament la concurrència de necessitats educatives específiques, sinó que suposarien un indicador de risc de patir una situació de desavantatge en les condicions d'educabilitat, que hauria de ser acreditada posteriorment.

Aquest model permetria controlar falsos positius i falsos negatius relacionats amb el nivell de renda o amb altres criteris, perquè facilitaria la detecció de casos amb perfils coincidents o pròxims exclosos segons la fórmula de cribratge basada en el compliment de requisits.

Amb tot, aquests procediments han de ser coneguts i auditats per evitar biaixos. I tampoc no poden generar decisions d'inclusió o exclusió completament automatitzades.

Detecció prospectiva duta a terme per les unitats de detecció

Complementàriament a la detecció automatitzada a partir de la fórmula de cribratge basada en el compliment de requisits garantits a partir de llindars de renda o de la suma d'altres condicions socials, les unitats de detecció desenvolupen una tasca de detecció prospectiva (vegeu el capítol 7).

En la detecció prospectiva, cal considerar els infants que disposin d'informes de les unitats de detecció, que tenen en compte, al seu torn, els informes favorables dels EAP i els serveis socials.

Pel que fa a l'alumnat escolaritzat, o en edat d'escolarització obligatòria, el Departament d'Educació també considera alumnat amb necessitats educatives específiques, a proposta dels centres o de les unitats de detecció:

- L'alumnat no escolaritzat o amb abandó escolar a l'educació bàsica i l'alumnat amb situacions d'absentisme.

3.4. Avaluació de la fórmula de cribratge per determinar la concurrència de necessitats educatives específiques abans d'implementar-lo

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques proposa implementar el model basat en el compliment de requisits garantit a partir de l'indici de renda o de la suma d'altres condicions socials, amb un procés previ de testeig que permeti analitzar, entre altres aspectes, el nivell de cobertura de la consideració de les necessitats educatives específiques.

Aquesta avaluació pot determinar que certs requisits no es poden acreditar de manera fiable a partir dels registres administratius disponibles, que se solapen amb altres requisits (per la qual cosa esdevenen intranscendents) o també que són excessivament comprensius sense discriminar suficientment les situacions reals de vulnerabilitat social i educativa d'altres que no comporten aquest risc.

4. ELS CONDICIONANTS PER A LA DETECCIÓ I PER A L'ASSIGNACIÓ DE PLAÇA

El procediment de detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i assignació posterior a una plaça escolar està condicionat per les garanties de protecció de les dades personals i pels requeriments relacionats amb el mateix desenvolupament del procés d'admissió d'alumnat.

4.1. Els condicionants de la detecció relacionats amb la protecció de les dades personals

a) Usabilitat de les dades padronals per a la programació de l'oferta i la gestió del procés d'admissió d'alumnat per part de les administracions

L'Autoritat Catalana de Protecció de Dades (APDCAT) assenyala que "els ajuntaments poden emprar les dades que consten en el

padró municipal d'habitants [...] per a l'exercici de les seves competències quan hagin d'identificar o posar-se en contacte amb les persones que resideixen al municipi. Igualment, poden cedir les dades del padró a altres administracions públiques que ho requereixin per a l'exercici de les respectives competències quan la dada relativa al domicili sigui rellevant" (dictamen CNS 4/2021).

Per argumentar aquest posicionament fa esment de la previsió de la Llei 7/1985, de 7 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LRBRL), i del Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local (TRLMRL), que regulen el padró d'habitants i que especifiquen que "les dades del padró municipal se cedeixen a altres administracions públiques que ho sol·licitin sense consentiment previ de l'afectat només quan els siguin necessàries per exercir les competències respectives, i exclusivament per a assumptes en els quals la residència o el domicili siguin dades rellevants" (art. 16.3).

Adicionalment, el Reglament (UE) 2016/679, de 27 d'abril, general de protecció de dades (RGPD), habilita les administracions públiques, sempre que es respectin els principis previstos en la normativa de protecció de dades, quan "el tractament és necessari per complir una tasca acomplerta en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable del tractament" o "el tractament és necessari per complir una obligació legal aplicable al responsable del tractament" (art. 6). En aquest cas, la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD), preveu que l'obligació legal o l'interès públic ha de venir determinat per una norma amb rang de llei (art. 8).

Les competències del Departament d'Educació i dels ajuntaments en matèria de programació de l'oferta i de gestió del procés d'admissió en els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya estan regulades per la LRBRL i la LOE, i més específicament en el cas de Catalunya, pel Decret legislatiu 2/2003, pel qual s'aprova el TRLMRLC, i per la LEC (art. 158 i 159).

A criteri de l'APDCAT, el principi de limitació de la finalitat (art. 5.1.b) queda més garantit en els tràmits o procediments en què la residència esdevingui un fet rellevant, atès que el padró d'habitants és el registre administratiu que serveix, entre altres finalitats, per acreditar la residència habitual (art. 15 i 16 LRBRL). En aquest cas, ho seria quan s'utilitzen les dades del padró per conèixer les necessitats d'escolarització o per identificar infants en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat residents al municipi i per posar-s'hi en contacte per acompanyar el procés d'admissió d'alumnat.

b) Necessitat de consentiment exprés de la persona afectada per a la comprovació de la renda familiar

L'APDCAT també exposa que "la normativa tributària no permet la consulta de la informació tributària, de manera generalitzada i sense consentiment de les persones afectades, per a poder detectar amb caràcter previ a la sol·licitud de preinscripció l'existència de situacions socioeconòmiques específiques" (dictamen CNS 4/2021).

La Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària (LGT), estableix que les dades tributàries tenen caràcter reservat i només poden ser utilitzades per l'Administració tributària, sense que puguin ser cedides o comunicades a tercers, amb l'excepció que la cessió tingui per objecte la col·laboració amb les administracions públiques per al desenvolupament de les seves funcions, amb l'autorització prèvia de les persones afectades (art. 95.1.k).

Tot i que l'APDCAT també interpreta que les dades podrien ser trameses a altres administracions sense el consentiment previ de la persona interessada en el supòsit de procediments en què la persona interessada exerceixi el seu dret a no aportar la documentació exigida per la normativa que ja estigui en poder seu o hagi estat elaborada per les administracions públiques, tal com estableix la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (art. 28.2), aquest fet es produiria sempre després del període de preinscripció i de la presentació de la sol·licitud de preinscripció.

c) Límits a l'ús de registres administratius no competents amb la gestió del procés d'admissió d'alumnat amb caràcter prospectiu sense consentiment exprés o sense una norma amb rang de llei: avaluació d'impacte i consulta prèvia

L'APDCAT manifesta reserves importants a l'ús amb caràcter prospectiu de registres administratius, sense consentiment dels interessats, que continguin informació sobre la situació socioeconòmica de l'alumnat per valorar la possible concurrència de necessitats educatives específiques (Dictamen CNS 4/2021).

Un dels arguments emprats per justificar aquesta posició té a veure amb la possible manca de respecte del principi de minimització de dades, en el sentit que les dades tractades han de ser adequades, pertinents i limitades al que és necessari en relació amb les finalitats per a les quals es tracten (art. 5.1.c RGPD). A criteri de l'APDCAT, "la recopilació de tota aquesta informació [...] per a la detecció de la concurrència o no de les circumstàncies específiques [...], de manera prospectiva, és a dir, com una anàlisi feta amb la finalitat d'explorar o de predir de manera avançada a la decisió de les famílies en el moment de la preinscripció, constituïria una acumulació d'informació altament intrusiva per al dret a la protecció de dades de les persones afectades i, de retruc, per a altres drets de les persones afectades. [...] Això implica [...] també que els tractaments d'aquestes dades han de ser els mínims necessaris. I que en cas de poder optar per diferents alternatives, caldrà optar, d'acord amb el principi de proporcionalitat, per aquella que comporti una menor intrusió en el dret a la protecció de dades".

L'APDCAT recorda que hi ha alumnat que no té intenció de sol·licitar places als centres del Servei d'Educació de Catalunya i també que l'al·legació prèvia de les circumstàncies socioeconòmiques per part de les famílies en el procés de preinscripció evita analitzar informació que no hagi estat al·legada per aquestes. Aquesta visió no pondera, aparentment, que l'Administració educativa pot ser proactiva a l'hora de detectar necessitats educatives de l'alumnat, per garantir-ne l'èxit educatiu, sense que siguin al·legades per les persones afectades.

Un altre argument emprat per justificar aquesta posició té a veure amb la possible afectació del principi de limitació de la finalitat, en el sentit que les dades recollides amb finalitats determinades, explícites i legítimes no s'han de tractar posteriorment de manera incompatible amb aquestes finalitats (art. 5.1.b RGPD). L'RGPD estableix que quan el tractament per a una finalitat diferent d'aquella per a la qual es van recollir les dades personals no està basat en el consentiment de l'interessat o en una norma de rang de llei, el responsable del tractament ha d'avaluar si el tractament amb un altre fi és compatible amb la finalitat per a la qual es van recollir inicialment les dades personals (art. 6.4).

En el cas, per exemple, de les dades de què disposa la DGAIA sobre l'alumnat en situació de desemparament, no hi hauria la possible incompatibilitat perquè un dels encàrrecs que té l'organisme competent en la protecció de la infància i l'adolescència és garantir l'escolarització dels infants tutelats o posar en coneixement del Departament d'Educació la informació necessària.

En el cas de la informació referida als beneficiaris de la renda garantida de ciutadania o als beneficiaris dels ajuts de menjador escolar del Departament d'Educació, l'APDCAT no descarta que la utilització de la informació continguda en aquestes bases de dades pugui ser considerada compatible amb la finalitat inicial per a la qual es van recollir les dades.

Finalment, un altre argument emprat per l'APDCAT té a veure amb la limitació legal prevista per al tractament automatitzat de dades personals, inclosa l'elaboració de perfils, amb caràcter prospectiu, sense consentiment. En aquest sentit, exposa que “el tractament previst comportaria un tractament massiu de dades dels alumnes i de les seves famílies, que previsiblement es duria a través de mitjans automatitzats i que, en funció de quina sigui la utilització que se'n faci, pot tenir efectes jurídics o efectes significatius sobre les persones afectades”, circumstància que està expressament prohibida, sense consentiment explícit de l'interessat o sense una norma amb rang de llei, per l'RGPD, quan estableix que “qualsevol interessat té dret a no ser objecte

d'una decisió basada únicament en el tractament automatitzat, inclosa l'elaboració de perfils, que produeixi efectes jurídics que l'afectin o que l'afectin significativament de manera similar” (art. 22).

L'APDCAT recorda que “la recopilació d'informació que es pretén dur a terme i la creació de grups de persones a partir de la concurrència o no dels criteris prèviament establerts (que inclouen la situació econòmica, l'origen, el rendiment escolar o altres aspectes personals dels futurs alumnes i de les seves famílies), de manera que permeti identificar-les, constitueix una elaboració de perfils. Per altra banda, i atès el volum del tractament d'informació que s'hauria de dur a terme, també sembla molt probable que es dugui a terme amb mitjans automatitzats. Finalment, [...] també sembla molt probable que la inclusió d'una determinada persona en un o altre perfil pot tenir efectes significatius sobre les persones afectades. Aquests efectes serien evidents en el cas que el perfil s'emprí directament per a l'assignació d'una plaça, però també poden ser significatius en el cas que s'empressin només per a fer una proposta”.

En el supòsit que hi hagués una limitació derivada de l'aplicació de la normativa a la protecció de dades personals, i no fos possible tenir el consentiment exprés de l'afectat, l'existència d'una norma amb rang de llei que regulés l'ús amb caràcter prospectiu de determinada informació continguda en els registres administratius ho facilitaria.

En tot cas, l'APDCAT exposa que “el supòsit que s'analitza constituïria un supòsit clar en què resultaria exigible una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades atesa la situació d'alt risc que pot comportar (art. 35 RGPD)”.

La LOPDGDD estableix que, per determinar la necessitat de dur a terme una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, cal tenir en compte si es duu a terme un tractament que impliqui una avaluació d'aspectes personals de les persones afectades amb el fi de crear o utilitzar perfils personals d'aquestes (art. 28.2.d), un tractament de dades de grups d'afectats

en una especial situació de vulnerabilitat i en particular de menors d'edat (art. 28.2.e) o un tractament massiu que afecta un gran nombre de persones o que comporti una gran quantitat de dades personals (art. 28.2.f).

L'APDCAT també recorda la necessitat de fer una consulta prèvia a aquest organisme en cas que, un cop realitzada l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, en resulti que el tractament previst comporta un risc alt si el responsable no pren mesures per mitigar-lo (art. 36 RGPD).

d) Interoperabilitat de les dades entre administracions: rapidesa i omissions al PICA

Més enllà de la necessitat dels límits a l'accés a bases de dades de les administracions amb caràcter prospectiu sense consentiment dels interessats, exposats prèviament, la Generalitat de Catalunya disposa, en el marc de l'impuls de l'Administració electrònica, d'una solució tecnològica que facilita la interoperabilitat en el tractament de les dades entre administracions.

La Plataforma d'Integració i Col·laboració Administrativa (PICA), dependent del Departament de Polítiques Digitals i Administració Pública, permet l'accés a informació dels organismes de la Generalitat i altres administracions públiques i institucions (interoperabilitat). En el cas de l'Administració local, la via d'accés és pel Consorci Administració Oberta de Catalunya (CAOC), a través de la plataforma PCI (Via Oberta).

A través de la PICA, el Departament d'Educació accedeix a les dades tributàries de l'alumnat en el marc de la tramitació de les beques, per exemple. Aquesta és la plataforma a la qual caldria accedir per consultar les dades de renda de les famílies, un cop es disposés del seu consentiment previ.

La PICA permet una gran rapidesa en les consultes interadministratives. D'acord amb l'experiència acumulada, i en el supòsit que disposés de mitjans suficients, el Departament d'Educació informa que, per exemple, la consulta de les dades tributàries per a

l'alumnat que s'incorpora a P3 podria requerir al voltant de 10-15 dies hàbils, adequats a la temporalització ordinària per al desenvolupament del procés d'admissió d'alumnat.

Cal tenir en compte, però, que la PICA no dona accés a totes les dades que poden ser rellevants per a la identificació de concurrència de necessitats educatives específiques, com ara la informació dependent del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (renda garantida de ciutadania, SINI@) o altra informació (la informació corresponent als ajuts per al lloguer que dona l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, per exemple).

4.2. Condicionants relacionats amb la sol·licitud de preinscripció

a) En funció del nivell educatiu al qual s'accedeix: procediment inicial d'admissió o no

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu que l'alumnat hagi de participar en el procediment inicial d'admissió sempre que vulgui accedir a un centre públic o concertat al començament dels ensenyaments corresponents a la menor edat (en el cas dels centres concertats, sempre que siguin objecte de concert) (art. 3.1). Habitualment, aquesta circumstància es produeix a P3 i, especialment en el cas del sector públic, a primer d'ESO.

El procediment d'admissió a altres nivells educatius respon fonamentalment a la mobilitat entre centres dins d'un mateix municipi, a la mobilitat derivada de canvis de residència o a la incorporació tardana de l'alumnat nouvingut.

El procediment inicial d'admissió es diferencia del procediment no inicial d'admissió pel fet que el primer afecta (pràcticament) l'univers dels infants d'una edat teòrica determinada (especialment en el cas de P3) o d'un nivell educatiu determinat (en el cas de primer d'ESO per als alumnes que cursen sisè de primària en centres sense oferta de secundària), i també pel fet que la seva participació en el procés d'admissió es pot preveure amb elevada probabilitat abans de la presentació de la sol·licitud.

La previsibilitat o no de la presentació de la sol·licitud d'admissió condiciona les possibilitats de fer una detecció prospectiva amb caràcter previ a la presentació de la sol·licitud de preinscripció.

b) En funció de la situació d'escolarització: sol·licituds de preinscripció des de dins o des de fora del sistema

Els sistemes de detecció també estan fortament condicionats per la capacitat d'obtenir informació directa o indirecta sobre les necessitats educatives específiques de l'alumnat. Les necessitats educatives específiques estan vinculades a indicadors de vulnerabilitat socioeducativa, com ara la manca de recursos socioculturals de les famílies o la competència lingüística en la llengua vehicular dels aprenentatges, que, per ser detectats prèviament al moment de la presentació de la sol·licitud, poden requerir un contacte previ amb l'alumnat afectat.

De fet, hi ha necessitats educatives específiques que estan directament vinculades a l'escolarització, com ara el baix rendiment acadèmic al llarg de l'escolaritat o les experiències de no-escolarització, absentisme i abandonament escolar (art. 54.3).

Des d'aquesta perspectiva, l'escolarització prèvia de l'alumnat a la presentació de la sol·licitud d'admissió amplia les opcions d'avaluació de les necessitats educatives específiques en el procés de detecció, tant pel que fa a la diversitat d'indicadors de vulnerabilitat per tenir en compte com també a la possibilitat de detecció prèvia. També facilita que la detecció ja estigui feta prèviament al procés d'admissió d'alumnat.

En canvi, sense l'escolarització prèvia a la presentació de la sol·licitud d'admissió, la detecció es veu més restringida.

c) En funció del moment de la presentació de la sol·licitud: abans i després del procés ordinari de preinscripció

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, ordena el procés de presentació de sol·licituds d'admissió d'acord amb quatre períodes clarament diferenciats: les sol·licituds presentades dins del termini de preinscripció

(art. 35), les sol·licituds presentades fora d'aquest termini, però abans de l'inici de curs i que poden incloure's en el procediment ordinari (art. 36.2), les sol·licituds presentades fora de termini abans de l'inici de curs i que poden incloure's en el procediment ordinari (art. 36.3), i les sol·licituds presentades després de l'inici de curs (art. 48).

Aquests períodes diferenciats condicionen enormement les opcions i els procediments necessaris per a la detecció de les necessitats educatives específiques, fonamentalment per la disponibilitat de temps per a la detecció. Les oportunitats del Departament d'Educació de comprovar la concurrència de necessitats educatives específiques en cada cas són més elevades si l'Administració pot preveure la possible participació de l'alumnat en el procés d'admissió, en cas que resideixi al municipi prèviament a l'inici del període de preinscripció, i també com més gran és la disponibilitat de temps existent entre el moment de presentació de la sol·licitud i el moment de la matrícula. Cal tenir present que les unitats de detecció actuen durant tot el curs escolar, abans de l'assignació de plaça i, preferentment, abans de l'inici del termini de preinscripció (art. 56.4).

Els infants o els adolescents nouvinguts a un determinat municipi després del període ordinari de preinscripció no poden ser detectats prèviament i no hi ha prou temps previ o posterior a la presentació de la sol·licitud per fer la comprovació de les seves necessitats educatives específiques, especialment quan aquest procés requereix tràmits interadministratius, no consulta de registres administratius propis.

El moment de la presentació de la sol·licitud també és rellevant perquè condiciona l'assignació de plaça, diferenciada en funció de la vigència de la reserva. La reserva de plaça per a alumnat amb necessitats educatives específiques és vigent fins a (pràcticament) l'inici del curs escolar (art. 55.4). Les sol·licituds que es poden incorporar en el procés ordinari de preinscripció segueixen el procediment ordinari establert per a l'admissió a la reserva de plaça, amb resolució motivada del director o la directora dels serveis territorials del Departament, a proposta de la comissió de garanties d'admissió, i amb criteris específics establerts per Decret (art. 57.3). Aquest procediment

d'accés a la reserva de places per part de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques pot ser equivalent al procediment d'accés a les places ordinàries per part de l'alumnat sense necessitats educatives específiques. Les sol·licituds presentades fora de termini i després de l'inici de curs i que no es poden incloure en el procediment ordinari es presenten als centres, a les comissions de garanties d'admissió o, si n'hi ha, a les oficines municipals d'escolarització, i aquestes s'han de trametre a la comissió de garanties d'admissió corresponent, que han de validar si es tracta d'alumnat amb necessitats educatives específiques per poder fer l'assignació de lloc escolar, si és el cas.

L'assignació de plaça a partir de l'inici de curs (però també abans si no ha pogut entrar en el procés ordinari i no s'ha pogut assignar a una plaça de reserva), s'assigna d'acord amb altres criteris, tot i que sempre preservant l'escolarització equilibrada d'alumnat. En aquest cas, intervé com a criteri la disponibilitat de llocs escolars vacants o la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques per als centres de la zona (art. 49.2).

4.3. Proactivitat o reactivitat en el procediment de detecció: la detecció prospectiva

La combinació dels condicionants relacionats amb la sol·licitud de preinscripció, exposats

anteriorment, determinen el nivell de proactivitat que poden tenir les administracions a l'hora de detectar l'alumnat amb necessitats educatives específiques prèviament a la presentació de la sol·licitud de preinscripció, sigui per la capacitat de preveure'n la participació en el procés d'admissió, sigui per la capacitat d'anticipar-se en la detecció davant d'una possible participació en l'admissió.

La detecció prospectiva és possible sempre que l'alumnat participa en un procediment inicial d'admissió o sempre que hi hagi una situació d'escolarització prèvia, sigui quin sigui el moment de presentació de la sol·licitud. Encara que no hi hagi una escolarització prèvia i s'incorpori en un nivell educatiu no inicial, també hi pot haver una detecció prospectiva en les sol·licituds que es presenten en el període ordinari de preinscripció, perquè a priori aquest alumnat ja resideix al municipi, tot i les dificultats per fer aquesta detecció (vegeu el quadre 2). En tots aquests casos, la detecció es podria fer abans del moment de presentació de la sol·licitud, d'acord amb els procediments que permeti la normativa en matèria de protecció de dades personals.

En canvi, la detecció prospectiva no és possible per a les sol·licituds presentades després del procés ordinari de preinscripció i principalment després de l'inici de curs, quan no hi ha una situació prèvia d'escolarització i no participa en un procediment inicial d'admissió.

Quadre 2. Procediment de detecció en funció del tipus de sol·licitud de preinscripció

Etapa	Situació escolar	Moment	Procediment de detecció
Procediment inicial	Escolarització prèvia	Sol·licitud ordinària	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment inicial	Escolarització prèvia	Sol·licitud fora de termini	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment no inicial	Escolarització prèvia	Sol·licitud ordinària	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment no inicial	Escolarització prèvia	Sol·licitud fora de termini	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment inicial	No escolarització prèvia	Sol·licitud ordinària	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment inicial	No escolarització prèvia	Sol·licitud fora de termini	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment no inicial	No escolarització prèvia	Sol·licitud ordinària	DETECCIÓ PROSPECTIVA
Procediment no inicial	No escolarització prèvia	Sol·licitud fora de termini	DETECCIÓ REACTIVA

Font: Elaboració pròpia

IV. DETECCIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

El protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places ha d'establir, entre altres aspectes, el procediment de detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i la manera d'acreditar les necessitats educatives específiques per fer ús de la reserva.

El protocol té dos procediments bàsics de detecció: d'una banda, com a procediment principal, la detecció que es produeix després

del procés de preinscripció, un cop es disposa del consentiment de la família per accedir a les dades personals, de caràcter massiu i automatitzat, i d'altra banda, com a procediment complementari, la detecció prospectiva que fan les unitats de detecció, de caràcter individualitzat i no automatitzat, fonamentalment abans del procés de preinscripció, però també posteriorment. Aquests dos procediments es completen amb una darrera fase de comprovació i acreditació de la concurrència de necessitats educatives específiques.

Quadre 3. El procés de detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques



Font: Elaboració pròpia

5. LA PRESENTACIÓ DE LA SOL·LICITUD DE PREINSCRIPCIÓ COM A TRÀMIT FONAMENTAL PER A LA DETECCIÓ

La detecció feta a partir de la presentació de la sol·licitud de preinscripció s'activa tant en el procediment inicial d'admissió a l'educació infantil de segon cicle i a l'educació secundària obligatòria com en el procediment no inicial en etapes intermèdies, hi hagi escolarització prèvia o no, i també tant en les sol·licituds ordinàries com en les sol·licituds fora de termini.

El factor principal de necessitat educativa específica es detecta a partir de la sol·licitud de preinscripció, a causa dels requeriments en matèria de protecció de dades personals, que no permeten la consulta de determinades dades personals sense l'autorització de la persona interessada.

Des d'aquesta perspectiva, la sol·licitud de preinscripció compleix tres funcions

bàsiques, a banda de formalitzar la tria de centre:

a) La sol·licitud de plaça de reserva i d'ajut per a alumnat amb necessitats educatives específiques

La presentació de la sol·licitud de preinscripció porta associada la sol·licitud d'una plaça de reserva, mentre aquesta estigui vigent, i també d'ajut econòmic directament assignat al centre per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Aquesta via planteja el problema de l'alumnat que podria tenir la consideració de necessitats educatives específiques per raons econòmiques i que no ho al·lega en el full de preinscripció, sigui per desconeixement, sigui per estratègia en la tria de centre, sigui per altres raons.

L'existència de l'ajut econòmic (assignat directament al centre) ha de permetre reduir significativament el nombre de falsos negatius, en el sentit que és un reclam per a l'al·legació de la concurrència de necessitats educatives específiques.

Aquests falsos negatius poden ser identificats en la fase de detecció prospectiva prèvia, exposada més endavant, però també al llarg de la tramitació de les sol·licituds ordinàries, sigui per al·legació de la persona interessada (autodetecció), sigui per detecció d'ofici posterior dels factors de necessitat educativa específica. En aquest darrer cas, s'orienta la família a fer una preinscripció de plaça de reserva.

b) L'autorització de la consulta de dades de la família

La presentació de la sol·licitud de preinscripció també comporta l'autorització a favor del Departament d'Educació d'obtenir de l'Administració tributària o d'altres administracions la informació necessària per comprovar la renda, el patrimoni o altres circumstàncies al·legades dels membres de la família i determinar així la concurrència de necessitats educatives específiques i la concessió de l'ajut corresponent.

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que la presentació de la sol·licitud de preinscripció implica l'autorització al Departament per fer la consulta de les dades necessàries, excepte que s'hagi fet constar l'oposició expressa a la consulta, que implicarà presentar la documentació acreditativa corresponent dins el termini establert (art. 37).

Per mitjà de la sol·licitud de preinscripció, doncs, el Departament d'Educació sol·licita el consentiment per comprovar la concurrència dels diferents factors de necessitat educativa específica, sempre que prèviament no s'hagi obtingut aquest consentiment a través dels formularis de sol·licitud d'ajuts. Alternativament, caldrà aportar la documentació necessària per fer la comprovació.

c) La recollida d'informació sobre els indicadors de necessitat educativa específica

La sol·licitud de preinscripció també esdevé un instrument d'autodetecció de la concurrència de necessitats educatives específiques, alhora que permet recollir informació sobre el perfil social de l'alumnat. En aquest sentit, la informació que se sol·licita és:

- Relació dels membres de la unitat familiar que conviuen al mateix domicili, amb nom, cognoms i NIF/NIE
- Ingressos econòmics dels diferents membres de la família (i nombre de familiars convivents)
- Usuari de serveis socials: Sí/No (de quin, en cas afirmatiu)
- Beneficiari d'ajut de menjador (en cas d'estar escolaritzat): Sí/No
- Beneficiari de renda garantida de ciutadania: Sí/No
- Beneficiaris d'ajuts d'urgència social o altres ajuts de les administracions locals (Fons d'infància de l'Ajuntament de Barcelona): Sí/No
- Beneficiari d'ajuts al lloguer de l'habitatge (Agència de l'Habitatge de Catalunya): Sí/No
- Nivell d'estudis dels progenitors
- Nacionalitat
- Lloc de naixement
- Any d'arribada a Catalunya (en cas de nacionalitat estrangera)
- Permís de residència (en cas de nacionalitat estrangera): Sí/No
- Coneixement de la llengua vehicular: Sí/No
- Expedient obert en el sistema de protecció: Sí/No

La informació declarada per la família en la sol·licitud serà objecte de comprovació posterior per part del Departament d'Educació a través de la plataforma PICA (o CAOC i Via Oberta, en el cas de l'Administració local).

Cal incorporar aquesta informació al conjunt de sol·licituds presentades, no només de les sol·licituds d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

6. LA DETECCIÓ PROSPECTIVA PRÈVIA I POSTERIOR AL PROCÉS DE PREINSCRIPCIÓ: UNITATS DE DETECCIÓ, AMB ESPECIAL ATENCIÓ AL PROCEDIMENT INICIAL D'ADMISSIÓ

6.1. La detecció prospectiva abans del procés de preinscripció

La detecció prospectiva de l'alumnat amb necessitats educatives específiques es fa per al conjunt de l'alumnat escolaritzat en el sistema educatiu i, de manera més sistemàtica, per a l'alumnat que ha de participar en el procés d'admissió d'alumnat a l'inici de l'educació infantil de segon cicle i de l'educació secundària obligatòria (procediment inicial d'admissió).

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix la creació d'unitats de detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques, integrades per representants de la Inspecció d'Educació, l'EAP i els serveis socials, que s'ocupen específicament de coordinar les actuacions relacionades amb la detecció d'aquest alumnat durant el curs escolar i d'elaborar els informes que acreditin l'existència de necessitats educatives específiques abans de l'assignació de plaça i preferentment abans de l'inici del termini de preinscripció (art. 56).

Tot i que la necessitat d'autorització prèvia per a la consulta de les dades tributàries de les famílies fa que la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques es desenvolupi bàsicament després de l'inici de la preinscripció, la detecció prospectiva, prèvia a aquest procés, compleix les funcions bàsiques següents:

a) La presa de contacte i acompanyament en la presentació de la sol·licitud de preinscripció. En la sol·licitud de preinscripció, l'alumnat al·lega tenir necessitats educatives específiques per raons econòmiques. L'acompanyament d'aquest alumnat a partir d'una identificació prèvia permet garantir que aquest alumnat emplenarà correctament la sol·licitud, millorar el coneixement de les implicacions de ser considerat alumnat amb necessitats educatives específiques i, si escau, orientar la tria de centre (preassignació) per garantir l'escolarització equilibrada d'alumnat. D'aquesta manera, es redueixen de manera preventiva, abans del procés de preinscripció, els falsos negatius.

b) La recollida d'informació sobre els indicadors de necessitat educativa específica. La recollida d'informació està supervisada per la unitat de detecció, que centralitza la informació tramesa per les diferents administracions i serveis.

Abans del procés de preinscripció, d'acord amb el calendari establert, les unitats de detecció, a través dels serveis socials que en formen part, amb la col·laboració d'altres àrees dels ajuntaments, disposen de la informació següent:

- Infants en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a P3).
- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) de famílies ateses per serveis socials durant els darrers 24 mesos: infants amb expedient de risc social, famílies beneficiàries d'ajuts d'urgència social, famílies ateses pels punts de distribució solidària d'aliments, infants usuaris de centres oberts amb derivació dels serveis socials, etc.
- Alumnat escolaritzat a P2 (educació infantil de primer cicle) amb bonificació del preu d'escolarització, sempre que el llindar de renda a partir del qual es bonifica se situï per sota de l'IRSC (Per a l'exercici 2020, la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya fixa el valor de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya en 7.967,73 euros anuals. En el cas d'una família amb dos adults i dos infants, el valor de l'indicador se situa en els 15.138,7

euros anuals; en el cas d'una família amb dos adults i un infant, 12.748,4 euros; en el cas d'una família amb un adult i dos infants, 12.748,4 euros, i en el cas d'una família d'un adult i un infant, 10.358,1 euros).

- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) de famílies en situació d'exclusió residencial ateses pels serveis socials o els serveis d'habitatge: famílies amb resolució favorable de la Mesa d'emergència social de l'Agència de l'Habitatge de Catalunya o dels ajuntaments (o amb sol·licitud de valoració amb informe favorable dels serveis socials).

- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) beneficiaris de la renda garantida de ciutadania.

- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) amb progenitors de nacionalitat estrangera en situació de residència no regularitzada (sense permís de residència).

- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) de nacionalitat estrangera nouvingut a Catalunya en els darrers 24 mesos, d'acord amb les dades del padró d'habitants, procedent de països en vies de desenvolupament, segons la classificació de l'Índex de desenvolupament humà de les Nacions Unides.

- Alumnat amb ajut individual de menjador del 100% en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a primer d'ESO) o germans d'alumnat beneficiari d'aquest ajut en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (P3).

- Alumnat amb absentisme lleu, moderat o greu en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a primer d'ESO) o germans d'alumnat amb absentisme moderat o greu en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a P3).

- Alumnat (o infants no escolaritzats encara, especialment en el cas de l'admissió a P3) amb expedient de desemparament per part de la DGAIA.

- Altres circumstàncies socials valorades pels serveis socials o els EAP que tinguin incidència en les condicions d'educabilitat de l'alumnat (víctimes de violència de gènere, consums de tòxics, separacions conflictives, problemes de salut mental, etc.).

Abans del procés de preinscripció, d'acord amb el calendari establert, les unitats de detecció, a través dels serveis socials, dels EAP i de la Inspecció d'Educació, que en formen part, disposen de la informació següent:

- Alumnat escolaritzat a sisè de primària que previsiblement participarà en el procés d'admissió d'alumnat (a primer d'ESO).

- Alumnat ja escolaritzat amb necessitats educatives específiques detectades (a primer d'ESO).

- Infants amb germans escolaritzats que ja tinguin la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals desfavorides, en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a P3 i a primer d'ESO).

- Alumnat perceptor d'ajuts a l'escolaritat en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a P3 i a primer d'ESO).

- Alumnat atès per l'EAP o altres serveis educatius especialitzats en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a P3 i a primer d'ESO).

- Altres informacions de referència.

Abans del procés de preinscripció, d'acord amb el calendari establert, les unitats de detecció, a través de la direcció dels centres educatius i de la Inspecció d'Educació, disposen de la informació següent:

- Alumnat amb rendiment acadèmic baix amb seguiment per la comissió social de centre durant els darrers 12 mesos o amb situacions de no-escolarització, absentisme o risc d'abandonament escolar prematur, en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat (a primer d'ESO).

- Altres informacions de referència.

Aquesta informació, que conté dades personals protegides, és accessible per a les unitats de detecció en el marc del compliment de les funcions que tenen assignades les diferents administracions i serveis pel que fa a la promoció de l'accés al sistema educatiu de l'alumnat vulnerable i pel que fa a la seva escolarització equilibrada. Aquesta detecció prèvia habilita aquestes administracions i aquests serveis a acompanyar l'alumnat en el seu procés de preinscripció.

Cal fer una avaluació d'impacte sobre les dades personals per determinar de quina informació poden disposar els serveis socials i educatius per detectar l'alumnat vulnerable, amb l'objectiu d'acompanyar-lo en el seu procés d'admissió d'alumnat.

c) L'elaboració d'informes per part de les unitats de detecció. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que les unitats de detecció elaboren els informes que acrediten l'existència de necessitats educatives específiques, a través dels serveis socials i els EAP (art. 56). Aquest informe és una de les bases de la resolució motivada dels serveis territorials del Departament d'Educació per a l'assignació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques a llocs escolars reservats.

Actualment, tal com ja s'ha esmentat anteriorment, la Resolució de 26 d'abril de 2018, de la Direcció General d'Educació Infantil i Primària, que estableix el procediment que cal seguir i els protocols que han d'utilitzar els equips d'assessorament i orientació psicopedagògics (EAP) per elaborar, entre d'altres, l'informe de l'EAP de l'alumne amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides, preveu la realització d'informes individuals (art. 13) o informes globals de necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides (art. 17).

L'elaboració dels informes de necessitats educatives específiques pot utilitzar, sense necessitat d'una exploració ad hoc, la informació que l'Administració té en els registres i els sistemes d'acreditació

documentats ja disponibles, i també les resolucions ja emeses en el marc de la prestació de serveis o ajuts que acreditin la concurrència de determinades circumstàncies socials i econòmiques.

Les diferents administracions han de col·laborar amb els serveis que formen part de les unitats de detecció per identificar l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Els informes elaborats no generen efectes jurídics fins a la presentació de la sol·licitud de preinscripció, a partir de la qual la família al·lega tenir aquestes necessitats educatives específiques per accedir a la reserva. Un cop al·legada aquesta circumstància, els informes motiven l'assignació de plaça de reserva.

d) La correcció posterior de possibles errades en la fase de comprovació de la concurrència de necessitats educatives específiques. Un dels mecanismes de comprovació, un cop presentada la sol·licitud de preinscripció i al·legada la concurrència de necessitats educatives específiques, implica el creuament de la informació de detecció disponible en la fase prospectiva prèvia a la preinscripció i en la fase de comprovació posterior. D'aquesta manera, és possible detectar alumnat que ha presentat la sol·licitud per a les places ordinàries que hauria de tenir la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques, i també casos de necessitats educatives específiques que queden fora del criteri de renda familiar. En el cas dels falsos negatius, les unitats de detecció s'hi poden posar en contacte per orientar la seva preinscripció. D'aquesta manera, gràcies a la informació recollida en la detecció prospectiva, es redueixen, després del procés de preinscripció, els falsos negatius.

e) La planificació de l'oferta inicial de la reserva de places. Tal com s'exposa posteriorment, abans del període de preinscripció, el Departament d'Educació ha d'aprovar i fer pública la programació de l'oferta inicial, també per a la reserva de places. La detecció prospectiva pot servir per dimensionar aquesta oferta inicial.

6.2. La detecció prospectiva posterior al procés de preinscripció

Després del procés de preinscripció, les unitats de detecció, amb el suport de l'EAP i els serveis socials, continuen amb la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, encara que hagi presentat la sol·licitud de preinscripció en el període ordinari i no hagi al·legat necessitats educatives específiques.

La detecció prospectiva posterior a aquest procés de preinscripció compleix les següents funcions bàsiques:

a) Detecció de falsos negatius en l'al·legació de les necessitats educatives específiques. Hi ha alumnat que en el procés de preinscripció no al·lega la concurrència de necessitats educatives específiques per diferents raons (desconeixement, estratègia per accedir a determinades places, etc.). La detecció d'aquests casos pot contribuir, amb l'acompanyament i l'orientació previs de la família, a l'al·legació d'aquestes necessitats després d'haver presentat la sol·licitud de preinscripció.

Per a aquests casos, la detecció de la concurrència de necessitats educatives específiques es desenvolupa fins al moment de la publicació de la relació d'alumnat admès o de la matrícula.

b) Detecció de l'alumnat nouvingut o que presenta la sol·licitud fora de termini. Després del procés de preinscripció, i a mesura que es produeixin altes padronals, els ajuntaments (si escau, a través de les oficines municipals d'escolarització o dels serveis socials) proporcionen a les unitats de detecció la informació següent:

- Infants en edat d'escolarització en els ensenyaments bàsics donats d'alta en el padró d'habitants que siguin susceptibles de tenir necessitats educatives específiques, d'acord amb els criteris establerts en el procediment abans de la preinscripció.

Aquesta informació també és tramesa pels centres educatius, si escau, en el moment de presentar la sol·licitud de preinscripció.

L'alumnat pot al·legar l'existència de necessitats educatives específiques, encara que no hagin estat detectades prèviament per l'Administració educativa. En aquest cas, les comissions de garanties d'admissió, amb el suport de les unitats de detecció, dels EAP i dels serveis socials, comproven la concurrència de necessitats educatives específiques, d'acord amb els criteris assenyalats anteriorment.

7. LA COMPROVACIÓ I L'ACREDITACIÓ DE LES NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES DESPRÉS DE LA SOL·LICITUD DE PREINSCRIPCIÓ

Un cop presentades les sol·licituds d'admissió i conclòs el període de preinscripció, el Departament d'Educació inicia la fase de comprovació i d'acreditació de les necessitats educatives específiques. Aquesta fase es basa en la comprovació de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud de preinscripció, en la identificació de la possible concurrència de necessitats educatives específiques per part de l'alumnat que no ha al·legat aquestes circumstàncies (amb l'objectiu d'orientar la seva preinscripció) i en la consideració dels informes elaborats per les unitats de detecció.

La fase de comprovació desenvolupa les funcions següents:

a) La detecció de falsos positius i falsos negatius en la preinscripció i la comprovació de la veracitat de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud. Les sol·licituds de preinscripció poden contenir informació errònia o incompleta aportada per les persones interessades. La comprovació permet identificar alumnat que ha al·legat erròniament la concurrència de necessitats educatives específiques (falsos positius) com també alumnat que no s'ha identificat com a tal, però que presenta aquestes necessitats (falsos negatius).

b) La integració de la informació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per part de les comissions de garanties d'admissió. Les comissions de garanties d'admissió reben la relació d'alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de la consulta de les dades de la

plataforma PICA, i també els informes elaborats per les unitats de detecció.

c) L'acreditació de la condició d'alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques (i l'assignació de lloc de reserva) per resolució dels serveis territorials. Un cop feta la comprovació de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud de preinscripció, en cas que hagin obtingut un resultat favorable, i un cop valorats els informes elaborats per les unitats de detecció, els serveis territorials acrediten l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques i socioculturals i procedeixen a l'assignació de lloc de reserva.

7.1. La comprovació centralitzada mitjançant registres administratius de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud de preinscripció i de la concurrència de necessitats educatives específiques

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que, en la mesura que es pugui disposar de la informació necessària facilitada per les administracions pertinents, es comprovaran mitjançant consultes interadministratives les circumstàncies al·legades en la sol·licitud, amb la col·laboració dels ajuntaments o altres administracions. La presentació de la sol·licitud de preinscripció implica l'autorització al Departament d'Educació per a la consulta de les dades necessàries (art. 37).

La comprovació dels criteris que determinen la concurrència de necessitats educatives específiques, especialment el criteri de renda, es fa a través de la plataforma PICA (pendent de la correcció futura de les omissions existents en aquesta plataforma). Aquesta comprovació es pot dur a terme de manera centralitzada.

Un cop feta la comprovació, que queda registrada en el sistema informatitzat de preinscripció, el resultat és accessible per a les comissions de garanties d'admissió, a partir del qual poden formular la proposta als serveis territorials.

7.2. La comprovació descentralitzada per part de les unitats de detecció i les comissions de garanties d'admissió de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud de preinscripció i la consideració dels informes elaborats per les unitats de detecció

En el cas d'oposició expressa de la família a la consulta de les dades o quan no en sigui possible l'obtenció a través de la plataforma PICA, la comissió de garanties d'admissió, amb el suport de les unitats de detecció, haurà de comprovar la documentació acreditativa presentada per les famílies d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Departament d'Educació, si escau, a través de les comissions de garanties d'admissió, pot demanar la informació a l'organisme administratiu que correspongui per comprovar l'autenticitat de les dades aportades (art. 37).

Adicionalment, les unitats de detecció i les comissions de garanties d'admissió contrasten la informació obtinguda en la fase de detecció prospectiva prèvia a la preinscripció amb el resultat de les consultes interadministratives, per verificar si hi ha alumnat amb concurrència de necessitats educatives específiques que no hagi estat detectat a través de la comprovació centralitzada. Pot ser el cas de persones amb desconeixement del funcionament del procés d'admissió o que opten per no al·legar les necessitats educatives específiques per raons diverses (por de l'estigmatització, opció estratègica per accedir a un determinat centre, etc.).

7.3. La resolució de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per part dels serveis territorials

Les comissions de garanties d'admissió trameten la relació d'alumnat amb necessitats educatives específiques als serveis territorials.

Per resolució de la direcció dels serveis territorials (i del Consorci d'Educació de Barcelona), s'aprova la relació provisional d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Per mitjà de l'oficina electrònica, dins del termini establert pel calendari del procés d'admissió, l'alumnat que participa en el procés d'admissió pot accedir a la informació provisional sobre les pròpies necessitats educatives específiques. En cas de disconformitat, s'hi poden presentar al·legacions, d'acord amb el procediment establert a aquest efecte.

Un cop estudiades les al·legacions per la unitat de detecció i prospectiva, en coordinació amb l'EAP i els serveis socials del municipi (o municipis), aquests en fan una nova proposta. Per resolució de la direcció dels serveis territorials (i del Consorci d'Educació de Barcelona), s'aprova la relació definitiva d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Per mitjà de l'oficina electrònica, dins del termini establert pel calendari del procés d'admissió, l'alumnat que participa en el procés d'admissió pot accedir a la informació definitiva valorada sobre les pròpies necessitats educatives específiques.

Després del procés de preinscripció, se segueix un procediment anàleg, basat en una proposta de la relació d'alumnat amb necessitats educatives específiques resident a cada zona i en l'aprovació per part de la direcció dels serveis territorials (i del Consorci d'Educació de Barcelona) de la relació provisional i definitiva d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

7.4. La comprovació de les necessitats educatives específiques de les sol·licituds presentades fora de termini (i que no es poden incorporar en el procés ordinari)

Les sol·licituds presentades fora de termini segueixen el mateix procediment que les sol·licituds ordinàries, sempre que sigui possible. Quan no es poden incorporar en el procés ordinari, i a mesura que es presentin sol·licituds de preinscripció, les unitats de detecció i les comissions de garanties d'admissió poden sol·licitar al Departament d'Educació (i el Consorci d'Educació de Barcelona), al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, als ajuntaments o als centres educatius la informació necessària per detectar i dictaminar sobre les necessitats educatives específiques.

8. LA CONSULTA DE REGISTRES ADMINISTRATIUS EN LA DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

Tant la detecció prospectiva prèvia a la presentació de la sol·licitud de preinscripció com la comprovació posterior utilitza diferents registres administratius per identificar i/o acreditar la concurrència de necessitats educatives específiques.

8.1. La detecció d'alumnat amb necessitats educatives a P3 (o en el cas d'alumnat no escolaritzat)

■ El padró d'habitants (com a registre administratiu central en la detecció prospectiva a P3). Tal com informa l'APDCAT, els ajuntaments estan habilitats per utilitzar les dades personals que consten en el padró d'habitants per identificar els infants que han de participar en el procés d'admissió d'alumnat i per posar-se en contacte amb les seves famílies, per exercir les competències que els corresponen pel que fa al procés de preinscripció.

A més de la informació sobre la residència de l'univers d'infants d'edat teòrica d'accés a l'educació infantil de segon cicle, el padró d'habitants conté dades relacionades amb la nacionalitat o el lloc de naixement, i permet extreure dades sobre el temps de residència al municipi i la procedència en el moment de l'alta, dades relacionades amb els factors que determinen la consideració de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

D'acord amb l'APDCAT, la utilització de les dades del padró (més enllà de la informació del domicili padronal) requereix una anàlisi específica de compatibilitat (art. 5.1.b i 6.4 RGPD).

A partir d'aquesta informació, les unitats de detecció poden contactar amb les famílies de l'alumnat amb l'objectiu de fer una valoració de la concurrència de necessitats educatives específiques.

El padró d'habitants també conté informació sobre el certificat o títol escolar o acadèmic (art. 16.2 LRBRL), tot i que aquesta dada parteix de la declaració de la persona interessada.

Potencialitats	Febleses
<p>Utilitat de les dades padronals. El padró d'habitants conté dades relacionades amb els factors que determinen la consideració de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.</p>	<p>Dèficits d'actualització i d'emplenament. Les dades referents al nivell d'estudis poden no estar actualitzades, atès que el manteniment es fa a partir de les comunicacions mensuals derivades de l'intercanvi de fitxers amb l'INE o la mateixa declaració de l'habitant i, en qualsevol cas, aquestes dades es recullen en el padró als efectes del que estableix l'article 26.2 de la LOREG.</p>
<p>Usabilitat de les dades padronals. L'APDCAT valida l'ús de les dades padronals per part dels ajuntaments per al procés d'admissió d'alumnat.</p>	<p>Dèficits de fiabilitat de les dades padronals. Hi poden haver problemes de qualitat de les dades padronals, atès que algunes d'aquestes dades es basen a partir de declaració de les persones empadronades.</p>
<p>Accés al padró a través de la plataforma d'interoperabilitat.</p>	<p>Dèficits d'accessibilitat a la informació rellevant. En el supòsit que l'APDCAT ratifiqués la compatibilitat per utilitzar les dades padronals més enllà de la comprovació de la residència i, per tant, se n'autoritza la consulta per identificar l'alumnat nouvingut a Catalunya en els darrers 24 mesos provinent de països en vies de desenvolupament, hi hauria casos que no es podrien detectar, com ara: l'alumnat nouvingut al municipi en els darrers 24 mesos, però que prèviament hagi estat empadronat en un altre municipi, la qual cosa no permetria verificar el temps real que consta empadronat a Catalunya. Només és possible detectar aquesta informació si procedeix directament de l'estranger.</p>

■ Els registres de l'Agència Tributària i Cadastre. A través de la plataforma PICA, el Departament d'Educació té accés a les dades de renda i patrimonials per valorar el

compliment del criteri de renda establert per ser considerat alumnat amb necessitats educatives específiques per raons econòmiques.

Potencialitats	Febleses
<p>Experiència en l'ús de les dades tributàries. Caldria seguir un procediment similar al de la gestió de les beques de menjador escolar.</p>	<p>Necessitat d'autorització per a l'ús. Només es pot desenvolupar a partir de la sol·licitud de preinscripció o de la sol·licitud d'ajut econòmic per tenir la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques.</p>

■ El registre d'alumnes (en endavant, RALC) amb la informació dels germans escolaritzats. La consideració de l'alumnat amb necessitats educatives específiques té relació directa amb la situació socioeconòmica familiar. Des d'aquesta perspectiva, la concurrència de necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques en el cas d'alumnat escolaritzat es pot fer extensible als germans

convivents. En aquest sentit, el RALC conté la informació bàsica de l'alumnat, com ara la possible consideració de necessitats educatives específiques.

Els centres, a més, també acostumen a disposar amb antelació de la informació sobre els germans d'alumnat ja escolaritzat que ha de participar en el procés d'admissió.

■ El SINI@ o altres registres administratius amb la informació dels infants usuaris dels serveis socials bàsics i dels infants amb expedient obert en el sistema de protecció. Els serveis socials bàsics municipals disposen de la informació dels infants i adolescents en situació de risc social i el SINI@ també conté informació sobre els infants en situació de risc i en situació de desemparament. A més, hi ha altres sistemes d'informació, com el sistema d'informació social, per compartir dades amb les entitats d'iniciativa social que també atenen usuaris del sistema públic de serveis socials.

■ El registre d'alumnat escolaritzat a l'educació infantil de primer cicle (si escau,

dels mateixos centres educatius) i dels ajuts econòmics concedits. El curs 2019/2020, el 61,4% dels infants de dos anys estaven escolaritzats en llars d'infants a P2. A l'educació infantil de primer cicle també hi ha una reserva de places, però la detecció acostuma a centrar-se en l'alumnat amb necessitats educatives especials, no pas específiques per raons socioeconòmiques. Amb tot, hi ha un important marge de detecció en aquesta etapa. Tot i que els infants socialment desfavorits acostumen a estar sobrepresentats entre els públics absents, se sol tenir dades sobre la situació econòmica de les famílies, bé perquè molts ajuntaments tenen ajuts econòmics o també sistemes de tarifació social.

Potencialitats	Febleses
Elevada cobertura de l'educació infantil de primer cicle a P2. Les taxes d'escolarització són del 61,4%.	Dificultats d'accessibilitat de les dades. La informació no està disponible (encara) en el RALC. Els ajuntaments, a més, no tenen informació precisa sobre l'alumnat escolaritzat en el sector privat.
Disponibilitat d'informació sobre la renda familiar a causa dels sistemes d'ajuts i tarifació social.	Infrarepresentació dels infants socialment desfavorits entre l'alumnat escolaritzat

■ El registre dels beneficiaris de la renda garantida de ciutadania. El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies gestiona la tramitació de la renda garantida de ciutadania, amb el corresponent registre administratiu de destinataris i beneficiaris.

L'alumnat amb progenitors destinataris de la renda garantida de ciutadania pot tenir directament la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques.

Potencialitats	Febleses
<p>Baixa probabilitat de falsos positius a l'efecte d'acreditar una situació de pobresa o risc de patir-la. La incidència de possibles falsos positius és molt baixa. La concessió dels ajuts està precedida per l'informe favorable dels serveis socials, la verificació de les circumstàncies al·legades i la documentació aportada pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.</p>	<p>Falsos negatius a l'efecte d'acreditar una situació de pobresa o risc de patir-la. Estan excloses de la renda garantida de ciutadania les persones nouvingudes que no han tingut residència continuada i efectiva a Catalunya durant els vint-i-quatre mesos immediatament anteriors a la presentació de la sol·licitud, i també, entre d'altres, les persones que han cessat voluntàriament l'activitat laboral en els dotze mesos anteriors a la sol·licitud de la prestació, les persones afectades per un acomiadament o per una altra situació anàloga quan tinguin dret a una indemnització o prestació equivalent, les persones que en els darrers cinc anys hagin percebut qualsevol prestació pública declarada indeguda per resolució administrativa ferma, per causes que els són atribuïbles, o les persones que no han interposat una reclamació judicial en relació amb una pensió d'aliments o compensatòria a la qual tenen dret però que no perceben.</p> <p>També hi ha persones que tenen suspesa la percepció de la renda garantida de ciutadania, tot i complir el requisit d'ingressos, per no haver sol·licitat qualsevol altra prestació o ajut econòmic, contributiu o no contributiu, a què la persona tingui dret, o per l'incompliment injustificat dels requeriments de l'òrgan competent per a la gestió de la prestació quan aquest òrgan vulgui comprovar si continuen havent-hi els requisits per tenir-hi dret, entre d'altres.</p>
<p>Consideració com a criteri de prioritat. La percepció de la renda garantida de ciutadania consta com a criteri de prioritat en l'admissió al sistema educatiu, per la qual cosa les famílies perceptores ja informen d'aquest fet si volen beneficiar-se del barem de renda.</p>	<p>Falsos negatius en la detecció dels beneficiaris a través del procés d'admissió. Hi ha famílies que, per desconeixement del funcionament del procés d'admissió d'alumnat o per altres raons, no assenyalen en la sol·licitud de preinscripció que són beneficiàries d'una renda garantida de ciutadania.</p>
	<p>Variabilitat de les dades. Les dades són variables, d'acord amb els canvis de les circumstàncies personals i socials dels destinataris. La situació present en el moment de la preinscripció pot haver variat en el moment de la matrícula o abans d'iniciar el curs.</p>
	<p>No accessible en la plataforma PICA. (interoperabilitat)</p>

■ El registre sobre les titulacions oficials de la població. El Ministeri d'Educació té la informació sobre els títols obtinguts per la població que ha cursat estudis a l'Estat o que ha tramitat procediments d'homologació d'estudis cursats a l'estranger. Aquesta informació està disponible en la plataforma

PICA. No disposa, en canvi, d'informació acadèmica de la població estrangera que no ha homologat els estudis.

■ El registre sobre la tramitació de permisos de residència de la població estrangera. El Ministeri de l'Interior té la informació de la

població estrangera que presenta una situació de residència legal regularitzada. Aquesta informació està disponible en la plataforma PICA. A través d'aquest registre, doncs, és possible comprovar la població estrangera que no té permís de residència en vigor.

■ Altres valoracions no extretes de registres administratius, de caràcter individual, a partir d'informes dels serveis socials bàsics, dels EAP, de les escoles bressol i llars d'infants o dels treballadors socials dels CAP.

8.2. La detecció d'alumnat amb necessitats educatives a primer d'ESO (o en el cas d'alumnat ja escolaritzat)

■ El RALC (com a registre administratiu central en la detecció prospectiva i en la comprovació a primer d'ESO). El Departament d'Educació disposa del RALC, que conté les dades identificatives, d'escolarització i

acadèmiques de l'alumnat matriculat en el conjunt d'ensenyaments no universitaris (a partir de P3) i, consegüentment també, a sisè d'educació primària.

El RALC conté informació relacionada amb factors associats a la possible concurrència de necessitats educatives específiques (nacionalitat, lloc de naixement) i també amb l'existència de necessitats educatives específiques, en cas que s'hagin detectat prèviament. La relació d'alumnat amb necessitats educatives específiques es pot obtenir, doncs, del RALC.

Així mateix, tot i que no actualment per al conjunt d'alumnat dels ensenyaments obligatoris, el Departament d'Educació treballa amb la previsió d'incorporar al RALC la informació sobre l'expedient acadèmic de l'alumnat. Aquesta informació també ha de servir per valorar la concurrència d'aquestes necessitats específiques.

Potencialitats	Febleses
Disponibilitat de la relació d'alumnat amb necessitats educatives específiques a sisè de primària.	Informació actualment incompleta. No hi ha la informació referida a l'alumnat de primer cicle d'educació infantil. No hi ha informació referida a l'entorn familiar de l'alumnat (nivell d'instrucció dels progenitors, germans, etc.) ni tampoc a la percepció d'ajuts econòmics vinculats a l'escolarització.
Potencialitat per a la detecció d'alumnat amb baix rendiment acadèmic. Quan s'hagi incorporat l'expedient acadèmic de l'alumnat, es podrà identificar alumnat amb baix rendiment que no té la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques.	
Accessibilitat per part del Departament d'Educació. El Departament d'Educació gestiona el RALC.	

■ Els registres de l'Agència Tributària i Cadastre (exposats precedentment).

■ El registre de beneficiaris de les beques de menjador (o altres ajuts del Departament d'Educació). En el marc de la tramitació dels ajuts de menjador escolar, el Departament d'Educació consulta la renda de les famílies que sol·liciten l'ajut. Es podria donar el cas, tot i que la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat

amb necessitats educatives específiques proposa l'harmonització dels diferents llindars, que els ajuts de menjador i els ajuts assignats directament als centres per a alumnat amb necessitats educatives específiques presentin llindars de renda diferents, de manera que hi hagi alumnat beneficiari d'ajut de menjador escolar que no sigui alumnat amb necessitats educatives específiques per raons econòmiques. L'alumnat amb ajut del

100%, però sí que hauria de tenir la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques.

Els ajuts individuals de menjador escolar i els ajuts assignats als centres per a alumnat amb necessitats educatives específiques

compartiran procediments, com ara la consulta de la renda familiar. La integració de la gestió i concessió d'aquests ajuts pot servir per vincular els beneficiaris de beques de menjador amb la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques (especialment a l'hora d'actualitzar aquesta consideració).

Potencialitats	Febleses
<p>Baixa probabilitat de falsos positius a l'efecte d'acreditar una situació de pobresa o risc de patir-la. La incidència de possibles falsos positius és molt baixa. La concessió de l'ajut compta amb la verificació de les circumstàncies al·legades i de la documentació aportada per part del Departament d'Educació.</p>	<p>Existència de falsos negatius a l'efecte d'acreditar una situació de pobresa o risc de patir-la. Hi ha famílies amb recursos escassos que no fan ús del servei de menjador escolar, de vegades pel caràcter parcial de l'ajut tot i la possibilitat de compactació, de vegades pel cost més elevat del servei de menjador en el sector concertat. A més, la majoria d'instituts de secundària públics no tenen servei de menjador a causa de la jornada compactada, per la qual cosa hi ha alumnat d'ESO escolaritzat en el sector públic que no percep aquests ajuts, tot i complir les condicions econòmiques establertes perquè els els concedeixin. Un dels requisits establerts per ser beneficiari d'ajut individual de menjador és fer ús d'aquest servei.</p>
<p>Informació ajustada a primària sobre l'alumnat que té ingressos inferiors al llindar de risc de pobresa. Pràcticament, tot l'alumnat d'educació infantil de segon cicle i primària que es troba en situació de risc de pobresa sol·licita beca de menjador escolar. Les convocatòries estan obertes al llarg del curs per a l'alumnat nouvingut o per a l'alumnat que ha patit situacions sobrevingudes.</p>	<p>Asincronia entre la informació de les beques menjador i el procediment de preinscripció. Les sol·licituds de beca de menjador es fan entre els mesos de març i juny i la consulta de les dades de renda, el mes de juliol. En canvi, el període de preinscripció es fa als mesos de març o abril, quan les beques de menjador s'estan tramitant.</p>
<p>Informació actualitzada sobre la renda de les famílies (sis mesos: el juliol de 2021 es disposa de la informació dels ingressos de 2020).</p>	<p>No disponible per a l'alumnat de nova incorporació al sistema educatiu.</p>
<p>Actualització de la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques (a primària)</p>	

■ Els registres amb l'expedient acadèmic i amb els resultats de les proves de competències (o del RALC, quan disposi de la informació de l'expedient acadèmic). En el cas de l'accés a l'educació secundària obligatòria especialment, les necessitats educatives específiques poden preveure el baix rendiment acadèmic o també les situacions d'absentisme o abandó escolar. Aquesta informació es pot obtenir amb la consulta de l'expedient acadèmic, si s'estableixen criteris objectius per

determinar el baix rendiment educatiu, i dels resultats de les proves de competències realitzades.

En el cas que la detecció de l'alumnat amb baix rendiment requereixi la valoració del seu tutor, els centres educatius disposen de la informació sobre el rendiment educatiu de l'alumnat, i també de la possible concurrència de situacions d'absentisme escolar o altres dificultats relacionades amb l'escolarització.

Potencialitats	Febleses
<p>Estandardització de les proves de competències. Les proves de competències permeten identificar de forma objectiva el baix rendiment acadèmic de l'alumnat.</p>	<p>Asincronia entre la realització de les proves de competències a sisè de primària i el procés de preinscripció. Les proves de competències a sisè de primària es fa a l'entorn del mes de maig, quan el període de preinscripció ja ha conclòs.</p>
	<p>No-condicionament dels resultats de les proves de competències a l'avaluació acadèmica i a la promoció escolar de l'alumnat. Les proves de competències no poden generar efectes en la trajectòria escolar de l'alumnat.</p>
	<p>No-disponibilitat dels resultats de les proves de competències en el RALC</p>

■ El SINI@ o altres registres administratius amb la informació dels infants usuaris dels serveis socials bàsics i dels infants amb expedient obert en el sistema de protecció (exposats precedentment).

■ Els beneficiaris de la renda garantida de ciutadania (exposats precedentment).

■ El registre sobre les titulacions oficials de la població (exposats precedentment).

■ El registre sobre la tramitació de permisos de residència de la població estrangera (exposats precedentment).

■ Altres valoracions no extretes de registres administratius, de caràcter individual, a partir d'informes dels serveis socials bàsics,

dels EAP, dels centres educatius o dels treballadors socials dels CAP.

8.3. Registres administratius accessibles a través de la plataforma d'interoperabilitat

La plataforma PICA permet fer consultes de dades rellevants per a la determinació de la concurrència de necessitats educatives específiques, d'acord amb els criteris generals establerts en la secció segona del Decret 76/2020, de 4 d'agost, d'administració digital, i altra normativa vigent.

Els registres administratius disponibles per mitjà de la plataforma PICA s'exposen en el quadre següent.

Administració responsable registre administratiu	Registre administratiu	Descripció	Consentiment
Agència Estatal d'Administració Tributària (Administració general de l'Estat)	Servei d'obtenció de dades tributàries de l'AEAT	Consulta de dades individuals de nivell de renda	Requereix consentiment exprés de la persona interessada (inclusió d'un apartat en el formulari)
Ministeri d'Hisenda (Administració general de l'Estat)	Cadastre	Consulta de dades cadastrals i de la titularitat de béns immobles	No cal obtenir consentiment per habilitació legal (article 71 del Reial decret 417/2006, de 7 d'abril, pel qual es desplega el Text refós de la Llei del Cadastre Immobiliari, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2004, de 5 de març).

Administració responsable registre administratiu	Registre administratiu	Descripció	Consentiment
Ministeri d'Interior (Administració general de l'Estat)	Estrangeria	Consulta de les dades de residència legal d'un titular	No requereix consentiment (cal preveure que pugui expressar la seva oposició en el formulari).
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Servei d'Ocupació de Catalunya	Certificats d'ocupació i atur del SOC	Consulta sobre si una persona determinada està inscrita al SOC en el moment de la consulta, és a dir, si és un demandant d'ocupació	Requereix consentiment exprés de la persona interessada.
Tresoreria General de la Seguretat Social (Administració general de l'Estat)	Certificats de la TGSS	Consulta de la situació de cotització a una data	Consentiment implícit amb signatura de formulari.
SEPE (Administració general de l'Estat)	Consulta de dades SEPE (antic INEM)	Consulta sobre si una persona cobra o no cobra la prestació per atur en una data determinada i import	Requereix el consentiment de la persona interessada, mitjançant el formulari de sol·licitud del tràmit.
Consorci AOC	Padró municipal d'habitants	Consulta de les persones del volant de convivència	No requereix el consentiment previ de la persona interessada. En casos de validació dels convivents, el consentiment pot ser implícit amb la signatura del formulari.
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies	Títol de família monoparental	Consulta de dades del títol de família monoparental	Requereix consentiment explícit de la persona, que es pot obtenir mitjançant el formulari.
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies	Títol família nombrosa	Consulta de dades del títol de família nombrosa	Consentiment implícit amb signatura de formulari.
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies	Grau de discapacitat	Grau de discapacitat	Requereix consentiment exprés de la persona interessada (inclusió d'un apartat en el formulari).
Institut Nacional Seguretat Social INSS (Administració general de l'Estat)	Pensions	Consulta de prestacions i imports	Requereix consentiment previ de la persona interessada, excepte si una norma amb rang de llei eximeix l'Administració de demanar-lo.

Administració responsable registre administratiu	Registre administratiu	Descripció	Consentiment
Ministeri d'Educació (Administració general de l'Estat)	Titulacions oficials	Verificació dels títols universitaris i no universitaris oficials del titular per document d'identificació	No requereix consentiment (cal preveure que pugui expressar la seva oposició en el formulari).
Departament d'Educació	Beques	Consulta sobre l'estat d'una sol·licitud de beca	Requereix consentiment exprés de la persona interessada.
Ministeri d'Interior (Administració general de l'Estat)	Document nacional d'identitat (DNI)	Consulta de les dades d'una persona a partir del seu DNI/NIE (nacionalitat, etc.)	Requereix consentiment explícit de la persona, que es pot obtenir mitjançant el formulari.

A través de la plataforma PICA, doncs, actualment el Departament d'Educació pot fer les comprovacions següents, sempre que es disposi del consentiment corresponent de la persona interessada, si escau:

- Dades tributàries
- Nacionalitat
- Residència legal a l'Estat
- Nivell d'estudis dels progenitors (en el cas de titulacions oficials a l'Estat)

Actualment, no són accessibles a la plataforma PICA els registres administratius següents:

- Situacions/expedients de risc social (SINI@).
- Ajuts d'urgència social i altres dades relacionades amb els usuaris de serveis socials.

- Renda garantida de ciutadania (actualment en procés d'incorporació).

- Ajuts per al lloguer de l'habitatge de l'Agència de l'Habitatge de Catalunya.

- Situacions de desemparament i resolucions d'acolliment per part de la DGAIA.

En el cas del registre de padró d'habitants, no hi ha disponible informació rellevant, com ara el temps de residència al municipi, el país de procedència en les altes des de l'estranger o d'altres.

Hi ha altres dades, com ara els resultats de les proves de competències o amb rendiment baix i les situacions d'absentisme, que, tot i no ser en la plataforma PICA, estan en possessió del Departament d'Educació.

V. ASSIGNACIÓ DE PLAÇA A L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

9. L'ASSIGNACIÓ DE PLAÇA DE RESERVA A L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES: PROCEDIMENT DIFERENCIAT PERÒ EQUIVALENT

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que, després de la sol·licitud de plaça per part de les famílies i de detectar la possible concurrència de necessitats educatives específiques, s'ha de dur a terme el procediment d'assignació de plaça diferenciat per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 30.b). En el cas de l'accés a l'educació secundària obligatòria, cal fer l'assignació per a l'adscripció entre centres, que també preveu un tractament diferenciat per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 30.a i 33.1). En tot cas, l'assignació de plaça, mentre és vigent, es produeix en el marc de l'oferta de places de reserva per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 36.2 i 57).

La dificultat de cloure la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques a través de la detecció prospectiva prèvia a la preinscripció aconsella que el procés de preinscripció estigui unificat com en l'actualitat i que, un cop superada la fase de comprovació de les necessitats educatives específiques, el procediment d'admissió segueixi una tramitació diferenciada.

L'assignació de plaça de reserva es fa per resolució motivada del director o la directora dels serveis territorials del Departament, a proposta de la respectiva Comissió de Garanties d'Admissió i amb caràcter previ a l'escolarització (art. 57.1), després de ponderar, entre d'altres, els criteris d'escolarització equilibrada de l'alumnat entre els centres de la zona educativa i la voluntat dels pares, mares, tutors o tutores expressada en la seva sol·licitud d'admissió (art. 57.3).

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, conté altres criteris per assignar plaça a l'alumnat amb necessitats educatives específiques, però alguns són poc rellevants, amb caràcter general, per l'escolarització de l'alumnat

amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques i socioculturals, com ara l'existència d'informes especialitzats o de la disponibilitats al centre de recursos finançats amb fons públics per atendre les necessitats educatives específiques, atès que, amb caràcter general, aquest alumnat no requereix mesures i suports educatius intensius.

Des d'aquesta perspectiva, l'assignació de plaça de reserva podria seguir un procediment equivalent a l'assignació ordinària, condicionada a l'existència de vacants disponibles i a l'ordenació de les sol·licituds en funció dels criteris de prioritat en cas que el nombre de sol·licituds sigui superior al de vacants disponibles. Cal tenir present que els criteris de prioritat establerts pel Decret 11/2021, de 16 de febrer, en la fase d'assignació ordinària són l'existència de germans al centre, la proximitat del domicili i la renda per càpita, i els dos primers criteris també estan previstos específicament per a l'assignació de plaça de reserva, i la renda per càpita és el factor principal per considerar la concurrència de necessitats educatives específiques.

En aquest sentit, en el supòsit que les places de reserva d'un determinat centre estiguessin cobertes i tinguessin més demanda que oferta, l'alumnat que no hi hagués obtingut plaça seria assignat a altres places de reserva vacants a altres centres.

10. L'ACOMPANYAMENT DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES ABANS DE L'ASSIGNACIÓ DE PLAÇA: L'ORIENTACIÓ EN LA TRIA

Una de les funcions de la prospecció prèvia per identificar l'alumnat amb necessitats educatives específiques pot servir per orientar la tria de les famílies. L'alumnat amb necessitats educatives específiques tendeix a concentrar la seva tria en el període ordinari de preinscripció a determinats centres, especialment amb una concentració més elevada d'aquest alumnat.

Per evitar aquest fet, un cop feta la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, la comissió de garanties d'admissió, en coordinació i amb el suport de les oficines municipals d'escolarització,

els EAP, els serveis socials i els centres escolars poden establir un procediment d'escolta a la família, a fi d'orientar la tria de centre per garantir l'escolarització equilibrada d'alumnat, especialment cap als centres que tenen menys demanda d'aquest tipus d'alumnat.

La comissió de garanties d'admissió, en coordinació i amb el suport de les oficines municipals d'escolarització, els EAP, els serveis socials i els centres escolars, es posa en contacte amb la família per explicar com funciona el procés d'admissió en el cas d'alumnat amb necessitats educatives específiques, quin objectiu persegueix l'escolarització equilibrada d'alumnat i quin és el projecte educatiu dels centres amb menys concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. La comissió de garanties d'admissió, en coordinació amb els EAP, els serveis socials i els centres escolars, deriva l'alumnat als centres amb menys concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques, abans del procés de preinscripció perquè tingui la informació del projecte educatiu del centre.

Abans del procés de preinscripció, el centre fa actuacions d'acollida a l'alumnat derivat, a través de les quals s'exposa el projecte educatiu del centre, es fomenta la preinscripció al centre i es dona la informació necessària per escolaritzar-lo.

En cas que estigui escolaritzat, el centre d'origen (llars d'infants, escoles de primària, etc.) ha de participar en l'orientació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres amb menys concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. Els tutors de l'alumnat amb necessitats educatives específiques acompanyen aquest alumnat i les seves famílies en el procés de preinscripció, a fi d'informar sobre la derivació feta i coordinar-se amb el centre.

La comissió de garanties d'admissió de referència de la zona promou la coordinació entre centres per a l'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en la transició de primària a secundària, també quan l'assignació de centre no es produeix entre centres adscrits.

11. L'ACOMPANYAMENT DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES ASSIGNAT I L'ACOLLIDA AL CENTRE

En el marc de les mesures d'escolarització equilibrada d'alumnat, la inspecció d'educació, en coordinació amb les oficines municipals d'escolarització, amb el personal tècnic municipal i amb els centres escolars afectats, promouen l'acompanyament de les famílies socialment més desafavorides que han estat assignades o orientades a determinats centres públics o concertats, amb l'objectiu de reforçar l'assignació feta, garantir una adequada acollida per part del centre escolar i fer el seguiment de la seva integració en la dinàmica del centre al llarg de la seva escolaritat.

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que correspon als centres educatius garantir una bona acollida de l'alumnat i adoptar les mesures adequades per evitar la seva mobilitat per raó de les seves necessitats educatives o per raons econòmiques (art. 51.3).

Després del període ordinari de preinscripció, el centre fa actuacions d'acollida a l'alumnat assignat, per mitjà de les quals s'exposa el projecte educatiu del centre, es fomenta la matrícula al centre i es dona la informació necessària per escolaritzar-lo (a més d'altres accions formatives i d'acompanyament, com ara cursos intensius de llengua o de coneixements bàsics, impartides mitjançant eines informàtiques, per exemple).

Amb aquest propòsit, el Departament d'Educació hauria d'organitzar formació en educació multicultural per als equips directius dels centres a fi de poder fer una bona acollida.

12. L'ESCOLARITZACIÓ EQUILIBRADA D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES DESPRÉS DE L'INICI DE CURS: ELS CRITERIS PER A L'ASSIGNACIÓ DE LES SOL-LICITUDS D'ADMISSIÓ QUE ES PRESENTEN FORA DEL PERÍODE ORDINARI DE PREINSCRIPCIÓ

L'alumnat amb necessitats educatives específiques que no fa la preinscripció en el període ordinari accedeix al sistema a través

de places reservades, sempre que ho faci abans de l'inici de curs.

Després de l'inici de curs, el Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que l'assignació de llocs escolars reservats es fa d'acord amb els criteris establerts per a l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques (art. 49.3). Aquests criteris, com ja s'ha esmentat, són la disponibilitat de llocs escolars, les preferències de la família, l'equilibri en la distribució de l'alumnat, la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques que s'hagi determinat per als centres de la zona educativa respectiva i altres criteris fixats per resolució per garantir la distribució equilibrada de l'alumnat i l'equitat entre els centres d'una mateixa zona educativa (art. 57.3).

Més específicament, d'acord amb els criteris generals exposats anteriorment, la comissió de garanties d'admissió assigna les sol·licituds d'admissió que es presenten fora del període ordinari de preinscripció d'acord amb els criteris següents:

- L'alumnat amb necessitats educatives específiques és assignat tenint en compte l'alumnat amb necessitats educatives específiques ja escolaritzat que ocupa places de reserva, després d'haver escoltat les preferències manifestades per la família en la sol·licitud de preinscripció. En cas de desequilibris en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres d'una mateixa zona, s'assigna als centres amb una proporció més baixa d'aquest alumnat.
- L'alumnat és assignat als centres de la seva zona que tenen una proporció més baixa d'alumnat amb necessitats educatives específiques escolaritzat en el nivell per al qual es demana plaça.
- En cas de manca de places vacants disponibles, es modifica l'oferta, preferentment a través d'increments de ràtio, per evitar la matrícula als centres amb una proporció més elevada d'aquest alumnat.
- En cas de manca de places vacants disponibles i d'equilibri en l'escolarització d'aquest alumnat als centres de la zona, l'alumnat pot ser assignat a centres d'altres zones amb places vacants disponibles, sempre que es garanteixi el criteri d'accessibilitat al centre.
- L'assignació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques es fa de manera rotatòria entre els centres d'una mateixa zona. En cas de manca de places vacants reservades disponibles, es fan increments de ràtio de places reservades.
- En cas d'equilibri en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques en el nivell per al qual es demana plaça entre els centres d'una mateixa zona, es tindran en compte les preferències manifestades per la família, la composició social global del centre i el nivell de demanda del centre. L'alumnat amb necessitats educatives específiques és assignat preferentment als centres de la zona amb una composició social més afavorida i amb una demanda més consolidada.

VI. ASSIGNACIÓ DE L'AJUT ECONÒMIC PER A L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

13. L'ADJUDICACIÓ DE L'AJUT A L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES EN EL MOMENT DE L'ASSIGNACIÓ DE PLAÇA

Una de les principals novetats del Decret 11/2021, de 16 de febrer, més enllà de la millora dels instruments i procediments de detecció d'alumnat, és la garantia d'accessibilitat econòmica i de no-exclusió a les activitats complementàries i serveis escolars que porta associada la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques i l'assignació a una plaça de reserva (art. 63 i 64).

La normativa esmentada preveu que, per a l'escolarització equilibrada d'alumnat, el Departament d'Educació ha de garantir els ajuts econòmics o altres mesures previstos per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques assignat als centres, en funció de les seves característiques socioeconòmiques, que es poden concedir directament als centres del Servei d'Educació de Catalunya o directament a l'alumnat.

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques proposa que els ajuts siguin assignats directament als centres educatius.

A banda dels ajuts que atorga el Departament d'Educació, el principi d'accessibilitat i no-exclusió es garanteix amb mesures d'accessibilitat econòmica desenvolupades pels mateixos centres, l'autorització de les quotes i l'establiment de quanties màximes o la comunicació a la Inspecció d'Educació de l'alumnat que no participa a les activitats complementàries per raons econòmiques (art. 65).

L'assignació de plaça de reserva porta associada la concessió de l'ajut econòmic (assignat directament al centre) o altres mesures per garantir la participació de l'alumnat a les activitats complementàries i als serveis escolars, sempre que l'alumnat compleixi el criteri de renda establert per ser

considerat de necessitats educatives específiques (l'IRSC, per exemple). Cal tenir present, però, que els centres no reben necessàriament ajut per a tot l'alumnat amb necessitats educatives específiques, perquè hi ha alumnat que pot tenir aquesta consideració, però no tenir una situació de pobresa o escassetat de recursos econòmics.

L'ajut es concedeix als centres escolars en forma de finançament addicional o de dotació de recursos addicionals, si escau. La renovació de l'ajut està condicionada al procés de revisió de la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques (vegeu l'apartat 16 i següents d'aquest informe).

14. LA QUANTIFICACIÓ DE L'AJUT PER A L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

El Departament d'Educació adopta com a referència per al càlcul dels ajuts per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques l'Informe sobre el cost de la plaça escolar, elaborat pel Síndic de Greuges (2020) en el marc del Pacte contra la segregació escolar.

L'Informe sobre el cost de la plaça escolar estableix un cost teòric de la plaça que garanteix la gratuïtat, d'acord amb uns estàndards de cobertura preestablerts i en un escenari hipotètic d'escolarització plenament equilibrada d'alumnat. Aquests estàndards se situen per sobre dels nivells de cobertura gratuïta que actualment té l'educació:

- **Cost de la dotació bàsica de personal docent i de suport:** Igualació de les hores lectives de personal docent disponibles a centres.
- **Cost de les despeses de funcionament del centre:** Cobertura de les despeses directament relacionades amb la provisió de la plaça escolar per part dels centres.
- **Cost de les activitats i els serveis complementaris:** Gratuïtat de les activitats complementàries als centres públics i concertats realitzades per personal educador, gratuïtat de sortides escolars i gratuïtat de colònies escolars amb caràcter bianual, gratuïtat

del material i dels llibres de text, i beques menjador per a l'alumnat en situació de risc de pobresa.

▪ **Cost d'atenció a la diversitat:** Increment de la dotació de personal docent i de suport per a l'atenció de la diversitat en un context d'escolarització plenament equilibrada d'alumnat.

D'acord amb aquests estàndards, i d'acord amb un escenari d'escolarització plenament equilibrada, que actualment no es dona, l'infrafinançament per alumne se situaria en un import de 857,17 euros en el sector públic i 1.780,09 euros en el sector concertat. Aquest és l'escenari establert com a objectiu òptim a mitjà termini per garantir la gratuïtat de l'educació al conjunt de l'alumnat, i que requereix una millora de les dotacions de personal docent i de suport, una millora dels mòduls de les despeses de funcionament dels centres i una millora dels ajuts per cobrir les quotes que sufraguen les famílies en conceptes com ara material escolar, sortides i colònies escolars, activitats complementàries, etc.

Una part d'aquestes millores estructurals necessàries de finançament dels centres va més enllà de l'àmbit d'actuació específicament previst per al Decret 11/2021, de 16 de febrer. Aquest decret regula l'oferta de places i l'accés al sistema educatiu, no les condicions d'escolarització de l'alumnat, que són objecte d'altres àmbits de la política educativa.

L'establiment d'ajuts econòmics per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques parteix del reconeixement de l'infrafinançament del sistema educatiu i de la necessitat de transferir una assignació econòmica per evitar que l'existència de barreres econòmiques en l'admissió als centres pugui perjudicar l'escolarització equilibrada d'alumnat.

Per a l'escolarització equilibrada d'alumnat, el Departament d'Educació garanteix els ajuts previstos en l'article 63 del Decret 11/2021, de 16 de febrer, adreçats als centres, per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques assignat

a la reserva de plaça, des del primer alumne, tant del sector públic com del sector concertat.

14.1. Estimació del càlcul dels imports dels ajuts per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques al sector públic

Actualment, els centres públics no perceben ajuts específics per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques per cobrir les despeses de les activitats complementàries i els serveis escolars (amb l'excepció del servei de menjador), tot i que el Pla de millora de les oportunitats educatives impulsat pel Departament d'Educació a partir de l'any 2020 ha suposat un increment del finançament dels centres amb elevada complexitat, majoritàriament de titularitat pública, que reverteix positivament en l'alumnat amb necessitats educatives específics.

Pel que fa a l'atenció a la diversitat, els centres públics disposen d'una dotació més gran de professionals docents i de suport, d'acord amb una composició social més desfavorida.

En l'estimació feta, l'ajut estaria adreçat a cobrir l'infrafinançament dels centres públics respecte del cost teòric pel que fa a les activitats complementàries i serveis escolars (tal com s'ha definit en l'estudi del cost de la plaça, tenint present també les sortides i colònies escolars i el material escolar), i també pel que fa a l'atenció a la diversitat, en el cas de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques.

El cost d'atenció a la diversitat s'ha calculat a partir del cost teòric establert en l'estudi del cost de la plaça escolar, que parteix de la base d'un increment significatiu de finançament per a aquest concepte, també en el sector públic, com a escenari hipotètic de futur.

D'acord amb aquestes consideracions, l'import de l'ajut seria de 641,1 euros per alumne amb necessitats educatives específiques (vegeu la taula 11).

Taula 11. Estimació de l'ajut addicional a l'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres públics

	Infrafinançament respecte de cost teòric	Infrafinançament respecte de cost teòric (menys servei de menjador)
Activitats i serveis complementaris	458,0 €	387,4 €
Atenció a la diversitat	253,7 €	253,7 €
Activitats i serveis complementaris i atenció a la diversitat	711,7 €	641,1 €

Font: Elaboració a partir de Síndic de Greuges (2020). Estimació del cost de la plaça escolar. Informe extraordinari. Barcelona: Síndic de Greuges

14.2. Estimació del càlcul dels imports dels ajuts per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques al sector concertat

Actualment, per compensar les necessitats derivades de l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques, el Departament d'Educació estableix la convocatòria de finançament addicional dels centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides, amb un import de 6,6 milions d'euros.

Aquesta convocatòria preveu:

- **Cobertura:** L'ajut no s'assigna a tot l'alumnat amb necessitats educatives específiques, sinó als centres amb un percentatge d'alumnes amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals desfavorides, amb resolució d'escolarització de la direcció dels serveis territorials, respecte al total d'alumnes escolaritzats al centre en els ensenyaments d'educació infantil de segon cicle, educació primària i educació secundària obligatòria, o educació especial, que sigui superior al 10%.

- **Import:** S'estableix un mòdul de subvenció per curs de 600,00 euros per a cada alumne amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals desfavorides, amb resolució d'escolarització de la direcció dels serveis territorials. Si l'import del

mòdul no permet atendre totes les sol·licituds, es disminuirà proporcionalment l'import d'aquest mòdul. En la darrera convocatòria, l'import assignat finalment se situava entre els 500 i 600 euros.

- **Objectiu:** Són subvencionables les despeses derivades de la manca d'aportacions de les quotes que han de satisfer les famílies en relació amb les activitats complementàries que es facin durant el curs escolar objecte de la convocatòria.

En l'estimació feta, s'ha seguit la mateixa metodologia que en el sector públic. L'import del l'ajut cobreix l'infrafinançament dels centres concertats respecte del cost teòric, tant pel que fa a les activitats complementàries i serveis escolars (incloent-hi les sortides i colònies escolars amb caràcter bianual i el material i llibres de text), que tenen un cost teòric estàndard equivalent en els dos sectors de titularitat, com també pel que fa a l'atenció a la diversitat.

Convé tenir present que actualment la diferència de finançament públic entre sector públic i concertat pel que fa a l'atenció a la diversitat és, segons l'estudi del cost de la plaça escolar, de 261,0 euros/alumne.

Des d'aquesta perspectiva, l'import de l'ajut se situaria en els 988,1 euros anuals, sense computar la inversió en beques de menjador escolar (que ja són objecte d'una altra convocatòria) (vegeu la taula 12).

Taula 12. Estimació de l'ajut addicional a l'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres públics

	Infrafinançament respecte de cost teòric	Infrafinançament respecte de cost teòric (menys servei de menjador)
Activitats i serveis complementaris	544,0 €	473,4 €
Atenció a la diversitat	514,7 €	514,7 €
Activitats i serveis complementaris i atenció a la diversitat	1.058,7 €	988,1 €

Font: Elaboració a partir de Síndic de Greuges (2020). Estimació del cost de la plaça escolar. Informe extraordinari. Barcelona: Síndic de Greuges

En el cas del sector públic, es crea un ajut que no existia. En el cas del sector concertat, es millora un ajut ja existent. Els avenços respecte a la modalitat actual són:

- **Cobertura:** L'ajut s'assigna a tot l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques.
- **Import:** S'incrementa la quantia de l'ajut, d'un màxim de 600 euros/alumne a 988,1 euros/alumne, i no es condiona a la baixa en funció de l'alumnat beneficiari. És un ajut garantit.
- **Objectiu:** Es garanteix la gratuïtat de les activitats complementàries i dels serveis

escolars vinculats directament amb l'escolarització durant l'horari lectiu (i també la gratuïtat de sortides i de colònies escolars amb caràcter bianual i la gratuïtat del material i llibres de text).

La creació d'aquest ajut, més elevat en el sector concertat que en el sector públic, permet equilibrar el finançament públic que reben els centres concertats per alumne amb necessitats educatives específiques. Aquest alumnat, doncs, rep el mateix finançament públic sigui quin sigui el sector de titularitat en què s'escolaritza i, consegüentment també, té les mateixes garanties de gratuïtat.

VII. REVISIÓ DE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES DETECTAT

15. L'ACTUALITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ SOBRE LA RENDA FAMILIAR I LES VARIACIONS DELS NIVELLS DE RENDA: TRÀMIT DE SOL·LICITUD DE REVISIÓ PER CAUSES SOBREVINGUDES

En el moment de la detecció, sigui prospectiva abans del procés d'admissió d'alumnat, sigui a posteriori de la presentació de la sol·licitud, un dels problemes principals té a veure amb la manca d'actualització de la informació tributària disponible i amb els possibles canvis que es puguin produir en la situació familiar abans de l'inici de curs (o durant). La informació tributària respecte a l'any precedent s'actualitza a mitjan any (mes de juliol, aproximadament), un cop la matrícula per a l'assignació ordinària ja s'ha fet (és a dir, la informació tributària de 2020 es disposa el juliol de 2021).

Això significa que la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques matriculat en la fase d'assignació ordinària es basa en la informació tributària de fa més d'un any i mig i que, conseqüentment, hi haurà falsos positius i falsos negatius derivats de la manca d'ajustament entre el nivell de renda real en el present i el nivell de renda considerat en la detecció.

En relació amb els falsos positius, aquesta condició quedarà corregida, si escau, el curs següent, en el moment de fer efectiva la renovació de la condició d'alumnat amb necessitats educatives específiques per percebre l'ajut associat.

En relació amb els falsos negatius, cal preveure un tràmit per atendre les situacions sobrevingudes o derivades de la manca d'actualització de la informació tributària, per atendre l'alumnat amb variacions significatives en la situació socioeconòmica familiar.

Aquesta situació, que és pertinent des de la perspectiva de la cobertura de les necessitats econòmiques de l'alumnat, i que ja existeix en altres ajuts com ara en la convocatòria de beques de menjador, planteja dubtes a efectes de l'admissió, com ara els possibles

falsos negatius intencionats que busquen tenir més garanties d'accés al centre sol·licitat en primera opció (que poden variar en funció de si s'hi accedeix a través de les places ordinàries o de reserva), i que poden obtenir l'ajut a posteriori de l'assignació de plaça.

En aquest sentit, es planteja la possibilitat que les al·legacions presentades per atendre les situacions sobrevingudes només es puguin presentar fins que la reserva de places sigui vigent, en el cas d'alumnat que ja disposi de plaça escolar al sistema educatiu. Les situacions sobrevingudes presentades a partir de l'inici del curs escolar només fan referència a alumnat nouvingut, no escolaritzat al sistema educatiu.

Les unitats de detecció, que funcionen durant tot el curs escolar, poden atendre aquestes situacions sobrevingudes.

16. LA RECOL·LOCACIÓ DE PLAÇA EN EL PROCÉS D'ADMISSIÓ

La revisió de la consideració de les necessitats educatives específiques de l'alumnat, si es fa abans de l'inici de curs, està condicionada a la recol·locació de l'alumne en una plaça de reserva, en cas d'haver fet la preinscripció i matrícula a través de les places ordinàries i d'haver obtingut un resultat positiu en la revisió.

Aquesta recol·locació de plaça només afecta l'alumnat que participa en el procés d'admissió i que no està escolaritzat al centre.

17. LA REVISIÓ ANUAL DE LA CONDICIÓ D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES VINCULADA A LA CONFIRMACIÓ DE LA MATRÍCULA: LA GESTIÓ DE LES ALTES, LA RENOVACIÓ O, SI ESCAU, LA DESDETECCIÓ

Més enllà del procés d'admissió, la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques s'ha d'anar actualitzant anualment, especialment perquè aquesta detecció porta associada un ajut econòmic.

Per a la revisió anual, el Departament d'Educació habilita:

▪ Un procediment de sol·licitud de valoració de la concurrència de necessitats educatives específiques, sigui a proposta de la família, sigui a proposta dels centres educatius, sigui a proposta de les unitats de detecció (que integren els EAP i els serveis socials bàsics), amb l'acord de la família. A través d'aquest procediment, que es pot vincular al tràmit de confirmació de matrícula, la família atorga a l'Administració l'autorització per a la consulta de les seves dades tributàries o d'altra índole, tal com es fa en el procés ordinari de preinscripció.

Aquesta via serveix per a l'alumnat que ja està escolaritzat i que ha vist modificades les seves necessitats educatives específiques o també per a l'alumnat nouvingut al sistema educatiu.

La valoració positiva suposa l'atorgament de l'ajut per a alumnat amb necessitats educatives específiques i també la consideració d'aquestes circumstàncies a efectes d'aplicació dels instruments d'escolarització equilibrada d'alumnat, com ara la reserva de places i la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

▪ Un procediment de reassignació de la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques i, si escau, de desdetecció. L'Administració educativa valora periòdicament les necessitats educatives específiques de l'alumnat escolaritzat. Quan els supòsits que van motivar la consideració de necessitats educatives específiques desapareixen, l'alumnat passa a ser ordinari i també el lloc escolar que ocupa.

En aquest cas, les noves places creades o les vacants existents en el nivell educatiu de referència passen a tenir la consideració de reserva per a alumnat amb necessitats educatives específiques.

Aquest procediment es pot fer conjuntament amb la tramitació de les beques de menjador escolar. La valoració es fa durant els mesos de juny-juliol i el possible canvi en la consideració de les necessitats educatives específiques es resol i es fa efectiu de cara a l'inici del nou curs escolar, al mes de setembre. Aquest procediment de revisió, doncs, no afecta el procés d'admissió per al nou curs escolar.

VIII. PLANIFICACIÓ EDUCATIVA

18. LA PROGRAMACIÓ DE L'OFERTA DE PLACES RESERVADES

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que la programació de l'oferta té per objectiu determinar els llocs escolars necessaris en cada zona educativa per atendre les necessitats d'escolarització. El Departament d'Educació ha d'aprovar i fer pública aquesta oferta abans de l'inici del període de preinscripció, tot i que a posteriori de presentar les sol·licituds pot modificar aquesta oferta, en el cas que calgui atendre necessitats d'escolarització i afavoreixi l'equitat escolar (art. 25).

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, també preveu que la programació de l'oferta ha de garantir una adequada i equilibrada escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, fonamentalment a través d'una oferta diferenciada per a aquest alumnat, la reserva de plaça (art. 26, 27 i 57).

18.1. L'asincronia existent entre la detecció i la programació de la reserva

Un dels problemes principals en relació amb la programació de la reserva de places és l'asincronia existent entre la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques, molt condicionada a l'autorització prèvia per a la consulta de les dades de renda familiar, que es fa amb la presentació de les sol·licituds de preinscripció, i la programació de l'oferta inicial, que es produeix abans de l'inici del període de preinscripció. Aquest fet és especialment problemàtic en el procés d'admissió a P3, no tant a primer d'ESO.

L'opció òptima, que no és viable a la pràctica, seria detectar tot (aproximat) l'alumnat amb necessitats educatives específiques i determinar la reserva de places per centre prèviament al període de preinscripció. En el cas de l'admissió a P3, la detecció de la totalitat (aproximada) de l'alumnat amb necessitats educatives específiques es produeix fonamentalment a posteriori de la presentació de les sol·licituds, de manera que només es pot

ajustar demanda i oferta per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el moment de programar l'oferta final.

Cal recordar que el Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu que, a proposta de les taules locals de planificació educativa o de les comissions de garanties d'admissió, es pugui modificar la reserva de llocs en funció del nombre d'alumnes amb necessitats educatives específiques que s'hagi detectat i en funció de la previsió d'aquest alumnat que caldrà escolaritzar fins a l'inici del curs.

Per superar la dificultat que suposa aquesta asincronia, en l'admissió a P3 es plantegen tres escenaris bàsics:

a) **Sense reserva de places en l'oferta inicial (programació final ex post).** La reserva de places s'ha d'ajustar a la detecció feta d'alumnat amb necessitats educatives específiques. En el moment d'aprovar i fer pública l'oferta inicial, formalment no hi ha detectat l'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, preveu que en l'oferta inicial es diferenciï l'oferta ordinària i l'oferta reservada, però no especifica el nombre de places de reserva que hi ha d'haver a cada centre, de manera que aquesta reserva pot tendir a zero.

Aquest escenari planteja la dificultat que les famílies que participen en el procés d'admissió d'alumnat, especialment de les famílies que fan una tria estratègica en l'oferta ordinària, no tenen informació de les places vacants ordinàries disponibles en cada centre.

b) **Reserva de places en l'oferta inicial condicionada a la fase de prospecció (programació inicial i final ex ante).** La detecció del gruix més important d'alumnat amb necessitats educatives específiques es fa quan es pot contrastar el nivell de renda familiar, especialment a P3, un cop presentada la sol·licitud. Amb tot, tal com s'ha exposat prèviament, les unitats de detecció, en coordinació amb les diferents administracions implicades, poden desenvolupar actuacions de detecció d'aquest alumnat a partir de la informació disponible (usuaris de serveis socials, alumnat de les escoles bressol i llars

d'infants, etc.). L'oferta de reserva inicial, doncs, pot ajustar-se a aquest nivell inicial de detecció, encara que aquesta es modifiqui parcialment a posteriori de la preinscripció, quan s'aprovi l'oferta final.

c) Reserva de places en l'oferta inicial establerta sobre la base de l'històric i altres dades (programació inicial ex post).

La reserva de places es pot programar seguint criteris i procediments similars a la programació de l'oferta ordinària que fa anualment el Departament d'Educació, que es basa en una estimació de les necessitats d'escolarització existents a cada zona a partir d'indicadors com ara el nombre d'infants residents de l'edat teòrica i el comportament de la demanda en cursos anteriors (percentatge d'escolarització al municipi, etc.). En aquest sentit, el Departament d'Educació pot disposar de la informació següent:

Dades indirectes per determinar la reserva

- Les dades d'alumnat escolaritzat a P3 amb necessitats educatives específiques ja detectat, i també les dades d'alumnat beneficiari de beques de menjador. Aquesta és la informació més aproximada del nombre d'alumnat amb necessitats educatives específiques que hi haurà el curs següent en el conjunt de centres d'una determinada zona.
- Les dades d'alumnat amb detecció feta en el present a través de la fase de prospecció, en relació amb les dades d'alumnat detectat en cursos precedents, per valorar possibles fluctuacions al llarg del temps.
- La diferència existent en el passat entre l'oferta reservada inicial i l'oferta reservada final.
- L'Institut Nacional d'Estadística (INE) ja publica en el seu web les dades de l'Atlas de distribución de renta de los hogares (www.ine.es/experimental/atlas/exp_atlas_tab.htm), en què apareix el percentatge de població amb ingressos per unitat de consum per sota de determinats llindars fixes per trams d'edat (menors de 18 anys) per districtes. Complementàriament, l'Institut

d'Estadística de Catalunya treballa en l'elaboració d'índexs socioeconòmics territorials amb informació per seccions censals, que poden ajudar a estimar el volum i l'evolució de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

- Les dades d'alumnat amb necessitats educatives específiques matriculat fora de termini, fins a l'inici de curs, en els cursos precedents.
- Les dades de serveis socials (detallades o agregades).

És important destacar que el Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que la reserva final de places ha de preveure també l'alumnat amb necessitats educatives específiques que caldrà escolaritzar fins a l'inici del curs, no només fins al moment de la publicació de l'oferta final.

Dades directes per determinar la reserva

L'Agència Estatal d'Administració Tributària disposa de la informació de les rendes familiars que podrien ser consultades prèviament al procés de preinscripció de forma agregada i territorialitzada per zones educatives.

L'Institut d'Estadística de Catalunya podria informar l'Agència Tributària de Catalunya sobre quines persones adultes (agrupades per llars) resideixen amb infants de tres anys (que potencialment han de participar en el procés d'admissió a P3) en una determinada zona educativa (o a una altra agrupació territorial, com ara les seccions censals). L'Agència Tributària de Catalunya podria fer la consulta a l'Agència Estatal d'Administració Tributària per conèixer quina proporció d'aquests infants se situa per sota d'un determinat llindar de renda.

Actualment, però, els sistemes d'informació no permeten fer aquestes consultes de manera àgil i automàtica. Els contactes mantinguts per la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques amb l'Agència Tributària de Catalunya i, a través d'aquesta, amb l'Agència Estatal d'Administració Tributària, desaconsellen,

per ara, desenvolupar la planificació de la reserva a partir d'aquesta via per les dificultats organitzatives d'operativitzar-la.

En el cas de l'admissió inicial a primer d'ESO, la programació de l'oferta reservada ha de basar-se en els escenaris b) i c). En aquest cas, es disposa de la informació sobre l'alumnat escolaritzat a sisè de primària.

En el cas de l'admissió no inicial a la resta de nivells educatius, la programació de l'oferta reservada ha de basar-se en els escenaris a) i c), atès que no hi ha prospecció prèvia significativa.

18.2. La determinació flexible del nombre de places reservades per zona

Amb caràcter general, tots els centres d'una mateixa zona tenen el mateix nombre de places reservades.

En municipis amb forta segregació residencial, però, les zones limítrofes poden augmentar o disminuir el nombre de places reservades que els correspondria pel nombre d'alumnat amb necessitats educatives específiques resident, per promoure un equilibri més gran entre aquestes zones. D'aquesta manera, amb l'objectiu de reduir els nivells de segregació escolar en el conjunt del municipi (o, si escau, de municipis limítrofs), les zones amb una composició social més desfavorida poden tenir una reserva més baixa del que correspondria, mentre que la zona limítrofa amb una composició social més afavorida, una reserva més elevada del que correspondria.

A proposta de les taules locals de planificació, es pot diferenciar en una mateixa zona el nombre de places reservades en cada centre, sempre que aquesta diferenciació estigui plenament justificada per la necessitat de combatre la segregació escolar i promoure l'equilibri en l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

En municipis amb forta segregació residencial, la reserva diferenciada dins d'una mateixa zona es pot establir per promoure el transvasament d'alumnat

amb necessitats educatives específiques entre zones limítrofes, específicament per minorar el nombre d'alumnat amb necessitats educatives específiques escolaritzat als centres de zones amb una composició social especialment desfavorida i afavorir-ne l'escolarització en centres d'altres zones amb una composició social menys desfavorida.

En zones amb forta segregació residencial i amb presència de centres d'alta complexitat, aquests centres poden establir una reserva més baixa per corregir els desequilibris en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques respecte dels altres centres de la zona.

La determinació del nombre de places reservades ha de tenir en compte les dades d'alumnat amb necessitats educatives específiques preinscrit en cursos precedents després del procés ordinari de preinscripció i abans de l'inici de curs escolar.

18.3. La modificació de la reserva de places en l'oferta final i després de la publicació de l'oferta final

Abans del procés ordinari de preinscripció, a partir de la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques feta, el Departament d'Educació (i el Consorci d'Educació de Barcelona) estableix la reserva de places per grup als centres d'una mateixa zona.

El nombre de places reservades per a alumnat amb necessitats educatives específiques per grup es pot modificar en l'oferta final a partir de les sol·licituds de preinscripció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, exclusivament amb l'objectiu de garantir una escolarització equilibrada d'aquest alumnat.

A partir de la publicació de l'oferta final, l'Administració educativa pot reduir o incrementar el nombre de places reservades en cada centre per atendre les necessitats d'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques que presenta la sol·licitud fora del període ordinari de preinscripció, exclusivament

amb l'objectiu de garantir una escolarització equilibrada d'aquest alumnat entre els centres d'una mateixa zona.

Quan hi hagi desequilibris en l'escolarització d'aquest alumnat als centres d'una mateixa zona, l'Administració educativa pot suprimir places reservades als centres amb una proporció més elevada d'aquest alumnat o incrementar-ne als centres amb una proporció més baixa.

18.4. La previsió de les places reservades per atendre l'alumnat amb necessitats educatives específiques fora de termini que arriba abans de l'inici de curs i que arriba durant el curs escolar

La programació de l'oferta es fa de manera diferenciada per a les places per a l'alumnat ordinari i per a les places reservades per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques, es té en compte la detecció d'aquest alumnat en edat teòrica de participar en el procés d'admissió d'alumnat, que determinarà la reserva de places, i també la previsió d'alumnat amb necessitats educatives específiques que es matricularà fora de termini abans de l'inici de curs.

Pel que fa a l'alumnat amb necessitats educatives específiques que arriba durant el curs escolar, quan la reserva ja no és vigent, en la programació de l'oferta inicial i final, l'Administració educativa pot fer una previsió de la quota de places per atendre les necessitats d'escolarització existents a la zona d'alumnat amb necessitats educatives específiques que es matricula a partir de l'inici de curs.

La quota de places necessària per escolaritzar la matrícula fora de termini a partir de l'inici de curs es pot incorporar en l'oferta inicial i final en forma de reducció de ràtio, que s'anirà corregint progressivament i de manera equilibrada entre centres a mesura que l'alumnat matriculat fora de termini es vagi incorporant.

19. LA IMPORTÀNCIA DE LA DETECCIÓ PER A LA PLANIFICACIÓ D'ALTRES INSTRUMENTS PER PROMOURE L'ESCOLARITZACIÓ EQUILIBRADA D'ALUMNAT: LA PROPORCIÓ MÀXIMA D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES

Més enllà de la reserva de places, la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques també condiona la planificació d'altres instruments, com ara les zones educatives, les adscripcions, les reduccions del nombre màxim d'alumnes per grup o la limitació de les ràtios d'alumnes per grup a partir de l'inici de curs, per exemple. Aquests instruments de planificació incorporen com a criteri l'escolarització equilibrada d'alumnat, de manera que la seva configuració està condicionada per aquest objectiu.

De tots els instruments, destaca especialment la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que correspon al Departament establir la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques que es poden escolaritzar en cada centre d'una mateixa zona educativa en l'admissió als nivells inicials de cada etapa, i n'especifica alguns criteris (art. 59), específicament:

- La proporció òptima equival al percentatge d'alumnat amb necessitats educatives específiques que correspondria per centre si la seva distribució fos plenament equilibrada. La proporció màxima establerta, doncs, ha de ser l'equivalent al percentatge d'aquest alumnat que correspondria per centre en cas que fos possible una distribució entre els centres de la zona educativa plenament equilibrada.
- La proporció màxima es determina abans del procés de preinscripció, un cop feta la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques, i es manté durant tot el curs escolar.
- Es pot establir una proporció màxima diferenciada per a alumnes amb necessitats educatives especials i per a alumnes amb

necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals desfavorides.

- L'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el període fora de termini i al llarg del curs escolar no pot superar la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques establerta per zona. Quan tots els centres de la zona han exhaurit els límits establerts per la proporció màxima en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques, l'Administració educativa pot incrementar aquesta proporció màxima. Es pot incrementar fins a un 10% per atendre necessitats d'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques. En aquest cas, però, la

comissió de garanties d'admissió també pot assignar l'alumnat a centres d'altres zones, sempre que es respectin els criteris de distribució equilibrada i d'accessibilitat geogràfica.

Aquesta proporció màxima per zona hauria de basar-se en la proporció d'alumnat amb necessitats educatives específiques escolaritzat en el mateix nivell del qual es vol fixar el topall, però del curs anterior (per exemple, en el procés d'admissió a P3 per al curs 2022/2023, que va tenir lloc l'any 2022, l'indicador de referència seria la proporció d'alumnat amb necessitats educatives específiques existent a P3 el curs 2021/2022). Aquesta informació s'hauria d'ajustar en funció de la detecció prospectiva realitzada, sigui a P3 o a primer d'ESO.

IX. AVALUACIÓ

20. LA CONSTRUCCIÓ D'UN SISTEMA D'INDICADORS D'EQUITAT EN L'ADMISSIÓ

El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix el deure del Departament d'Educació d'avaluar anualment els nivells de segregació escolar existents al municipi en el marc de les taules locals de planificació educativa, amb l'objectiu de desenvolupar i aplicar les mesures de gestió del procés d'admissió o de millora de les condicions d'escolarització que s'escaiguin (art. 53.2).

Per avaluar el desenvolupament del procés d'admissió d'alumnat, el Departament d'Educació ha de construir un sistema indicadors que permeti analitzar l'impacte de les mesures adoptades en la reducció de la segregació escolar (art. 53.2). A més d'indicadors de satisfacció de la demanda que ja utilitza, com ara el percentatge de sol·licituds que accedeixen als centres escollits, el sistema ha de contenir indicadors que avaluin l'equilibri en el nivell de demanda dels centres i l'equitat en la seva composició social (i també altres indicadors relacionats amb la mobilitat de l'alumnat o amb la matrícula d'alumnat assignat o admès al centre). Actualment, amb l'excepció de determinats municipis més proactius en la lluita contra la segregació escolar, el Departament d'Educació no disposa d'aquests indicadors.

21. EL DESENVOLUPAMENT DE SISTEMES DE RECOLLIDA DE DADES SOBRE LA COMPOSICIÓ SOCIAL DELS CENTRES: LA MILLORA DEL RALC

Per a la implementació del sistema d'indicadors, el Departament d'Educació necessita disposar de les dades necessàries sobre la composició social dels centres.

En aquest sentit, el Departament d'Educació ha de desenvolupar sistemes de recollida de dades sobre la composició social dels centres (nivell d'instrucció dels progenitors, estatus socioeconòmic dels progenitors, etc.) per aprofundir en el coneixement de la segregació escolar del sistema i desenvolupar mesures en la gestió del procés d'admissió d'alumnat. El mateix Decret 11/2021, de 16 de febrer,

estableix el deure de recollir la informació sobre les característiques socials de l'alumnat, necessària a l'efecte d'identificar l'alumnat socialment vulnerable per a la lluita contra la segregació escolar i per afavorir la igualtat d'oportunitats (art. 53.2).

Actualment, el Departament d'Educació disposa del Registre d'alumnes (RALC). Les dades disponibles al RALC per a cada alumne fan referència a les dades identificatives (identificador únic de l'alumne, document d'identificació, sexe, data de naixement, nacionalitat, país i municipi de naixement, dades de residència, dades personals bàsiques dels tutors legals i circumstàncies específiques referides a la custòdia o a l'emancipació en minoria d'edat, fonamentalment), les dades d'escolarització (curs, centre, ensenyament, nivell, modalitat d'escolarització, existència de necessitats educatives de suport educatiu i motiu, fonamentalment) i les dades acadèmiques (nota mitjana a partir de quart d'ESO, data de finalització dels estudis, nota d'accés a les PAU, fonamentalment). La previsió del Departament d'Educació és incorporar les dades de l'historial acadèmic progressivament.

Des de la perspectiva de la lluita contra la segregació escolar, convé posar de manifest que:

- El RALC no disposa de la informació referida a l'alumnat de primer cicle d'educació infantil, fonamental per a la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques que s'incorpora a l'educació infantil de segon cicle.
- El RALC no disposa de la informació referida a les característiques socials de l'alumnat, més enllà de la nacionalitat, l'existència de necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques o socioculturals, ni tampoc dels seus progenitors o tutors legals (nivell d'estudis, etc.).
- El RALC no disposa de la informació referida a la percepció d'ajuts econòmics vinculats a l'escolarització, com ara les beques de menjador escolar.
- El RALC no permet la identificació dels germans.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE), modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre (LOMLOE), estableix que els centres docents poden recollir les dades personals de l'alumnat que siguin necessàries per a l'exercici de la seva funció educativa, referides a l'origen i ambient familiar i social, entre d'altres. Aquesta tasca ha de comptar amb la col·laboració dels progenitors i tutors legals, i també amb les garanties previstes en la legislació en matèria de protecció de dades de caràcter personal (disposició addicional 23).

Des d'aquesta perspectiva, el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (RGPD), i la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD), estableixen com a condició el consentiment dels progenitors i tutors legals per al tractament de les seves dades personals per a determinats fins específics, condició necessària pel fet de tractar-se d'infants (art. 8 RGPD), tot i que aquest tractament es pot considerar com a necessari per al compliment d'una missió acomplerta en interès públic (art. 6 RGPD), com és el foment de l'equitat escolar.

Aquest ordenament també estableix que el tractament d'aquestes dades ha de respectar els principis de minimització de les dades (no sol·licitar més dades de les necessàries), de limitació de la finalitat (no tractar les dades de manera incompatible amb la finalitat per a les quals han estat recollides) i d'exactitud (adoptar les mesures per suprimir o actualitzar les dades que no siguin exactes per a la finalitat plantejada), entre d'altres (art. 5 RGPD).

La millora del RALC ha de permetre a l'Administració educativa tenir dades sobre la composició social del centre per orientar les mesures d'escolarització equilibrada d'alumnat, i també dades individuals de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, a fi d'orientar especialment l'admissió a l'educació secundària obligatòria, en el cas de canvi de centre. Aquesta informació, però, no és determinant per a l'admissió a P3.

22. L'AVAUACIÓ CONTÍNUA DEL PROTOCOL (O INSTRUCCIÓ) PER A LA DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES I ÚS DE LA RESERVA DE PLACES

El protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places planteja canvis estructurals en els procediments per detectar i assignar plaça escolar a l'alumnat amb necessitats educatives específiques. L'objectiu central d'aquests canvis és assolir una més gran efectivitat en l'escolarització equilibrada d'alumnat.

Per garantir l'adequat disseny del protocol (o instrucció), la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques recomana desenvolupar mesures d'avaluació abans de la seva implementació, i també durant, amb l'objectiu de comprovar-ne l'efectivitat. Cal avaluar aspectes com ara, quina prevalença de falsos positius i negatius tenen els procediments de detecció previstos, quins efectes té l'assignació d'ofici d'alumnat amb necessitats educatives específiques a centres sense complexitat educativa o quines mesures d'acollida han de desenvolupar els centres, entre d'altres.

Aquestes mesures d'avaluació han de promoure la millora contínua del protocol (o instrucció) i, consegüentment també, de l'escolarització equilibrada d'alumnat.

Cal avaluar també l'impacte del protocol sobre l'alumnat amb necessitats educatives específiques. La seva implementació podria generar efectes no desitjats com ara problemes d'estigmatització, insuficiència de recursos, pràctiques de segregació interna per part dels centres, abandonament escolar, etc. Cal verificar que les mesures adoptades assoleixen els resultats esperats i garantir que la inversió destinada, distribuïda entre centres a través d'una escolarització més equilibrada de l'alumnat, genera un retorn més positiu que no pas polítiques de focalització de la inversió en els centres de més complexitat.

X. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

23. EL PROTOCOL (O INSTRUCCIÓ) PER A LA DETECCIÓ D'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECÍFIQUES I ÚS DE LA RESERVA DE PLACES

El Pacte contra la segregació escolar preveu l'elaboració d'un protocol (o instrucció) per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de places (en endavant, el protocol). Aquest protocol té per objectiu desplegar els canvis que introdueix el nou Decret 11/2021 en la programació de l'oferta i en l'admissió d'alumnat, específicament pel que fa als instruments vinculats a l'escolarització equilibrada d'alumnat.

El protocol que aquí es recull, sintetitzat en el quadre 3, i elaborat a tall propositiu pel Síndic de Greuges en el marc dels treballs de la Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, s'articula fonamentalment a partir de sis grans àmbits d'actuació successiva: la detecció, l'assignació de plaça, la revisió, la concessió de l'ajut, la planificació educativa i l'avaluació.

La Comissió d'estudi sobre la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques preveu que el protocol pugui adoptar la forma jurídica de resolució del conseller o de la direcció general que correspongui, o també d'instrucció, sense necessitat que formalment es tracti d'un

protocol en sentit estricte, però que garanteixi com a regulació el seu caràcter preceptiu i no de simples orientacions.

Un dels objectius centrals del protocol (o instrucció) és aconseguir incrementar la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, amb l'objectiu que les mesures d'escolarització equilibrada tinguin un impacte més gran en la reducció dels nivells de segregació escolar del sistema educatiu. Aquest increment de la detecció es fonamenta en una ampliació dels supòsits que determinen la concurrència de les necessitats educatives específiques i, especialment, en la consideració del nivell de renda per sota del qual es determina l'existència d'aquestes necessitats.

A més, el protocol (o instrucció) també es planteja fer, en la mesura que sigui possible, aquesta detecció a partir dels registres administratius existents, a fi d'agilitar i incrementar la identificació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques a partir de criteris objectivables, sense necessitat d'exploracions específiques cas per cas.

La **detecció**, tot i que parteix d'una **fase prospectiva prèvia** al procés de preinscripció amb la intervenció de les unitats de detecció que actuen en cada territori, pivota al voltant de la **sol·licitud de preinscripció**, perquè la consulta de les dades de la renda de les famílies exigeix la seva autorització, d'acord amb els requeriments de la legislació en matèria de protecció de dades personals.

DETECCIÓ

DETECCIÓ PROSPECTIVA	PRESENTACIÓ DE LA SOL·LICITUD (AUTODETECCIÓ)	COMPROVACIÓ / AGREDITACIÓ
<ul style="list-style-type: none"> - Creació i posada en funcionament de les unitats de detecció - Recollida d'informació sobre els indicadors de necessitat educativa específica: revisió de registres, consultes interadministratives i exploració - Presa de contacte i acompanyament en la presentació de la sol·licitud de preinscripció - Elaboració d'informes per part de les unitats de detecció <p>(planificació) (contrast detecció prospectiva- autodetecció- comprovació)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de plaça de reserva i d'ajut per a alumnat amb necessitats educatives específiques - Autorització de la consulta de dades de la família - Recollida d'informació sobre els indicadors de necessitat educativa específica 	<ul style="list-style-type: none"> - Comprovació centralitzada mitjançant registres administratius (consultes interadministratives) de les circumstàncies al·legades en la sol·licitud de preinscripció i la concurrència de necessitats educatives específiques - Comprovació descentralitzada per part de les unitats de detecció i les comissions de garanties d'admissió de les circumstàncies al·legades i la consideració dels informes elaborats per les unitats de detecció - Resolució de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per part dels Serveis Territorials

AVALUACIÓ

- Sistema d'indicadors d'equitat en l'admissió
- Sistemes de recollida de dades sobre la composició social dels centres (millora del RALC)

PLANIFICACIÓ

- Reserva de places
- Proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques
- Reducció de ràtio

Font: Elaboració pròpia

REVISIÓ

ASSIGNACIÓ DE PLAÇA

- Assignació de plaça de reserva a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (procediment diferenciat)
- Acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques abans de l'assignació de plaça: la "preassignació" o orientació de plaça
- Acompanyament de l'alumnat assignat i l'acollida al centre
- Assignació de les sol·licituds d'admissió que es presenten fora del període ordinari de preinscripció

**ACTUALITZACIÓ /
RECOL·LOCACIÓ**

- Actualització de la informació sobre la renda familiar i les variacions dels nivells de renda
- Tràmit de sol·licitud de revisió per causes sobrevingudes
- Recol·locació de plaça en el procés d'admissió

**RENOVACIÓ /
DESDETECCIÓ**

- Sol·licitud de valoració de la concurrència de necessitats educatives específiques
- Renovació de la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques i, si escau, de desdetecció

CONCESSIÓ DE L'AJUT

- Assignació de l'ajut amb l'assignació del lloc escolar
- Revisió anual de la concessió de l'ajut

Un cop feta la sol·licitud de preinscripció, aquesta habilita l'Administració a fer la **comprovació** centralitzada de la concurrència de necessitats educatives específiques entre l'alumnat preinscrit a partir de les consultes dels registres administratius que contenen informació sobre les característiques socials i econòmiques de la població (padró d'habitants, dades tributàries, prestacions rebudes, etc.). El resultat d'aquestes consultes s'ha de contrastar amb el resultat de la detecció prospectiva feta a escala local per les unitats de detecció, a fi de determinar finalment la relació d'alumnat preinscrit que tindrà la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. Aquesta relació, elaborada per les comissions de garanties d'admissió, es trameta als serveis territorials que, per resolució, acrediten les necessitats específiques i assignen plaça de reserva.

Paral·lelament a la detecció, el Departament d'Educació duu a terme la fase de **planificació educativa**, consistent, en el cas que ens ocupa, en la programació de l'oferta de places reservades en cada zona i en la determinació de la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques que pot escolaritzar cada centre. Aquesta planificació s'ha de dur a terme abans del procés de preinscripció, per poder publicar l'oferta inicial reservada, mentre que la detecció es desenvolupa especialment a partir del procés de preinscripció, perquè requereix l'autorització de la persona interessada per accedir a dades personals de renda o altres. Per aquest motiu, la programació de l'oferta inicial reservada s'elabora a partir de la informació recollida en la fase de prospecció, i també a partir d'una estimació de les necessitats d'escolarització existents basada en l'històric de cursos precedents.

Durant la vigència de la reserva de places, l'alumnat amb necessitats educatives específiques només pot ser assignat a llocs de reserva. L'**assignació de plaça** de reserva es fa a través d'un procediment diferenciat de l'accés a les places ordinàries, tot i ser simultani en el temps i equivalent en els tipus de procediment a seguir (presentació

de sol·licitud, aplicació de barem, assignació d'ofici, si escau, etc.). Formalment, doncs, hi ha dues vies d'accés a l'oferta escolar.

La fase d'assignació de plaça no es limita a determinar quin lloc ocupa cada alumne, sinó que requereix el desplegament de mesures d'acompanyament de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, tant abans de la preinscripció com a posteriori de l'assignació de plaça. Abans de la preinscripció, l'acompanyament de l'alumnat que ha estat identificat a través de la detecció prospectiva té per objectiu orientar la tria de centre, a través de "preassignacions" sense efectes jurídics i de la intervenció dels mateixos centres afectats, amb el propòsit que la preinscripció faciliti l'escolarització equilibrada d'alumnat que cal garantir. I a posteriori de l'assignació de plaça, l'acompanyament té per objectiu garantir l'acollida al centre assignat.

L'assignació de plaça comporta la **concessió d'un ajut econòmic** directament assignat als centres per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques escolaritzat que compleixi el criteri de renda establert. Aquest ajut, d'un import calculat a partir de l'informe sobre el cost de la plaça escolar elaborat en el marc del Pacte contra la segregació escolar (Síndic de Greuges, 2020), garanteix l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques als centres educatius amb accés gratuït a les activitats complementàries i els serveis escolars (exclòs el menjador escolar, l'accessibilitat econòmica del qual depèn d'una altra convocatòria d'ajuts, i incloent-hi les sortides i colònies escolars i el material escolar).

Aquests ajuts es concedeixen anualment directament als centres, igual que la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El tràmit de confirmació de matrícula es vincula amb la **revisió** d'aquesta consideració i de la readjudicació dels ajuts. L'alumnat que no compleix els criteris establerts (indicadors de necessitat educativa específica) deixa de tenir aquesta consideració i allibera una plaça de reserva.

24. ACTUACIONS COMPLEMENTÀRIES A DESENVOLUPAR PER A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PROTOCOL (O INSTRUCCIÓ)

El desenvolupament del protocol (o instrucció) ha estat precedit de la modificació del marc normatiu que regula la programació de l'oferta i l'admissió d'alumnat, concretament de l'aprovació del nou Decret 11/2021, de 16 de febrer. La implementació del protocol (o instrucció), però, requereix introduir millores en altres àmbits que han de facilitar la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques i la gestió de la reserva de places.

Promoure l'escolarització dels infants al nivell de P2 de l'educació infantil de primer cicle. L'accés universal dels infants de dos anys a les llars d'infants facilitaria la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques prèviament a la seva admissió a P3. Actualment, prop d'una tercera part dels infants d'aquesta edat no estan escolaritzats, però aquesta circumstància es dona més entre l'alumnat socialment desfavorit.

Elaborar i aprovar una resolució que estableixi els factors de necessitat educativa específica, els indicadors de referència i la fórmula i les eines de cribratge. En l'àmbit de la protecció de la infància, per exemple, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies disposa de l'Ordre BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents, que serveixen per a la diagnosi de les possibles situacions de risc o de desemparament. En l'àmbit educatiu, en canvi, no hi ha aquesta resolució de referència ni criteris objectivables i específics per determinar la consideració d'alumnat amb necessitats educatives específiques. En aquesta resolució, que ha d'anar precedida d'un treball d'objectivació de criteris per detectar situacions de desavantatge educatiu, hi ha de constar el llindar de renda establert i la fórmula que pondera els diferents factors i indicadors per determinar la concurrència de necessitats educatives específiques.

Avaluar la fórmula de cribratge per determinar la concurrència de necessitats

educatives específiques abans de la seva implementació. Per assegurar que la fórmula garanteix la detecció adequada de les situacions de necessitat educativa específica, aquesta ha de seguir prèviament a l'aprovació un procés previ de testeig que permeti analitzar, entre altres aspectes, el nivell de cobertura de la consideració de les necessitats educatives específiques en entorns socialment diversos i els seus possibles efectes quant a pas necessari per a l'assoliment de l'escolarització equilibrada d'alumnat.

Avaluar els resultats del protocol sobre les diferents dimensions en què vol incidir la mesura i sobre els efectes col·laterals obtinguts (positius o negatius). Es tracta de comparar els costos destinats amb possibles usos alternatius a curt, mitjà i llarg termini, amb metodologies qualitatives i quantitatives, per verificar que és preferible aquest model d'escolarització equilibrada i de distribució de recursos entre centres que no pas les polítiques de focalització de la inversió en centres amb més complexitat.

Establir en una normativa amb rang de llei els procediments a seguir per a la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i per a l'escolarització equilibrada d'alumnat, en el supòsit de detecció prospectiva sense consentiment de l'interessat. Aquesta normativa hauria de concretar l'ús amb caràcter prospectiu de la informació continguda en els registres administratius, la manera d'acreditar les necessitats educatives específiques i les seves implicacions, que han de ser en tot moment previsibles i proporcionades.

Adaptar la sol·licitud de preinscripció a les noves necessitats de detecció. La sol·licitud de preinscripció esdevé un instrument bàsic a l'hora de garantir l'autorització de les famílies a consultar les dades que poden determinar la concurrència de necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques (dades tributàries, etc.). Addicionalment, la sol·licitud de preinscripció també permet recollir informació bàsica sobre el perfil social de l'alumnat i la seva família. Finalment, la sol·licitud de preinscripció també es vincula com a sol·licitud d'ajut econòmic en el cas de l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Incorporar el consentiment en la sol·licitud d'ajuts socials a efectes de la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques. En la sol·licitud dels ajuts d'urgència social, els ajuts de menjador escolar, la renda garantida de ciutadania o els ajuts al lloguer de l'habitatge, cal incorporar el consentiment perquè el Departament d'Educació consulti la informació sobre els beneficiaris per a la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. Aquest consentiment permetria l'ús d'aquesta informació prèviament a la preinscripció (detecció prospectiva).

Millorar la informació de les característiques socials i econòmiques de l'alumnat en el RALC. El RALC encara presenta algunes mancances sobre les dades disponibles del perfil social de l'alumnat. La informació recollida en la fase de detecció per determinar les necessitats educatives específiques ha de quedar incorporada en el RALC, i també la informació sobre l'expedient acadèmic de l'alumnat o sobre les relacions de parentiu entre els alumnes. Cal incorporar, a més, la informació de l'alumnat escolaritzat a l'educació infantil de primer cicle. D'aquesta manera, el RALC ha de ser un registre administratiu central per fer cribratge de les necessitats educatives específiques de l'alumnat ja escolaritzat, al llarg de la seva escolaritat, i també per orientar les polítiques d'escolarització equilibrada de l'alumnat (a partir de la informació sobre la composició social dels centres i sobre la presència d'alumnat amb necessitats educatives específiques).

Millorar la informació disponible a la plataforma PICA per garantir l'agilitat de la detecció, amb els desenvolupaments tecnològics necessaris, o promoure l'intercanvi de dades en entorns tancats. La plataforma PICA permet al Departament d'Educació fer les consultes interadministratives per accedir a les dades tributàries o a algunes dades padronals de l'alumnat. Aquesta plataforma, però, no disposa d'altres dades també rellevants per a la detecció, com ara els beneficiaris de la renda garantida de ciutadania (en procés d'incorporació), els infants tutelats per DGAIA, les situacions/expedients de risc social (SINI@), els ajuts d'urgència social o ajuts per al lloguer de l'habitatge de l'Agència

de l'Habitatge de Catalunya. També és possible promoure l'intercanvi de dades en entorns tancats, tal com estableix la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic.

Establir un sistema integrat de tramitació de la sol·licitud de preinscripció i dels ajuts econòmics. Actualment, la sol·licitud de preinscripció es desenvolupa amb un programa, gestionat pel Departament d'Educació, i les sol·licituds de beques, per un altre, gestionat per l'AGAUR. Caldria desenvolupar un sistema de tramitació unificat.

Regular les unitats de detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques. El Decret 11/2021, de 16 de febrer, estableix que el Departament d'Educació ha d'establir mitjançant resolució la composició i les funcions de les unitats de detecció (art. 56.2). Les unitats de detecció s'ocupen de la detecció prospectiva, de la comprovació de les circumstàncies socials i econòmiques al·legades per l'alumnat i de l'elaboració dels informes que han de servir per acreditar la concurrència de necessitats educatives específiques.

Adequar la resolució dels informes per acreditar les necessitats educatives específiques. Actualment, els informes de l'EAP de l'alumnat amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desafavorides estan establerts per la Resolució de 26 d'abril de 2018, de la Direcció General d'Educació Infantil i Primària, que estableix el procediment que cal seguir i els protocols que han d'utilitzar els equips d'assessorament i orientació psicopedagògics (EAP). Aquesta resolució i el model d'informe que preveu no esdevé funcional per a la detecció derivada de l'aplicació del nou Decret 11/2021. En tot cas, aquests informes haurien de poder tenir caràcter individual o grupal.

Ajustar (en la mesura que sigui possible) les asincronies entre la disponibilitat de dades per determinar la concurrència de necessitats educatives específiques i els temps de la detecció en el marc del procés d'admissió d'alumnat. La informació tributària s'actualitza el mes de juliol, quan la detecció vinculada al procés ordinari d'admissió

d'alumnat ja ha conclòs. Així mateix, les proves de competències de l'alumnat a sisè de primària es fan entorn del mes de maig, quan l'alumnat que participa en el procés d'admissió a primer d'ESO per al curs següent ja està matriculat. També hi ha informació padronal que pot no estar actualitzada en el moment de la preinscripció. En la mesura que sigui possible, doncs, cal analitzar aquests desajustos i valorar la possibilitat de sincronitzar l'actualització de la informació, la detecció i l'assignació de la plaça escolar.

Dissenyar la convocatòria d'ajuts als centres per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el marc d'un sistema integrat d'ajuts a l'escolaritat. El Departament d'Educació atorga anualment, de vegades en col·laboració amb els consells comarcals, ajuts a l'alumnat socialment desfavorit (beques de menjador, etc.), que transfereix directament als centres. Per a la renovació anual d'aquests ajuts, el Departament d'Educació destina recursos i temps per tramitar-los amb processos de comprovació coincidents. El nou ajut per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques es podria aprovar conjuntament amb els ajuts individuals de menjador escolar, a fi que aquest alumnat tingués garantit l'accés a les activitats complementàries i als serveis escolars en condicions de gratuïtat (i també a les sortides i colònies escolars i al material escolar). En tot cas, entre altres aspectes, el Departament d'Educació hauria de fer una anàlisi de l'instrument jurídic a través del qual s'ha de vehicular el finançament en el cas dels centres públics i en el cas dels centres concertats.

En aquest segon cas, s'hauria d'analitzar la possibilitat d'atorgar el finançament sense necessitats de fer convocatòries anuals de subvencions, utilitzant la fórmula del contracte programa de la LEC. Es podrien utilitzar els contractes programa per als centres concertats amb més d'un 10% d'alumnat amb necessitats educatives específiques i mantenir les actuals convocatòries anuals de subvencions per als centres amb menys d'un 10% d'aquest alumnat.

Elaborar instruments (indicadors, etc.) per a la planificació de la reserva de places i la proporció màxima d'alumnat amb necessitats educatives específiques

prèviament a completar la detecció. L'asincronia existent entre la necessitat de programar la reserva de places abans de la preinscripció i la impossibilitat de cloure la detecció prèviament a la preinscripció obliga el Departament d'Educació a determinar els llocs reservats en l'oferta inicial sense saber necessàriament quants alumnes amb necessitats educatives específiques s'han detectat. El Departament d'Educació ha d'elaborar sistemes per estimar a partir de dades indirectes (detecció prospectiva feta, necessitats d'escolarització associades a la reserva que hi ha hagut en anys precedents, alumnat amb necessitats educatives específiques ja escolaritzat a P3 o sisè de primària, etc.) o a partir de dades directes (dades de renda de les llars agrupades per zones educatives). Cal desenvolupar instruments de planificació que permetin determinar la reserva en l'oferta inicial, com també es fa amb l'oferta ordinària. Aquesta oferta inicial ordinària i reservada pot ser modificada en l'oferta final.

Fer una avaluació d'impacte sobre la protecció de dades personals. L'APDCAT recomana (Dictamen CNS 4/2021) fer "una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, atesa la situació d'alt risc que pot comportar (art. 35 RGPD). En aquest sentit, d'acord amb l'article 28 de la LOPDGDD, per avaluar si és necessari dur a terme una avaluació d'impacte cal tenir en compte, especialment, entre altres circumstàncies:

- Si es duu a terme un tractament que impliqui una avaluació d'aspectes personals de les persones afectades amb el fi de crear o utilitzar perfils personals d'aquestes (art. 28.2 d).
- Si es duu a terme un tractament de dades de grups d'afectats en una especial situació de vulnerabilitat i en particular de menors d'edat. En el cas que ens ocupa concorren ambdues circumstàncies, atès que no només es tractaria de dades de menors (que ja per si mateixes comporten un especial risc), sinó que, a més, l'objectiu del tractament és precisament detectar infants en situació d'especial vulnerabilitat (art. 28.2.e).
- Si es duu a terme un tractament massiu que afecta un gran nombre de persones o que comporti una gran quantitat de dades personals (art. 28.2.f).

També es desprenen conclusions similars de les Directrius WP 248 del Grup de Treball de l'article 29, sobre avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, aprovades pel Comitè Europeu de Protecció de dades i de la Llista de tipus d'operacions de tractament que s'han de sotmetre a AIPD, aprovada per aquesta autoritat [...].

Aquesta avaluació d'impacte haurà d'incloure, com a mínim (art. 35.7RGPD):

a) Una descripció sistemàtica de les operacions de tractament previstes i de les finalitats del tractament.

b) Una avaluació de la necessitat i la proporcionalitat de les operacions de tractament, en relació amb la seva finalitat.

c) Una avaluació dels riscos per als drets i les llibertats de les persones interessades.

d) Les mesures previstes per afrontar els riscos, incloses garanties, mesures de seguretat i els mecanismes que garanteixen la protecció de dades personals i per demostrar la conformitat amb la normativa de protecció de dades, tenint en compte els drets i interessos legítims de les persones interessades i d'altres persones afectades.

[...]

En cas que, un cop feta l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, en resulti que el tractament previst comporta un risc alt si el responsable no pren mesures per mitigar-lo, caldrà fer una consulta prèvia a aquesta autoritat (art. 36 RGPD)".

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

